

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

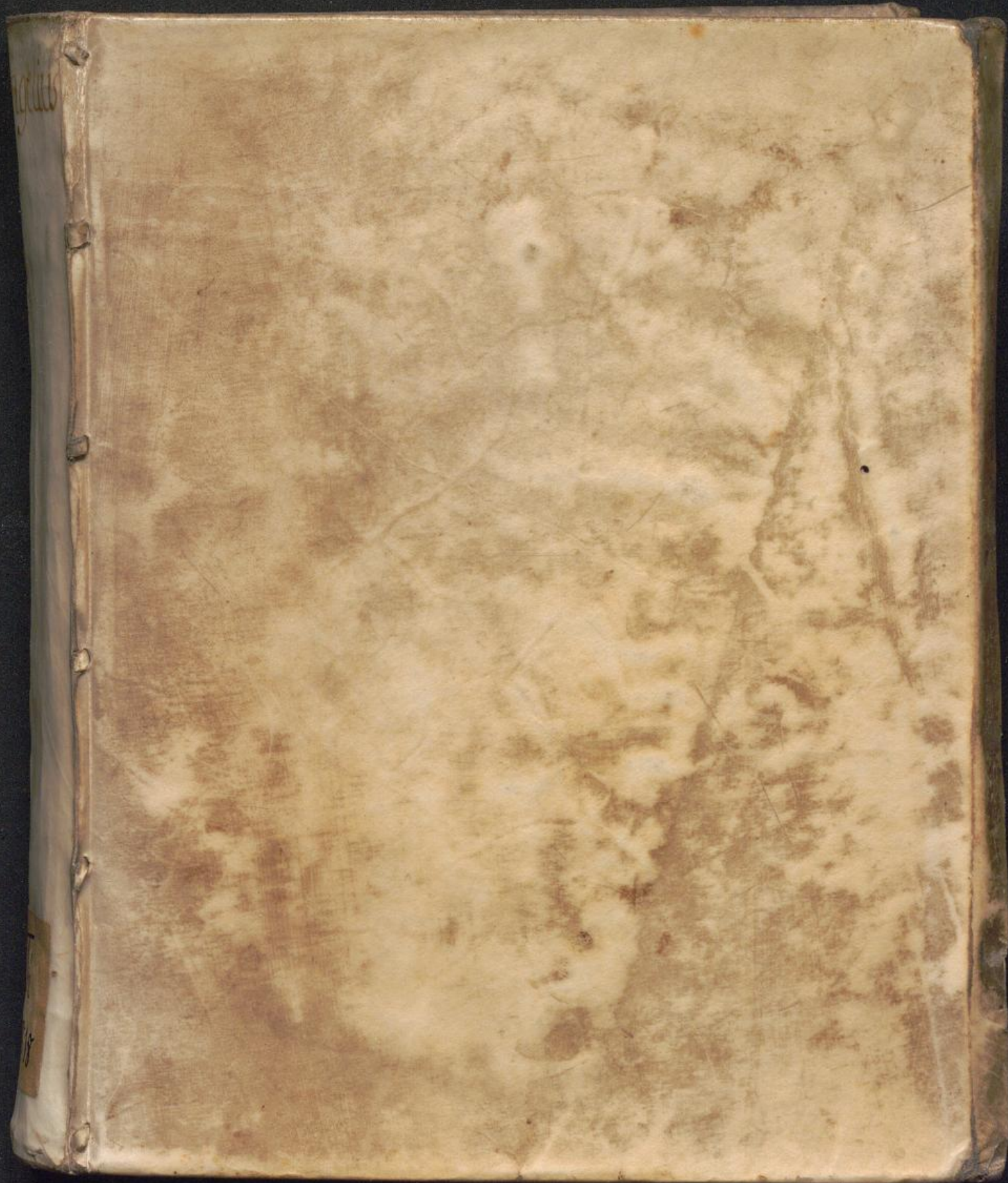
Exemplorum Libri Tres

Liber Tertius, Sive Exempla Divinae Irae, Per Opera Poenitentiae, Nobis
Leniendae - Per Quadragesimam Anno M. DC. XLVIII. narrata

Stengel, Georg

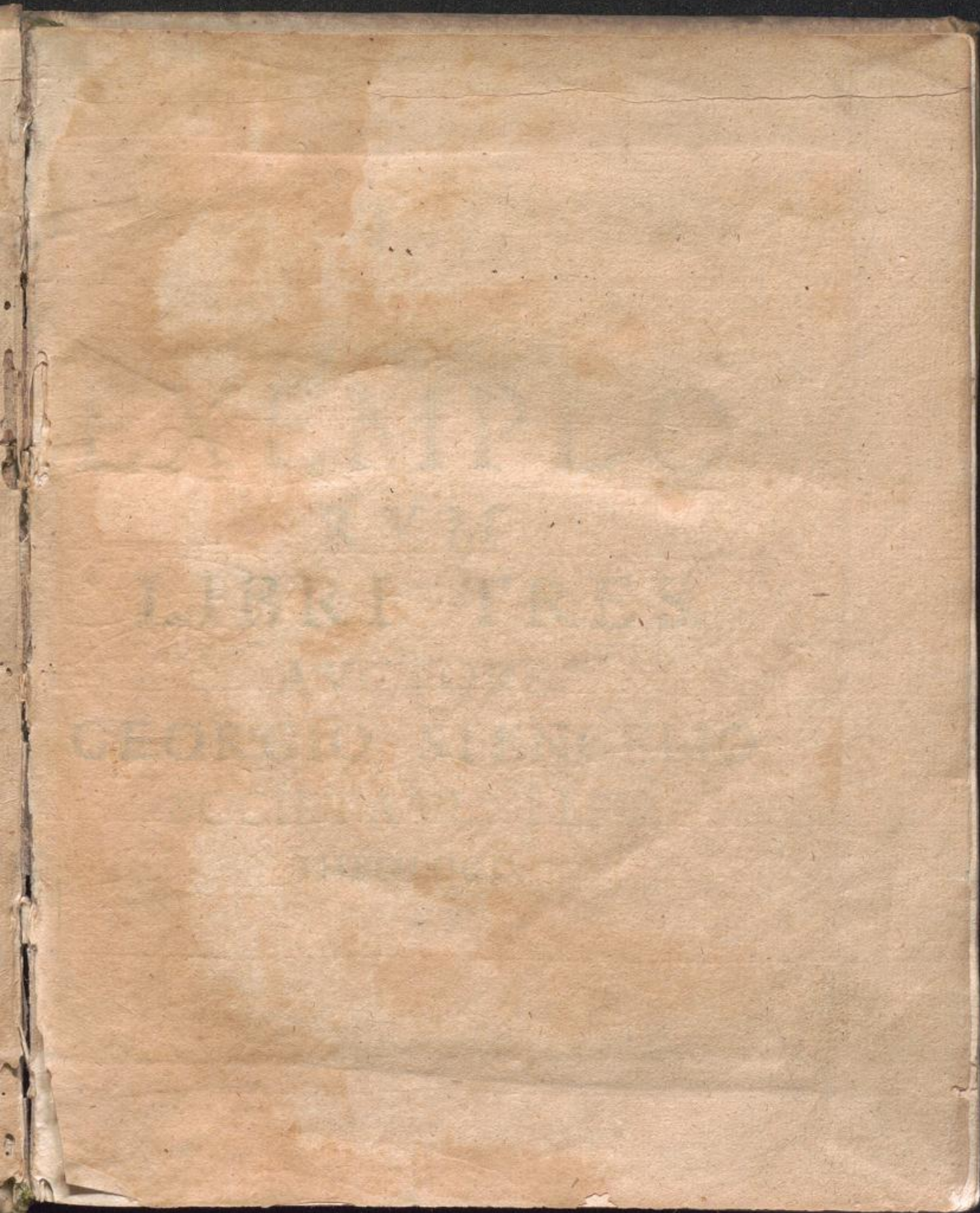
Ingolstadii, 1650

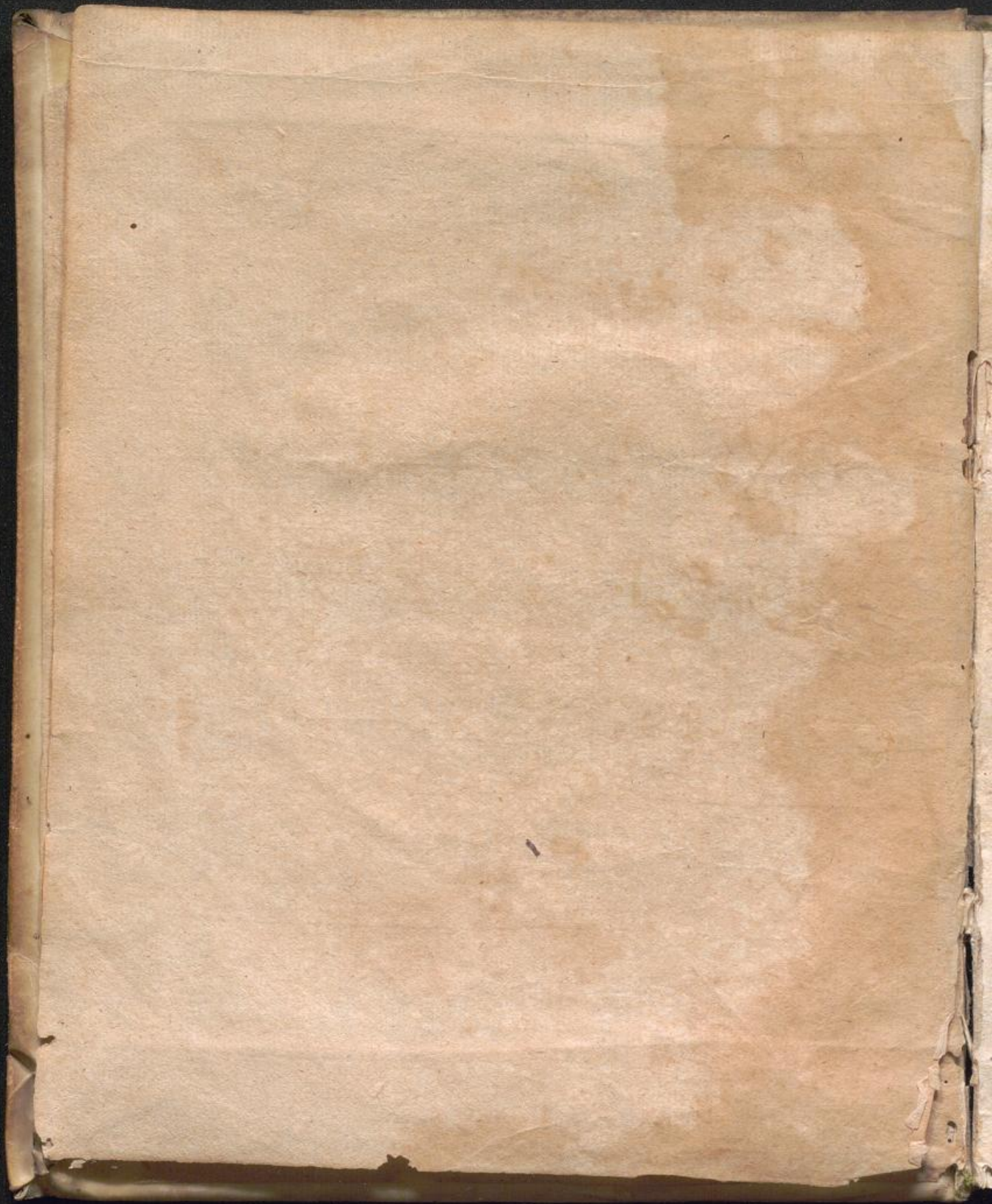
[urn:nbn:de:hbz:466:1-48194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48194)

Th. 2818.

J. X.
23.

LIBER TERTIVS, SIVE
EXEMPLA,
DIVINAE IRAE,
PER OPERA
POENITENTIAE,
NOBIS LENIENDAE;
PER *QVADRAGESIMAM*
ANNO *M. DC. XLVIII.*

narrata.

à

GEORGIO STENGELIO
Societatis IESV Theologo.

MOENIA QVANTA VIRI VOX QVATERE VNA POTEST?

Adhuc quadragesima dies, et Niniue Subvertetur. Jon. x. 4.

Cum Privilegio Cæsareæ Maiestatis.

JNGOLSTADII ANNO M. DC. L.

Apud GREGORIVM HÆNLINVM.

LIBRARIUS
PERILLVSTRI, ET GENEROSO
DOMINO DOMINO

CAROLO
COMITIASTRAS-
SOLDO, INGOLSTADI-
ENSIS, ACADEMICÆ, MAIO-
RIS, MARIANÆ CONGRE-
GATIONIS
PREFECTO MERITISSIMO.

Inter multos, qui me obligatum tenent,
diu anceps fui, PERILLVSTRIS DOMI-
NE COMES, cui librum hunc de POE-
NITENTIA dedicarem. Præ omnibus
tu placuisti. Quando enim aliter non
possum, vel sic nomen tuum honorabo:
immò librum meum potius nomine tuo decorabo.
Academia nostræ decus es, quid ni & librum decorares?
Te inter primos videt Aurora Deo supplicantem, tum
Musis litterisque litantem; te Sol oriens vel in templis
sacrificio, vel in Musæis collegio, vel in scholis auditorio
præsentem inuenit; te Meridies in mensa non tam epu-
lantem, quàm de quæstione aliqua vtili dissertantem,
audit; te ipsum tempus animo relaxando tributum, cum
Mathematico cernit vel terras metientem, vel oculis ad
astra ascendentem, cælo visu pariter atque affectu affi-
xum; te serus Vesper non tesseriis & fritillis, sed libris;
non lusibus, sed Legibus vacantem aspicit; te Sol occi-
duus, non vine marcidum, sed scientijs irrigatum; non
Baccho & Cerere, sed Phœbo & Pallade plenum relin-
quit.

EPISSTOLA DEDICATORIA.

quit. Nox ipsa te obseruat in tenebris lucentem. Neq; enim per plateas, sed per omnis generis historias soles circumambulare. Hæc te omnibus commendant, siue priuatim colloquijs tuis eruditionem immisceas, siue publicè atque inter ipsos Doctores in alteram partem disputes. Hæc te, hæc Academiam nostram ornant. Neque hesternæ sunt encomia ista: talis eras, quàm diu nobiscum eras. Immo talem te fuisse in Italia quoque, liber penè grandi volumine, & laboratæ de tota Philosophia theses restantur, quas cum maximo plausu Bononiæ proposuisti à te propugnandas. Et propugnatas esse ita, Iurisconsulti experiuntur, quæ te cum voluptate audiunt nodos suos tam rotundè dissoluentem. Vno verbo multa dicam, in tanto Academicæ iuuentutis flore, paucos diceris tibi pares habere, nullum superiorem. Et quamquam ipse labor ac studium litterarum haud immeritò inter virtutes solet numerari, plerumque tamen & indicium est, & comes virtutù reliquarum. Itaque argumentum prudentiæ tuæ non necesse est aliunde petere. Vt enim nemo tempus & profectus sui occasionem negligit, nisi imprudens, & Epimetheus aliquis, ita quisquis serit cùm serendum est, prudens habetur. Quæ, prudentia, cùm teste Tullio, *sit rerum expetendarum fugiendarum hæ scientia*, tantò in te laudabilior est, quantò aliàs magis consuevit esse senectutis, quemadmodùm temeritas florentis ætatis; tantoq; altior, quantò longiùs prospicit, atque ea considerat, quæ sunt post hanc vitam secutura. Hinc tanta in te legum addiscendarum cupiditas. Quia iustitiam amas, vis, scire iusta. De alijs, qui ad iustitiam administrandam aspirant, & tamen ita litteris dant operam, vt ne scire quidem, quid iustum sit, velle videantur, quid sperari potest? In te

Cic lib. i. de
Offic.

spes est, & ea, quæ suspiciuntur in multis, si vel senes ostendant se affecutos. Rara res est, suavis grauitas, & grauis suauitas. Hinc nemo in te fugit grauitatem, nemo contemnit suauitatem; sermonem iucundum & & comitatem tam multi prædicant; modestiam omnes verentur. Hinc, quod alij difficulter admonitione, tu vultu facilè obtines, ne te præsentem quisquam ore effundat, quod aures contaminet.

Hæc tanta morum honestas, cum eximia pietate coniuncta, Parthenios Academiæ nostræ Ingolstadiensis Sodales mouit, vt te sibi præferrent præficerentque, taliq; & tam illustri Præfecto cætum suum exornarent. Quam voluntatem etiam porrò continuarent, nisi tu Reipublicæ maturus, abiturum cogitares. Decreuerunt igitur, memoriam nominis tui aliquo publico monumento esse consecrandam. Existimarunt enim virtutis tuæ testimonium, Congregationis suæ esse ornamentum. Obsequi igitur volui illorum voluntati; præsertim cum vna eademq; opera, & Sodales meos, & *Exempla mea de Penitentia* tuis titulis laudibusque condecorarem. Quod tantò confidentiùs facio, quia non solùm in his multa narrantur de casibus & admirandis operibus *Penitentia* Italarum, verùm etiam, quia scio, hunc librum sine suspitione mysterij, ei inscribi, qui prouinciatim, & vbique ita vixit, vt non fecerit pænitenda.

Nimirum stirpis tuæ est indoles, nusquam non gloriam promereri. Fulsit ante hac inter prima sidera, in aula Florentina, Parens tuus; quem nequaquam terris abstulisset natura, nisi tales virtutis hæredes ac successores reliquisset. Eâdem via duo alij fratres tui gradiuntur. Neque degenerat, qui *Augustissimo Cesari Ferdinando III.* inter Ephebos, aut alter, qui in militia seruit. Sed

ante

DEDICATORIA.

ante omnes mihi, priùs quàm te nossem, ex eadem Cæsaris aula laudatus estis, qui in militia tam fortiter pugnando, pro eadem Imperatoria Maiestate, non solum fortunas & opes suas exposuit, sed etiam sanguinem & vitam profudit. Plus ei hostis dedit, quàm abstulit: abstulit mortalem vitam, & gloriam dedit immortalem. Itaque ante Iglaiam cecidit, vt inter heroës perenniter staret: inter octo scilicet familiæ tuæ à sexcentis jam annis florentissimæ bellatores (quorum duo Generales fuere) qui omnes pro Cæsare, pro Religione, pro Ecclesia impigrè & acriter militiam colentes occubuerunt, statuis & obeliscis digni. Tu quoque, si sic pergis, non solum paria facies, sed etiam longè emiaentiora, vt sicut inter CAROLOS, ita & inter MAGNOS numereris. Vale, & seu votum meum, seu vaticinium imple. Ingolstadtij, Anno salutis 1649. 16. Cal. Iunij.

Seruus in Christo

GEORGIVS STENGELIVS
Societatis IESV.

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS.

Librum cuius, titulus est, EXEMPLA POENITENTIÆ ad diuinam *L*iram auertendam necessaria, à P. GEORGIO STENGELIO Societatis nostræ Theologo scriptum, atque à deputatis Patribus censum probatumq̃, Ego LAURENTIVS KEPPLER Societatis IESV per Superiorem Germaniam Prapositus Provincialis, facta mihi potestate ab Admodum Reuerendo Patre nostro, P. VINCENTIO CARRAFA eiusdem Societatis Praposito Generali, typis dari permitto, fidemq̃ facio mea manu, & officij sigillo. Tridenti 1. Nouemb. 1648.

LAURENTIVS KEPPLER.

PRAEFATIO.

Vantum bella secum vehunt malorum, tantum boni pax habet. Idcirco, quicumq; recte sentiunt, pacem bello anteponunt.

Sil lib. II.

Pax optima rerum.

Quas homini nouisse datum est : pax vna triumphis

Innumeris potior : pax custodire salutem, Et ciues aequare potens,

S. Augustin. in Plat. 84.

exclamat Poeta. Pax quid est? ait S. Augustinus, vbi nullum bellum est, vbi non est contradictio, vbi nihil resistit, nihil aduersum est; seu, vt Origenes loquitur, Pax dicitur, vbi nemo dissidet, nemo discordat: vbi nihil hostile, nihil barbarum geritur. Hanc igitur natura amat, suggerit ratio, optat quisquis belli expertus est calamitatem. Quae enim tigris (verba sunt S. Augustini) non filijs suis mitis immurmurat, & pacata feritate blanditur? Quis milvus quantumlibet solitarius rapinis circumuolat, non coniugium copulat, nidum congerit, oua confonet, & quasi cum sua matre familias societatem domesticam, quanta potest pace, conseruat? Quanto magis homo fertur quodammodo naturae suae legibus ad ineundam societatem pacemq; cum hominibus, quantum in ipso est omnibus obtinendam, cum etiam mali pro pace suorum belligerent, omnesque si possint suos facere velint, vt vni cuncti, & cuncta deseruiant? Quid quod, vt egregie S. Gregorius Nazianzenus disputat, omnia, quaecumq; in hoc Mundo existunt, solo dissidio perire, sola pace soleant conseruari? Calum & solum, omniaq; elementa, omnia regna atque imperia, omnes gentes & vrbes, omnes Respublica & communitates; ipsa Christi Ecclesia, ipsa corporis humani sanitas & valetudo, consensu stant, dissensu cadunt. Boetij interrogatio est: Nostine, omne quod est, tam diu manere atque persistere, quamdiu sit vnum, sed interire atque dissolui pariter atque vnum esse desierit? Denique pax & concordia, quasi manus nos ducit, teste Clemente Alexandrino, ad illam patriam, ad quam in calositam omnes aspiramus, quae Hierusalem, id est, pacis visio nuncupatur, vt monet Hipponensis Antistes. Atque velut in compendio

Orig. in ep. ad Rom. 4. f.

S. Augustin. lib. 19. de ciuit. c. 12.

S. Greg. Nazian. orat. 1 de Pace.

Boet. lib. 4 de Phil. consolat.

Clem. Alex. lib. 2. Strom. S. Augustin. lib. 9. de ciuit. cap. 11.

PRÆFATIO.

D. Gregorius Nazanzenus. Quidnam, ait, in doctrina nostra præstantissimum est? pax, addam etiam, vtilissimum. Contra, quid turpissimum ac perniciosissimum? voluntatum disjunctio.

Quod cum ita sit, unanimis vox est prudentum, Pacem te poscimus omnes, & ut sanctior ait author: Sicut nemo est, qui gaudere nolit, ita nemo est, qui nolit habere pacem; quam facile est amittere, difficile recuperare. Vt igitur nulli, in ea restauranda, parcatur labori, Deus, per ipsum quietis tranquillitatisq; amorem, homini ex se se nudo atque inermi desiderium pacis ingeneravit, quod est primus gradus ad pacem perveniendi. Inquire pacem, & persequere eam, ait Prophetæ. Et Apostolus: Pacem sequimini. Græcè, *ἰσχυεθε*, persequimini, in qua verba Theophylactus scribit: Reputa etiam, quod dixit, persequimini, hoc est, pacem etiam remotam, & quæ procul est, studete comprehendere, eam ad vos ipsos attrahentes.

Quo pacto igitur tam diu desideratam pacem attrahemus? Paucis id doceri potest, si dicamus, pacem, de qua loquimur, per pacem esse impetrandam. Maxime enim nunc quidem, cum omnia bellis feruent, & periclitantur, de pace cum hostibus ineunda solliciti sumus. Hanc autem qua fronte à Deo petere possumus, quem ipsum scimus nos hostem habere? Si enim pax est quadam ordinata animi concordia cum Deo, cum seipso, cum proximo; quo modo pacem obtinere cum proximo meremur, si ipsi pacem facere nolumus cum Deo? Ipse est pax nostra, qui fecit utraque vnum. Si pacem diligis, bello ne dederis causam. Rari sunt, qui pacem non inveniunt, si bona fide velle cœperint. Sed his ipsis, quibus dulce nomen pacis, pax amara est. Pacem itaque petentes, paci obstant; quia cum eo non conciliantur, qui ipse est pax nostra, & nos merito tamquam pacis hostes habet, quam diu illius sumus hostes. Quemadmodum igitur bella gerimus ob eam causam, ut in pace viuamus, ita & Deus hostes hostibus suis immittit, ut ex hostibus faciat amicos. Amicis autem dicit: Pacem meam do vobis.

Quisquis ergo pacem amat, & serio optat, quisquis armis est fatigatus, operam det, ut Dei amicus fiat. Frustra pacem se sperat cum hominibus habiturum, qui non habet pacem cum Deo; quia quia peccatis violavit, pœnitentia debet redintegrare. Pœnitentia aboleri peccata indubitanter credimus, & in ultimo vitæ spiritu,

S. Greg. Nazanzian. in orat. de moderacione in disputando.

Virgil. lib. 2. Æneid.

S. Augustin. lib. 19. de civitate. cap. 12.

Psal. 33. 35.

Hebr. 12. 14. Theophyl. in ep. Heb. loc. cit.

Ephes. 2. 14.

Aristot. lib. 10. Ethic. c. 7.

Ioan. 14. 27.

S. Augustin. de Eccles. dog. c. 48.

PRÆFATIO.

si admissorum pœniteat. Ideò percutit nos Deus, ut nos cum Publicano pectus percutiamus, & auxilium eius imploremus. Hoc est quod Ierem. 31. 19. Ieremias ait: Conuerte me, Domine, & conuertar. Et: postquam conuertisti me, egi pœnitentiam. Est itaq; iste circulus, creat nos Dominus, & beneficijs cumulatur, nos ingrati pro beneficijs malefacta reponimus. Sed neque tum cessat benefacere, dum enim castigat, vult ut icti sapiamus, sanatiq; nos percutiendo: itaque dum sentimus verberantem, sub flagello, culpam agnoscimus, iustitiamq; eius prædicamus, quando fatemur, pœnam nos meruisse.

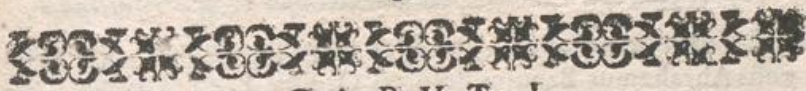
Quid. lib. 1.
de Ponto.

Talia cœlestes fieri præconia gaudent,
Ut sua quid valeant numina teste probent.
Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Cum bene peccati pœnituisse vident.

Matth. 8. 25. Quoniam igitur inter medias luclamur procellas, & Mars est in furore, clamemus ad Dominum: Salua nos, perimans. Sed non exaudiemur nisi pœnitentes. Neque perinde animam fontes floridos reddunt hortos, ut plantam deprecationis fontes lachrymarum irrigantes faciunt in summam altitudinem exerescere, ait S. Chrysof. hom. 8. de Annæ fide & Sam. educatione. S. Hieronym. in Epitaphio Fabiolæ.

S. Basil. hom. 8. & 29. in diuites auaros, & de Pœnit. 1. 2. in Matth. S. Augustin. serm. 104. & 124. de temp. S. Ambros. lib. 1. de Pœnit. Et in orat. funeb. de obitu Theodosij.

Hac de causa, merito, quotquot ad populum dicimus, per præsentis Quadragesimæ tempus, iussimus pœnitentiam prædicare; cuius ego fructus, necessitatem, ac partes, per Exempla sum explicaturus: neque sine exemplo. Nam video id etiam SS. PP. factituisse: ut enim homines ad suorum scelerum pœnitentiam adducerent, D. Basilius, Davidis, Achab, Manassæ, Ninivitarum; D. Hieronymus, Elia & Ioannis Baptista; D. Augustinus, S. Petri Apostoli; D. Ambrosium, S. Mariae Magdalena & Theodosij Imperatoris lachrymas recensuerunt. Recensebo igitur & ego aliquot pœnitentes, quorum fletu & lachrymis dura diuinam iram pronocantium pectora molliantur, ut & ipsa Deum molliant in lachrymas resoluta.

CAPVT I.

QUALIBVS POTISSIMVM
REMEDIIS, IN PVBLICIS MAXIMIS-
QVE NECESSITATIBVS, SIT
VTENDVM,

EXEMPLO ITALORVM?

VI dentium dolore, alioque corporis morbo laborant, diligenter solent inquirere, quibus alij simili molestia affecti remedijs sint vsi, & adiuti; vt in malo pari, partibus quoque adhibitis medicinis, ad pristinam redeant sanitatem. Dentium & mentium dolore, alijsque grauib; ac periculosos nos affligi malis, totamque nobiscum Germaniam, ne nesciamus, pulsata monent tympana, & buccinae clangentes indicant; monent arma, quae in officinis cuduntur; vel aliunde empta totis plaustris in urbem hanc nostram inuehuntur; monent milites turmatim transeuntes; monent illi, qui cum frumento, cum iumentis, cum suppellectili sua vndique huc e pagis & oppidis vicinis immigrant, & tamquam ad asylum quoddam confugiunt; ostendunt desertae villae, castella, mapalia; narrant noua non tantum colloquijs, sed etiam litteris ad nos perlata: testata sunt tonitrua bellicorum tormentorum, quae de vicino hoste atque nostro exercitu auribus nostris insonuerunt. In his tantis tamque diuturnis malis, nihil ego video aprius vtiliusque afferri in medium posse, quam exempla eiusmodi, in quibus videamus, non modò eadem, similiaue mala alijs accidisse, verum etiam, qua industria, quibus auxilijs, aut artibus sint propulsata. Omnes enim, qui rebus aduersis agitantur, cupiunt ijs liberari: atque idcirco promptissimis studijs, & audissimis auribus audiunt ea, quibus possint liberari.

In hanc rem exemplum afferro, certum, testatum, fide dignum, & à pluribus posteritati traditum; praesertim ijs, qui res
A Italas

I.

QVALE GENVS
EXEMPLORVM
HVIC TEMPO-
RI MAXIME
CONVENIAT?

II.

ANTHORAE,

1 Cap. I. Quae opera sint, tempore belli, exemplo Italorum, faciendas

TEMPVS, ET
OCCASIO EX-
EMPLI.
Abraham
Bzou. tom. 13.
Annal. Ecel.
Anno Christ.
1260 n. 15. &
16. Carol. Si-
gon. lib. 191
de regn. Ital.
Idem Anno
1251.

Italas memorauerunt. Mihi duos nominare sufficit, quorum vnus Abrahamus Bzouius Polonus Ordinis Prædicatorum Religiosus, is, qui Annales Ecclesiasticos eminentissimi Cardinalis Baronij est prosecutus; alter autem est Carolus Sigonius historicus præsignis, à fide & stilo vbique laudatus. Res quam narra- bo, contigit Anno Christi 1260. Alexandri Pap. IV. 6. Michaëlis Palæologi Imp. Orient. An. 1. Sed vt ab ovo, quod aiunt, intelligatur, à suis initijs est reperenda. *Fridericum ex humanis rebus exemptum interregnum inde XXIII annorum excepit, ait Sigonius, pluribus dissidio principum ad Germania corona culmen euectis; verum nemine in Italia, aut ab Archiepiscopo, aut à Pontifico regijs, aut Augustalibus insignijs exornato. Quocirca regno Imperioq; vacante, ciuitates Italia impunijs inter se arma conferre, partes acerbis inter se inimicitias exercere, populorum insidiari libertati liberijs potuere. Nam vt prauas populorum factiones indigna superiorum Impp. cum pontificibus certamina pepererunt, sic sana tyrannorum imperia exigua sequentium regum opes introduxerunt, quoad Regnum Italia in multos principatus diuisum, prorsus ad nihilum est redactum.*

III.

ITALIAE AF-
FLICTIO VN-
DE?
1. Reg. 17. 4.

Audiuimus, & legimus sæpe in diuinis litteris, quantus fuerit Goliath, quantæ altitudinis, nimirum sex cubitorum & palmi, quantis armis munitus, quanta voce Israëlitas prouocans terruerit. Audiens enim Saul, & omnes Israëlita, sermones Philisthæ huiusmodi, stupebant, & matuebant nimis. Hunc Deus cum vellet ad nihilum redigere, per Dauidem id fecit. Dauid autem lapillo vno deiectum, non membratim deartauit, sed præcidit caput eius dumtaxat. Hoc habuit, & satis habuit, nihil enim amplius eum sua arma ærea, nihil membrorum vires, nihil vastitas corporis potuit iuuare. Quia etiam videntes Philisthæm, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt: Ad eundem modum Deus si quod regnum vult dissipare, caput eius percutit, regem tollit, aut excacat, sicut quondam Pharaonem: Sic enim Scriptum est: *Percutiam pastorem, & dispergentur oues gregis.* Vt autem in prælijs, acie dissipata, actum est de exercitu; ita in regno, si non est, qui congregat ac regat, populus in partes diuisus, se ipsum perdit collisus inuicem, qui inuicem deberet esse connexionem firmatus. Atque hoc est quod Seruator dixit: *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur,*

Matth. 26. 31.
Marc. 14. 27.
Mach. 13. 7.

Euc. 11. 17.

• do

Cap. I. Qua opera sint, tempore belli, exemplo Italorum, facienda? 3

& domus supra domum cadet. Quod proinde etiam regno Italiae factum est. 1. Capite caruit. 2. Membra ipsa inter se collisa sunt, vrbes nimirum & principes, ac totae principum familiae; ut necesse fuerit, domum supra domum cadere. 3. Quare Anno jam 1251. Innocentio adhuc Pontifice, Mutinenses, Parmenses, Bononienses, Regienses, Laudenses, Mediolanenses, Veronenses, Cremonenses, Mantuani, Patavienfes, Capuani, Neapolitani, quin & integræ Gibellinorum ac Guelphorum factiones aliorumque Principum ac Marchionum domus in motu fuerunt. Conradus Friderici filius, qui se Germaniæ ac Siciliae regem nominabat, morte patris accepta, cum insigni exercitu in Italiam ad obtinenda regna paterna traiecit. Postea accessit & foeda machinatio hereticorum Mediolani, qui *Credentes* dicebantur, ægreque ferebant; se iussu Innocentij extirpari. Mediolani duo Prætores constituti, vnus qui populo, alter, qui nobilitati jus diceret, quin etiam distractis in duas partes familijs, Turriani plebis, Surensini cum Vicecomitibus Nobilitatis non tam tutelam, quàm principatum sumpserunt. Gibellini à Parmensibus, Guelphi à Regiensesibus & Cremonensibus recipi denuo cupuerunt expulsi. Ac postea recepti Gibellini, Parmæ ædes suas euerfas exoptulantes, noua cum Guelphis, qui eas diruerant, certamina miscuerunt. Varia factiones, varia foedera jam cum his, jam cum illis inierunt, ut se tuerentur. Conradus Conradinum filium, in sua aduersus Ecclesiam perseverans contumacia, heredem Neapolitani regni instituit. Sed Innocentius illud cum exercitu recepit. Denique tametsi Icilius, Alberici ambitio, aliorumque tyrannis magnorum tumultuum causa fuit, tamen potissimum totius miserie ansam præbuerunt, qui palam contra Pontificem atque Ecclesiam armam enlere; quæ numquam verius dicere potuit, quàm tunc: *Filius matris meae pugnauerunt contra me.* Cant. I. 6.

Nec verò res ludicra fuit. Per xxiii. annos regnum instabile fuit, ac tale, quale corpus humanum sine capite; exercitus sine duce; grex sine pastore, in quem lupi, vrsi, aliaque belluæ impugne grassantur. Omnia suspecta, omnia factionibus plena, ut ferè nemo alteri fidere auderet, nesciens cuiam parti adiunctus adhereret. Perfidijs, ac prodicionibus aula, curia, respublicæ

4 *Cap. I Quae opera sint, tempore belli, exemplo Italorum, faciendae*

omnes replebantur: honores, & officia, spe, promissione, pecunijs emebantur: consilia nulla secreta habebantur; contributiones intolerabiles exigebantur; quod si quis sibi deesse argentum dicebat, in carceres rapiebatur, è quibus non exibat, donec vxor, vel cognati, vel amici, vnde, vnde, quod petebatur, corrasissent. O quot excursions? quot hinc inde depraedationes? quot populationes agrorum? quot domorum, villarum, pagorum, arcium, atque oppidorum exustiones factae sunt? Quot velitationes, quot pugnae, quot proelia commissa? Inde quot campi cadaveribus tecti? quot flumina & amnes sanguine purpurati? Quot nobilissima familiae spoliatae, afflictae, extinctae? Quot vndique exales, inopes, egeni prodierunt? Nam & cum milites hibernare viderentur, quanta rapinae commissa fuerunt? quot domus, arces, vrbes spoliatae, quot iumenta abacta? quot abducti equi? greges interuersi? Capti quam miserè in vinculis habiti? quam sauis modis publice interfecti? Neque capti tantum, sed obuij quique, & verè innocentes, supra omnem barbariem male habiti; ita vt neque pueris, neque puellis, neque feminis maritatis, immo neque ipsis sacerdotibus, neque Ecclesijs parceretur. Atque haec non per multos tantum annos, sed per totam Italiam fuerunt; neque ipsa Roma quieta. Vna vrbs, vna ditio, vnicum Siciliae regnum, quoties iam ab hoc, iam ab illo occupabatur, premebatur, spoliabatur? Denique omnia susque deque vertebantur, omnia sine ordine, sine consilio, sine iustitia, ex libidine, ex ambitione, ex furore agebantur.

V.
INANIA ITALORVM BELLI
REMEDIA.
Ita. j. 7.

Tertullian.
lib. contra
Iudaeos. c. 3.

Quam appositè tunc dici potuit: *Terra vestra deserta, ciuitates vestrae succensa igni: regionem vestram coram vobis alieni denorant, & desolabitur, sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion, vt umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & sicut ciuitas, quae vastatur.* Vt enim, facta vindemia, solet deseri & euerti umbraculum, seu teges, seu casa, vt legit Tertullianus, in qua ante vindemiam vineae custos degebat, vt vvas & fructus à furibus & bestijs tutaretur; ita vt, sicut ex umbraculo hoc dissecto nihil superest, praeter tigna & statumina, hinc inde proiecta; ita ex Hierosolyma, per Chaldaeos primum, deinde etiam à Romanis vastata & incensa, praeter ruinas, & dispersos hinc inde sanctuarij lapides

Cap. I. *Qua opera sunt, tempora belli, exemplo Italorum, faciendae*

lapides nihil super sit antiquae gloriae. Immo succendetur ipsa, sicut lectis & ablatis vis & fructibus succenduntur tuguriola cucurbitum in cucumerarijs. Quod autem Propheta tunc Iudaeis praesentibus locutus est, id etiam spiritu prophetico extendit, & loquitur alijs futuris, siue in Italia siue in Germania. Porro ita tunc desolata erat Italia, ut neq; consilium, neq; auxilium verum prospiceret, sed vana spe niteretur, ut ei dici posset, quod dixit Rab-faces: *Loquimini Ezechia: Hac dicit rex magnus, rex Assyriorum: 4. Reg. 18. 21.*
*Qua est ista fiducia qua nitere? Forsitan inisti consilium, ut preparares te ad praelium. In quo confidis, ut audeas rebellare? an speras in baculo arundineo, atque confracto, Aegypto, super quem si incubuerit homo, non minuitur ingredietur manum eius, & perforabit eam? Sic est Pharaos rex Aegypti, omnibus qui confidunt in se. Ad similem ferè modum tuac Itali malis fulcris regnum collabascens fulcire conati sunt. Quidam opibus suis; quidam armis; quidam socijs ac confederatis; quidam deditiõibus urbium ac ditionum; quidam virtute ac fide quorundam insignium ducum; quidam inani spe pacis componendae se consolati sunt; quidam ad Interponentes, ad Compromissa confugerunt: nihil stabile effectum est; baculo arundineo nixi, seiplos non firmarunt, sed vulnerarunt; decepti, non adiuti; & vel hinc à Deo puniri, quia toti humanis viribus confisi, non senserunt, unde percuterentur, aut quò esset confugiendum. Dimisi eos, ait, secundum desideria cordis eorum; ibunt in adin- Psal. 30. 15.
mentionibus suis. Quàm caeci sumus, in rebus maximis mortales? In cibo, in potu, in vestibus, in medicinis optima quaeque optamus, quaerimus, procuramus: in rebus summi momenti tantùm de auxilijs humanis, non diuinis cogitamus; improbiores lunone illa quae dixit:*

Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo: Virgil. 2.
nos enim prius omnia tentamus, quam ad Deum curramus: & *Enead.*
multorum consilium est:

Flectere si nequeas Acheronta, vel astra mouebis.

Atque vtinam, postquam impiè prius à iuratissimo humani generis hoste frustra auxilium flagitarunt; saltem tunc saperent, & à Deo saluatore suo opem postularent: ille enim est *refugium nostrum*, Psal. 30. 4.
ille spes nostra, ille nostra fortitudo.

VI.

VERA BELLI
FINIENDI RE-
MEDIA.
Carol Sigon.
lib. 19 de
regn Ital.
An 1260.

In quem ut spera nostrara figamus, volui exemplum hoc recensere; immo & ipse Deus monuit, dum Italis tandem, post tot annos, mentem meliorem iniecit. Audite Sigonium sic loquentem: Eodem anno mirabile quoddam ac plane novum religionis studium animos Italarum incesit, ut se verberibus in expiationem peccatorum urbes passim agrosq; obeuntes afficerent. Initium autem huius rei à Perusinis inductum. Quippe Eremita quidam vir spectata sanctitatis spiritu diuino instructus, ad populum dicitur processisse, eumq; Dei nomine monuisse, nisi ad penitentiam se conferrent, ac supplices pacem eius, & misericordiam postularent, fore, ut breui uniuersi misera factaq; lue conciderent. Qua vox adeo in pectoribus eorum insedit, ut nulla interposita mora, praecepta Eremita, tamquam à Deo missa exhauserint. Etenim iam senescente autumno, viri faminaq; omnis aetatis ordinisq; repente corpora, per inde ac re composita, usque ad umbilicum nudarunt, ac se sumptis ad id loci cedere per urbem instructo agmine incedentes coeperunt, S. Virginem, ut sibi à Filio salutem impetraret, summis clamoribus obrestantes; atque iterum veteribus odys positu, pacem inter se mutuis osculis adhibitis sancientes. Inde urbe vexilla longo agmine praeferentes egressi, ad vicina oppida prodierunt, eaq; cum ingenti illarum admiratione ingressi, in vijs ac templis eandem pietatem exercuerunt. Qua re populi illi permoti, & ipsi pariter eiusdem sanctitatis studium ascuerunt, ac se verberantes, ac pacem & misericordiam ingeminatis vocibus implorantes cateruatim ad urbes proximas accesserunt. Atque ita ex Tuscia in Marchiam, ex Marchia in Romaniam passim, incendijs more, ea religio transijt. Quippe singuli populi episcopi ac magistratibus suis precedentibus, urbes agrosq; ea amulatione iniecta laustrarunt, ut nullius sexus, aetatis, ac conditionis homines essent, qui huius verberationis participes esse vellent. Ita fiebat, ut passim incondita carmina in Dei, & sacrae Virginis laudes composita canerentur; peccatorum confessiones vix suppetentibus ad audiendum sacerdotibus celebrarentur, atque omnino reuera, qua iam pridem exoluerat, Christi disciplina renovaretur. Hac vero religio ex urbe in urbem traducta, cum populos passim tamquam serpente quodam igne comprehendisset, acum ab Immolensibus excepta, & quasi per manus Bononia tradita civitatem ipsam mirabiliter inflammavit. Itaque & ipsi Nudati sese mulctarunt, ipsi diuinam opem suppliciter poposcerunt; ipsi cum

Cap. I. *Quae opera sint, tempore belli, exemplo Italorum, faciendae?* 7
 sis in gratiam redire, & reliqua pietatis officia, quae & ceteri, suscipere contenderunt: ac demum manu facta hominum amplius viginti milium ante diem festum Omnium Sanctorum, sub vexillis Mutinam processerunt, ibiq; pie basilica S. Geminiani episcopi visitata, solennem hic verberationem, positus vestibus, inierunt. Qua pietate Mutinenses accensi, eandem disciplinam continuo suscipere, susceptamq; Regium, ac Regionem Parmae derulerunt. Cum autem Parmenses Cremonam adire pararent, ab Huberto Palanico malum, si accederent, intentante deterriti, Brixiam, Derthonem, & Papiam se contulerunt. Inde à Nouariensibus & Mediolanensibus opera Turrianorum exclusas, Taurinates, Charienses, Hastenses, & reliqua Pedemontanae civitates committere acceperunt, atque ad eorum exemplum sese subito conformarunt. Derthoni vero Sinibaldus Opizonus praetura peracta, Genuam cum magno Derthonensium comitatu reversus, vestes in aede S. Francisci deposuit, ac se se cum comitibus suis cadere coepit, ac frequenter humi prosumbens, misericordiam ac pacem Dei, iteratis vocibus imploravit. Quod factum primo Genuenses irriserunt; deinde summo studio susceperunt, nec solum inueteratis simulatibus renuntiaverunt, sed etiam pristina vita, utpote multis sceleribus inquinata, se abdicarunt. Ceterum hi homines vulgo Deuoti, & hic annus Generalis Deuotionis annus est appellatus. Mansit inde in multis civitatibus clara huius religionis memoria, sacris Verberantium sodalibus eius rei monumento aliquot institutis.

Hic talis annus à nobis nunc debet agi; nec enim mala est imitatio. Quippe, non putandum est, hos Italos esse eos, qui *Flagellantes* dicti, pro haereticis damnati sunt; quia hi haeretici aliquot annis post emerferunt, Gregorio X. sedente. Itaq; tunc cum vniuersa Italia, & praecipue Hetruria, Emilia atq; Lombardia bellis ciuilibus iactaretur, praelatam Crucem innumerabiles populorum cateruae, à ciuitate Perusina vsque ad circumuicinam, & ab hac ad alteram ciuitatem sequebantur, profusis cum lachrymis misericordiam diuinam & finem tantorum malorum implorantes; & tum demum tumultuantes ciues ad pacem & concordiam inuitantes. *Habuit tunc Otto Cardinalis, ait Brouius, perspecta piorum deuotione diuinare ac dicere: VICTI VICTORES VINCENT, NEQ; VMQVAM VINCENTVR;* allusione facta ad *Guelpha factionis Florenti-*

VII.
 HAEC NON
 SINE BONA
 SPE IMITAN-
 DA.

8 *Cap. I. Qua opera sunt, tempore belli, exemplo Italorum, faciendae nos, qui ante aliquot menses à Gibellinis profligati fuerant: spem tamen non omnino abiicissent, quam cum ex iustitia causa, tam ex piorum precibus, cum vel maxime a diuino subsidio conceperant. Hanc spem, & nos concipere possumus, si eandem habeamus conditionem.*

VIII. *Atque hinc de iustitia causae nihil disputabo, si enim de Religione Catholica agitur, tam parum de iustitia causae, quam de ipsa Religione licet nobis dubitare. Possunt quidem fluctus excitari, & nauicula Petri fluctuare; mergi tamen illa non potest, quamuis in ea Christus dormire videatur. Porta inferi non praeualebunt aduersus eam.* Agi autem de Religione nec Sueci negant, & Protestantes aperte fatentur; Catholici autem omnes vident, & experiuntur. Sumus itaque in hoc Italis pares, quia & tunc contra Ecclesiam agebatur. Quamquam autem Deus hanc tempestatem immittat ad probandam Ecclesiam suam, ut eam exaltet, iuxta illud: *Antequam conteratur, exaltatur eor hominis, & antequam glorificetur, humiliatur;* tamen etiam alias quoque quam plurimas causas habet nos affligendi, ob peccata scilicet nostra. Quid enim? an tribus illis innocentissimis viris innocentiores sumus? aut sanctiores? Illi autem in horribile illud fornacis incendium proiecti ita locuti sunt: *Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum, & laudabile, & gloriosum nomen tuum in saecula: quia iustus es in omnibus, quae fecisti nobis, & uniuersa opera tua vera, & via tua recta, & omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecisti, iuxta omnia, quae induxisti super nos, & super ciuitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem: quia in veritate, & in iudicio, induxisti omnia haec propter peccata nostra. Peccauimus enim, & inique egimus recedentes a te: & deliquimus in omnibus: & praecepta tua non audiuimus, nec obseruauimus, nec fecimus sicut praeceperas nobis, ut bene nobis esset. Si talis est contestatio trium illorum Sanctorum, quis nostrum audet se putare innocentem? Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Est quidem ita, ut, quemadmodum nigerrimi Aethiopes, se arbitrantur minime deformes, sic & maximi peccatores se ipsos excusent atque existiment minime peccauisse; quia impius cum in profundum uenerit peccatorum, contemnit: ast in quo scintilla est lucis diuinae, & fidei, ac pietatis, facile se agnoscit prauaricatorem. Etenim si dixe-*

Cap. I. Qua opera sint, tempore belli, exemplo Italarum, facienda?

rimus quoniam non peccauimus; mendacem facimus eum, & verbum eius non est in nobis. At si confiteamur peccata nostra; fidelis est, & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Est ergo hac altera causa, ob quam nos bellis exercet, ut mundet, ac sanet; Ecclesiamque suam velut agrum sentibus oblitum purget. Nec ante cessabit, quam nos celssemus sentes, & spinas, & tribulos proferre. Vbi autem viderit, nos confiteri peccata nostra, quod maxime quærit castigatione sua, & ipse gladium in vaginam reponet. Est enim velut peritus medicus, qui ut ægrotantem feбри liberet, chirurgus astat, eumque iubet venam ægri secare, nec ante sinit sisti sanguinem, quam videat tantum emissum, quantum iudicat necessarium ad sanitatem: Ita Deus bella mittit & hostes, isti sunt Chirurghi Numinis, isti tam diu mittunt nobis sanguinem, donec Deus jubeat eum sisti. Non jubet autem, donec videat in nobis signa sanitatis. Signa autem sanitatis sunt, si ad eum conuertamur.

Quid moramur igitur? An nondum satis sanguinis misimus? IX. An nondum satis percussi obstupescimus, neq; plagam sentimus? AVDIENDOS ESSE POENITENTIAE PRAEDICATORES. Itali saltem decimo turbarum suarum anno ad poenitentiam currebant, nos jam trigesimo anno hæc bella sustinemus, & quam pauci inde facti sunt meliores? Toties, tamque diu percussi nondum expergiscimus. Cur alibi remedia quærimus? cur in sola potentia, pecunia, exercitibus nostris spem ponimus? Cur nunc in istum, nunc in alium culpam reiicimus? Cur humana tantum consilia, & auxilia quærimus? Post omnia tentata & desperata. Eremita quidam vir spectata sanctitatis spiritu diuino instinctus, ad populum dicitur processisse, eumque Dei nomine monuisse, nisi ad poenitentiam se conferrent, ac supplices pacem eius, & misericordiam postularent, fore, ut breui uniuersi misera fœdaque lue conciderent. Non dicam de nostri temporis Prophetis, verbo, & calamo, serio ad poenitentiam hortantibus: Nonne olim cepit Ionas introire in ciuitatem itinere dies unius: & clamant, & dixit: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subuertetur? Et crediderunt viri Ninivite in Deum: & predicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis a maiore usque ad minorem. Et peruenit verbum ad regem Ninive: & surrexit de solio suo, & abiicit vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere.

B Es

Ion. 3-4.

to Cap. I. *Qua opera sint, tempore belli, exemplo Italarum, faciendae?*

Et clamauit, & dixit in Ninive ex ore regis, & principum eius, dicens: *Homines, & iumenta, & boues, & pecora non gressent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibant. Et operiantur saccus homines, & iumenta, & elament ad Dominum in fortitudine, & conuertatur vir à via sua mala, & ab iniquitate, qua est in manibus eorum. Qui scit, si conuertatur, & ignoscat Deus, & reuertatur à furore irae suae, & non peribimus? Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala: & misertus est Deus super malitiam, quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit.* Mirabile dictu. Niniuitæ homines erant pessimi, idololatræ, vino, veneri, luxui, impietati penitus immergi, & ad vocem vnus Ionæ, hominis ignoti ac peregrini, credunt se interitum meruisse; dicit vnus alteri, nec apud magnates dissimulatur, & peruenit verbum ad regem Ninive, nec contemnitur, sed illico ab omnibus obeditur, a minimo usq; ad maximum; usque adeò, vt etiam infantes à lacte, iumenta à pastu & potu debuerint abstinere, vnde ingens & infantum ploratus, & matrum commiseratio, & pecorum mugitus clamorque exortus, luctu & tristitijs omnia compleuerunt. Quam pœnitentiæ faciem etiam vnicus Eremita apud Perusinos introduxit. Hunc ergo siue Ionam, siue Eremitam & ego in publicum prodiens, hodie, imitor, & pœnitentiam prædico. Immo & alij me maiores, nimirum Episcopi ipsi, & ordinarij magistratus Ecclesiastici, qui etiam rogatu ipsius Serenissimi Electoris magis instigati, pœnitentiam, in omnibus cathedris prædicari voluerunt.

X.

EXEMPLA
POENITENTI-
VM SEQUEN-
TIALIA

Itaque cooperemur Deo. Deus vult nos emendare; etiam ipsi igitur nos emendemus, & pœnitentiam agamus, vt *Deuotissimi* fiamus, sitque annus iste *Generalis deuotionis annus*. Habemus exemplum Niniuitarum, est positum ante oculos exemplum Italarum: Vt enim ibi vnum Eremitam secuta est ciuitas Perusina, hanc autem vicinæ aliæ atque aliæ; ita nos quoq; illas sequamur. Ideò enim hoc illorum exemplum est memoriæ traditum, vt sit posteris pœnitentiæ monumentum. Si ciborum lauticias, si luxum vestium, si capillorum ornatum, si ritum bibendi, si alias vanas vrbiū aut regionum nouitates tam pronis animis imitamur, cur non & hinc exemplum trahimus, atque aliò propagamus? Illud sponte, atque in perniciem nostram facimus; hoc facere, & quidem

Cap. I. *Quae opera sint, tempore belli, exemplo Italorum, faciendae*

dem ad nostram utilitatem obligamur. Nam si incendium exoritur, omnes accurrunt ad illud extinguendum, partim charitate proximi, cui succurrere volumus, partim timore, ne ad nos quoque flamma deriuetur. Cur non bello quoque ardente, & tam nobis ipsis, quam proximis nostris instante? Omnes peccauimus, omnes iram meruimus, non solum milites, ciues, serui, domini, & principes, sed etiam clerici, sed sacerdotes, sed religiosi; omnes igitur Deum placatum reddere studeamus. Italorum ultra viginti millia fuerunt, qui vna de ciuitate in ciuitatem, de ditione in ditionem, poenitentiae suae exempla circumtulere. Neque purandum est, hos solos fuisse poenitentes, atque alios, qui domi manserunt, nihil pie fecisse. Sed illi quoque domi, vbi & plus otij, & maior occasio fuit se se castigandi, omnis generis poenitentiam egerunt. Faciamus nos domi & foris, atque hinc, vnde alioqui scientia & sapientia in alias vrbes & prouincias deriuatur, etiam poenitentiae opera propagemus. Si nullus est, qui non aliquando verbis, aut opere Scandalum alijs dederit; compenset iam: & vicissim bonorum operum exempla praebere non erubescat. Hoc jam dudum tam prolixis belli malis Deus a nobis quaerit obtinere, vt Ecclesia pristinum nitorem adipiscatur, & vnusquisque in Domino renouetur. Parum enim refert, vtrum Deus beneficijs ac miraculis, an plagis nos ad poenitentiam vocet. Quare post triginta annorum bella Germaniam affligentia appositae ad nos dicere potest Christus: *Si in Tyro & Sidone facta essent virtutes, quae facta sunt in vobis, olim in cilicio & cinere poenitentiam egissent.*

At quanam poenitentiae opera sequenda? Feminis & parvulis non permitteretur, si publice se se vellent verberare: Zelus ingens Italos excusauit. Viri & iuuenes hoc exemplum in templis & plateis abunde exhibuerunt. Interim domi ac privatim neque paruulis prohibitum, neque mulieribus est interdictum, vt corpus suum loris, virgis, flagellis, cingulis castigent: Vt D. Magdalenam, D. Martham fecisse credibile est; certum autem de S. Catharina Senensi, de S. Teresia & de multis alijs Sanctis. Si Publicanus ille, qui *percutiebat pectus suam dicens: Deus propitius esto mihi peccatori descendit iustificatus in domum suam*, cur non & illi, qui percutiunt dorsum suum, quod Deo creatori suo obuertere-

Matth. 23.
Luc. 10.

XI.

QUALIA OPERA
POENITENTIAE EXERCENDAE

Luc. 18. 29.

ea *Cap. I. Qua opera sint, tempore belli, exemplo Italarum, facienda?*
runt? Si hoc non omnes possunt, vel ob imbecillitatem corporis, vel ob defectum occasionis, vel alias ob causas facere, atque possunt peregrinari ad B. Virginem, ut Itali fecerunt; ad Saluatorem proximum, vel remotum, ad S. Oswaldum, ad D. D. Exules Oettinganos, aliaque loca pia. Quod si etiam, iam hoc tempore, istud est periculosum, ob milites, at tamen sunt in urbe templa, sunt processiones, sunt stationes; in quibus fas est exercere pietatem. Peregrini & hospites non sinant filios suos in plateis vagari, sed eos ad catechismum, ad preces, ad Missam secum adducant. Neque se, ob aetatem illorum, putent excusatos, si nondum possunt peccare, tamen possunt Deum placare ipsa sua innocentia, uti in Italis, & olim in Niniuitis apparuit. Certè, more Italarum, D. Virginem Dei Matrem rogare, ut Filium nobis propitium efficiat, nemini non est in promptu. Sed in eo maxime imitandi sunt Itali, ut, *veteribus odys* positis, pacem inuicem sanciamus. Cur enim nobis Deus pacem donaret, si nos ipsi inuicem bellare pergimus? Ante omnia tamè hoc, exemplo Italarum, nobis est faciendum, ut *peccatorum confessiones, vix suppetentibus ad audiendum sacerdotibus, celebremus*. In quibus omnibus, si narratum exemplum imitemur, ipse erit etiam illius diuinationis, quam ab Ottone Cardinali editam audiuius: **VICTI VICTORES VINCENT.** Nam si Ninive tam impia ciuitas, post ieiunia, post ciliicia, post squallorem cinerum, post gemitus, & suspiria ac pœnitentiam, à diuina bonitate misericordiam est consecuta; cur nos non idem faciamus, ut idem consequamur? Et quidem illi, qui aliàs honore præcedunt, periculaque meliùs intelligunt, meritò etiam præcedent exemplo pœnitentiæ, atque hoc sacro tempore, sapius peccata sua expiabunt: sicut in Italia ipsi Episcopi, & magistratus ceteris præcesserunt. Illi autem, quos necessitas coëgit huc confugere, atque iumenta sua in tutum transfere, utique animæ suæ potiore habebunt rationem, quam bestiarum suarum; eum hac ipsa animæ suæ cura mereri possint, ut pecora sua, & ædes ac villæ saluæ conferuentur. Sine dubio Deus Italis tam atrocem immisit tempestatem, ut ad pœnitentiam confugerent, citiùs liberandi, si citiùs resipuissent. Ita & vos Deus huc adduxit, ut occasione, & loco, & sacerdotum copia utamini. Non eritis excusati,

Cap. I. *Quae opera sint tempore belli, exemplo Italorum, facienda?* 17

excusati, si adhuc sine poenitentia permanetis. Nec miremini, si pecora vestra cadant, si domus spolientur, aliaque vobis damna accidant, nunquam ad caelum, atque ad Deum vestram mentem erigentibus; neque ad confessionem recurrentibus, adeo otiosis. Domi labores subinde vos excusant. Hic nulli sunt labores, nulla excusatio. Nec dubito, plurimos ad confessionem, atque SS. Eucharistiam quotidie aduoluros; cogitabunt enim: si de hoc agitur, si hoc tantum a me petitur, facile est semel confiteri. Sufficiet hoc quidem apud aliquos, apud multos tamen non sufficit. Quia poenitere multa requirit. Multis necesse est sepius confiteri, ut discant confiteri, & hoc a Confessarijs doceri petant. Multis necesse est saepe confiteri, ut discant vitia consueta, blasphemias, detractiones, iuramenta, turpiloquia deponere &c. multis necesse est, saepe confiteri, ut satisfaciant pro peccatis, na inter saluberrimas poenitentias est, si iungatur, ut confessio saepe repetatur. Deniq; nonne stultissimus est is agrotus, qui morbum ferre non potest a quo animo, & tamen illa medicina non vitur, qua scit alios esse sanatos? Audijstis de Italorum, immo & de Niniuitarum poenitentia, & sanitate; agrotatis, male habetis, hostem, exterminium timetis; si poenitentia tamquam medicina non vitimini, insanitis; & meremini, quod Eremita Italis praedixit, nisi poenituisent, euenturum. Non dicuntur haec ad terrorem vobis injciendum, non ad desperationem faciendam, sed ut spem concipiatis pacis breui secuturae, si poenitentia, si emendatio vestra praecedat. Nam, teste Cypriano, *Qui poenitentia facti sui, qui pudore delicti plus & virtutis, & fidei, de ipso lapsu sui dolore conceperit exauditus & adiutus a Domino, quam contristauerat nuper. Latam faciei Ecclesiam, nec iam solam Dei veniam merebitur, sed coronam; quia & victoriam, ut etiam huc quadret: VICTI VI-*

S Cyprian.
lib. de lapsis

CTORES VINCENT.

CAPVT II.

ICILINI ET ALBERICI, DVORVM FRATRVM, EXEMPLO OSTENDITVR, QVAM IVSTVS SIT DEVS, QVANDO ETIAM GRAVISSIMAS MORTALIBVS GLADES IMMITTIT.

I.
CVLPA CVL-
PAM NON AG-
NOCENTIVM.
Carol. Sigon.
An. 1259. &
1300. lib. 19.
de regno Ita-
liae.

Ierem. 31. 29.

Narrat.

Prov. 13. 17.

II.
ICILINI MISER-
IA ET MORIS,

MALA belli, ad quae auertenda, tam seueri exempli poenitentiam nos Itali docuerunt, vniuersim, aut in genere dumtaxat commemorauimus. Nunc ex eodem authore Carolo Sigonio vnus familiae cladem particularem audiemus, ex qua non solum, velut ex vngue leonem, licebit torius belli calamitatem aestimare; verum etiam manifeste perspicietur, tam necessariam nos habere causam ad poenitentiam confugiendi, quam iustam Deus habet, nos impoenitentes eiusmodi bellicis miserijs affligendi. Erunt enim multi, qui ardentem illam Italorum pietatem, ad diuinam iram restringendam, flagellaque auertenda vehementer laudent, sed non imitentur, eod quod se existiment, esse innocentes, & cum Iudaeis dicant: *Patres comederunt unam acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt;* aut cum Poeta: *Quidquid committunt reges, plebuntur Achini.* Plurimi enim sunt, qui nihil belli poenae dignum putant a se commissum, & omnia in reges, principesque reijciunt. Quare non magnopere curant de poenitentia agenda, cum in se nihil reperiant poenitendum. Quod sane etiam dicere potuisset illa multitudo flagellantium se se Itolorum, (in qua vtrique multi innocentes, immo & pueri, & puellae fuerunt, quae nescierunt adhuc, quid sit peccare) sed non dixit; non dixerunt Niniuitae, non tres pueri in Babylonica fornace: quia optimi quique, praeter animi demissione, non se se solent excusare, more superbiorum, qui vbique se iudicant esse innocentes, etiam cum maxime peccauerunt. *At iustus, prior est accusator sui.* Sed ad historiam veniamus.

Narrat igitur Carolus Sigonius, in illa turbidissima Italiae tempestate, praecipuae familiae fuisse duos fratres *Icilinum & Albericum a Romano*, (cuius gentis potentissima ea erat vis, ut facile impetivimus

imperium consecuta Lombardia fuisset, nisi ei summa diligentia fuisset occursum) post diurnam felicitatem, post multos aduersariorum fatigatos, in hanc fortunam incidisse. Icilinus, cum ei Gulielmus Surefinus Mediolani dominatum promississet, delectu ex suis & Germanis habito, Brixia mouit. Sed à Martino Turriano circumuentus, cernens se in maximas, quas non putarat, angustias esse compulsus, cum à fronte atq; à tergo ab hostibus urgeretur, & summa conmeatum inopia pressus inter oppida ac flumina hostilia clauderetur, summi proly copiam saepe fecit; quod ubi detrectari de industria vidit, ne ibi fame conficeretur, pontem perrumpere transcundi gratia statuit: atq; eò progressus eius defensores innasit, eosq; vi factu iam propellere insipiebat; cum sagittam ex propugnaculo pontis per balistam emissam in articulum pedis accepit, quod vulnus licet dolorem ingentem inareret, ipse tamen euulso spiculo astute dissimulauit. Ubi verò se per pontem euadere non posse sensit, Casiano, loco sibi, ut à vate quondam acceperat, fatali relicto, Vicomercatum repetijt, atq; ibi amnem ut pridie, vado tranauit. Ceterum Bergomum versu properantem coniurati tandem adepti circumuenerunt, ac praelio decertare coactum. III. Kal. Octobr. vinum in potestatem redegerunt. Hunc verò ubi captum priuatus homo conspexit, adeò iram ex accepta iniuria contractam non tenuit, ut ipsum in caput grauissimè vulnerarit. Inermi inde in tabernaculum Bosonis adducto, vulgò milites ad eum visendum, perinde atq; ad egerium aliquod in terris spectaculum conuolarunt. Non defuere quoque, qui oculos fortuna illius miserabili saturare, ac probra & contumelias ingerendo libidini suae indulgere voluerunt. Quin etiam multi stimulantibus odijs ipsum suis manibus discerpissent, nisi Marchionum eos auctoritas ab eiusmodi temeritate retinisset. Voces tamen multorum mortem crudeli tyranno identidem intentantium sunt audita. Ille inueterim demisso vultu, tristis, elinguis, sine cibo, & sine curatione, totum diem transegit. Inde superueniente nocte à principibus, ut occideretur, Boncinum sub custodia missus est. Ibi curatus, & a Bosone pro officio bonum habere animum iussus, undecim dies mansit, quibus transactis, dum dolore magis animi quam vulnerum grauitate confectus, sine penitentia annos LXX. natu decebit.

Albericus autem, Icilino deleto, parum se tuto esse Tarnisij ratus, in castrum S. Zenonis nuper in finibus Tarnisini ad eiusmodi tempora conditum

III.
ALBERICI
LAMENTA ET

TRAGICVS IN-
TEBIVS.

conditum se recepit, atq; eò thesaurum ac familiam transtulit, arcemq; verò in colle sitam, fossas, murus, turribus atque omni genere machinarum, aduersus quoscumq; hostium impetus communivit, eamq; omni genere cibariorum in multos annos instruxit, Germanos atq; Italos sibi maximè probatos centum secum habens, atque alios viginti consiliorum participes. Anno 1280. non tantum ipse, sed tota familia à Romano, tragico planè exitu, extincta est. Quippe Alberico saepe cum suis è castro S. Zenonis excurrente, atq; ipsum Basianensium & Tarnisiorum agrum infestum assiduis praeclis pecudum hominumq; agendis habente, mense Martio populi Marchia Azane Marchione adhibito conuocati consilium inierunt, qua potissimum ratione Albericum cum tota sobole possent extinguere, ac tandem Marchiam non solum tyrannide, sed etiam metu tyrannidis in perpetuum liberare. Multis dictis sententijs, demum communibus populorum opibus bellum illi internecinum inferendum constituere. Quare armis, machinis, com meatibus ceterisq; rebus ad diuturnam obsidionem atque oppugnationem necessarijs expeditis, Patanini, Vicetini, Tarnisii, ceteriq; finitimi populi cruce instructi Kal. May ad castrum S. Zenonis cum carrocijs accesserunt, ac castris positis ipsam ita cinxerunt, ut nemo aut inde erumpere, aut eò irrumperere, se inuitis, atq; inscientibus, posset; eo animo, ut non prius inde abscederent, quam castrum cum Alberico in potestatem adduxissent. Ita muris saepe trabuchis, manganijs, gartijs, lithobolisq; percutiendis, facibus reliq; in hostes iacendis, praclis cruentis edendis, res usq; in mensem Augustum extracta est, quo tempore Azo integrum adduxit Ferrariensium supplementum. Quod ut Mesa Germanus murorum custos animaduertit, milites praesidiarios aduocatos in hanc sententiam appellauit: Neminem vestrum esse arbitror, commilitones, quin quanto in periculo simus, & quam impari conditione pugnemus, intelligat. Nobis dimidia pars nostrorum sociorum interijt, & quotidie aliquis interit; quiq; superstites sunt, assidua pracliorum contentione debilitati sunt: hostibus contra vires ac copias nostras in dies auxilijs ac supplementis augentur: nos victu rebusq; necessarijs indigemus: illis omnia, qua cupiunt, abundè undiq; suppetunt. Quin igitur, dum licet, atq; integra res est, nobis consulimus, & postquam oppidum tueri non possumus, saltem nos & fortunas nostras seruamus? Quam orationem cum uniuersi maximo assensu probassent, XII. Kal. Sept. murorum cinctum hostibus tradiderunt.

vant, cum eo, ut ipsi incolumes cum equis, armis, ac stipendijs suis abirent. Albericus autem, ut hostes intra moenia vidit, se proditum ac perditum esse vociferans, ex Palatio in turrim editiorem cum coniuge & liberis suis refugit; atque ibi per triduum tristitia ac mœrore confectus mansit. Postquam autem hostes arce occupata suffodienda turri cuniculos agere sensit, tum coniugem ac liberos lachrymantes, sic lachrymans appellavit: Quo rerum articulo fortuna nostra sita sint, cernitis, quippe eo redacti sumus, ut propediem in manu nostrorum hostium veniamus: quos pro certo habendum est, in nos durissime consulturos, à quibus se multis modis violatos fuisse existimant. Ego verò omne supplicium a quo animo patiar, si eos vobis innocentibus pepercisse cognouero. Quòd si vobis vitam concesserint, mementote post necis mea vindices profiteri, neque enim amicorum atq; affinium in Italia prompta vobis deerunt praesidia, & quotidie cogitate quemadmodum vitam virtutis ac fortitudinis gloriam conseruetis. Atq; his dictis lecto incubuit, ac flens fortunam detestari suam incepit, inde collecto animo familiares suos acciuit, atq; ut ipsi sibi in extremo discrimine suo consulerent, auctor fuit; monens ut seipsum ac familiam suam hostibus dederent, ac se, uxorem & liberos Azoni praecipue commendarent, ut memor affinitatis, suam & filiorum suorum clientelam susciperet, & se captivum tenere satù haberet. Quibus acceptis Ludovicus Bononiensis, qui erat familiarium princeps, Badoario pratore Tarvisij accersito, se illi tradere Albericum, & familiam eius servata incolumitate velle ostendit, quod cum ille, se accipere non posse, dixisset, ne ipse se & sodales suos conseruandi tempus amitteret; Albericum cum familia pratoribus ac populis Marchia accipientibus tradidit; atque ipse cum socys, prout pactus fuerat, exiit. Ceterum ut populi, se Alberici & liberorum eius compotes factos senserunt, vix magnitudinem latitiae ac voluptatis capere animo potuerunt, ac concilio conuocato, & relatione de illis facta, omnes vno consensu extremo in eos vindicandum esse supplicio, neque ulli parcendum esse cruciatui censuerunt. Ita primùm filios eius sex mares productos, tibys brachysq; ipsorum, in conspectu parentum crudelissimè amputatis, multarunt; ac postquam membra singula à corpore puerorum auulserunt, ea ori oculisq; eorum adhuc palpitantia admoerunt. Vxor autem & filia duae nobiles, quae non solum innocentia, sed etiam aetate ac forma, qua facile omnium in se oculos conuertebant, misericordiam elicere jure debe-

debeant, ad stipites alligata viuentes, ac frustra fidem Dei hominumque flebiliter implorantes, subiecto igne crematae sunt. Albericus ultimus, cui tam durum spectaculum morte ipsa acerbius atque atrocius fuerat, postquam peccata sua ritè confessus est, ipso, ne loqui posset, ore occluso, pedibus ad equi candam alligatis per tota castra sic tractus est, ut unusquisque forcipibus bolum ex carnibus eius excerpserit. Quare probris ac tormentis ad satietatem inimicorum affectus, cum jam hominis speciem atque habitum exuisset, expirauit. Vi autem cadauera filiorum per castra populi cuiusque diuisa; sic patris reliquia lupis ceterisque feris deuoranda obiecta sunt, ac durum in primis humana conditionis exemplum, omnibus diuinam iustitiam intuentibus praeuerunt. Hac X. Kal. Septembris gesta sunt Anno 1200. Postridie tumultu populari concito, castrum S. Zenonis euersum, atque inde Romanum quoque solo aquatum. Hic fuit exitus potentissima à Romano familia.

IV.

EX HVIVS
TRAGOEDIAE
MISER A BEL-
LI EXITIVM
POSSE AESTI-
MARE.

Math 10. 29.

Audiuistis tragoediam? Hoc vnum vnus familiae malum fuit. Similia complura bellum illud Italiae peperit, cuius infelices fructus, supra tantum in genere recensui; nunc vel hoc exemplum particulare libuit addere, ut ex vngue leonem cognosceretis. An placet bellum? an bellum bellum est? An non ad tam atrocia mala auertenda grandem causam habuerunt Itali, ut per tot oppida & ciuitates, ac provincias, circuirent, Dei misericordiam; B. Dei patris patrocinium, magnis vocibus implorarent? seque ipsos tam acerbis verberationibus castigarent, atque peccata sua confitenda diluendaque tot lachrymis censerent? Habuerunt utique sicut & nos, quibus eadem possunt contingere, & grauiora, quidquid enim vni euenit, potest euenire & alteri. Sed ne quis Deum iniustum, aut crudelem esse arbitretur, qui talia permittat, nemo putet talia permitti sine iustissima causa. Nonne duo passeris a se veniunt: & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt. Multis passeribus meliores sunt homines, quanto ergo minus illis tam crudelia inferentur, inscio, aut non permittente, vel immittente Deo? Audite igitur, quo modo se gesserit Albericus, aut qualis fuerit Icilius, & postea iudicate. cur illis tam atrocia mala sint immissa.

V.

ALBERICI
CRUDELTAS.

Albericus Taruisinos diuturna tyrannide afflixerat, fultus auctoritate & potentia fratris Icilini, Icilino igitur deleto, cum

se

se Taruisij parum tutum fore videret, in castrum illud S. Zenonis secessit. Antè vero quàm Tarnisio cederet, facinus omnium atrocissimum, atque immanitate planè barbarum perpetravit, quod Salimbenus illius aetatis aequalis memoria consecrauit. Quippe sensissimò odio aduersus Taruisinos accensus, viginti quinque ex urbis primoribus, quamuis nulla ab eis iniuria provocatus, arripuit, & suspendio foedissimo destinauit: ac mox XXX. nobiles mulieres illorum: aut matres, aut filias, aut sorores, aut uxores in forum produxit, atque in eorum conspectu vix se filij sui nothi rogatu ab earum amputandis naribus temperauit, pallus tamen usque ad ubera ita praefecit, ut etiam, quae velanda erant, turpissimè denudatis, ac subinde suspensis viris, eas sub patibulo transire, atque oribus suis tibias expirantium tangere compulit. demum auxilij ac consilij inopes trans amnem Silim traduxit, atque ibi vasta in solitudine dereliquit. Ille autem omni humano subsidio destituta, ac vix mentis compotes facta, postquam satis se ac fortunam suam muliebriter eluxerunt, pudendis parte vestium circa mammis contentis utcumque contactis, iter ad aestuarium XV. millibus passuum distans intenderunt. Quò ubi summis laboribus, per aspera & inculta loca iam die ad occasum inclinante, nudis afflictae pedibus peruenierunt, piscatorem, quem fortè prateruentem prospexerant, ad se lachrymarum plena vocarunt, atque ab illo auxilium ingeminatis fletibus poposcerunt. ille autem species esse daemonum, aut marina monstra aliquot arbitratus, primùm expanit; deinde propius animo collecto accessit: ac dira illarum calamitate perspecta, misericordia tactus, eis se, quoad posset, affuturum ostendit; ac singulas exigua, quam habebat, cymba in breuem insulam, ubi sibi vile tugurium comparauerat, transulit, atque ibi pro copia nocte comiter habuit. postridie verò prima luce maiore lembo impeditas, Venetias omnes deuexit, atque eis in D. Marci basilica constitutis, statim Octavianum Cardinalem Pontificum Lombardia legatum, qui tum Venetis erat, de nouo hoc atque inter pauca fortuna exempla memorando casu edocuit. Quo ille audito percussus extemplo ad eas peruenit, ac cibo suppeditari iussu, confestim populum uniuersum ad concionem vocauit; ut rem turpem quidem auditu, sed multò deformiorem aspectu cognosceret. Ita completo repente foro ex editiore loco seriem humani historiae oratione, quam potuit acerbissima demonstrauit, ac sub has verba mulieres, ita ut venerant, nudatas ac dehonestatas produxit.

Carol. Sigonius
lib. 19. de
regn. Italiae.

Quibus rebus vniversi pro ipsarum indignitate ac feditate permosi, im-
genti sublato clamore dicere coeperunt: Moriatur detestandus tyran-
nus, ac viuis cum vxore & liberis concremetur, & tota eius pro-
genies extirpetur. Quibus ille vocibus excitatus subiecit: Praclare ad-
modum dicitis, vestra enim oratio praecipue cum diuina Scriptura con-
Eccles 8. 33. sentit, qua inquit, Non sit bonum impio, nec prolongentur dies
eius, sed sicut vmbra transeant, quia non timet faciem Dei. Ego
verò, quoniam tantum consensum, atque ardorem animorum vestro-
rum non nisi Dei voluntate excitatum existimo, auctoritate omni-
potentis Dei & B.B. Apostolorum Petri & Pauli, & Legationis Apostoli-
ca, qua fungor, crucem aduersus Albericum indico, ac plenam omni-
bus peccatorum remissionem indulgeo, qui vel ipsi contenderint, vel alios
pro se miserint, vel quodcumque adiumentum, ad hanc pestem è terris
exterminandam attulerint. Indo matrona senatui commendatis, vrbe
discessit. Ea res mirè vniuersam Marchiam ad ultimas pœnas de Alba-
rico etiam expetendas accendit.

VI.
ALBERICO
MVLTO SIMI-
LES ESSE.
Matth. 7. 2.

Quid mirum si illos accendit, ad quos pertinebat, eum &
vos ista audientes accendat in indignationem? Et non putemus,
Deum hominibus esse iustiorum? Non censeamus, summum Iu-
dicem, ex officio, tales plectere poena talionis, ac paria paribus
referre debere? qui palam antedixit: *In quo iudicio iudicaueritis,
iudicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.*
Si enim homines tam malè tractant Deum in creaturis suis,
ipsum scilicet Creatorem, qui in opere suo contumelia afficitur;
quid ni Creator vicissim in illos vindicaret? Nemo mortalium,
vel spoliatus, vel domo expulsus, vel filijs, parentibus, vxore
aut marito priuatus, vel qualicumque damno affectus, etiam fau-
ciatus, etiam semianimis relictus, dicat Deum iniustum; ille om-
nia videt, ille æquissimas habet nos castigandi causas, quas si præ-
duritia cordis, aut mentis cæcitate non videamus, tamen diuinus
oculus habet cognitissimas. Et vel idcirco nos plectit, vt oculos
aperiamus, & videamus, nos meruisse, atque vbi deprehendimus,
peccata nostra desleamus, atque ad frugem redeamus. Qua de
caussa optimi quique, vbi aliquid illis aduersi accidit, illico in se
ipso descendunt, & conscientiam suam interrogant, an non for-
tasse Deum ad iram prouocarint? Et profectò sæpe etiam ve-
nialia

nialia peccata variarum afflictionum permissione puniuntur. Qui enim non curat, ut omnes Conditoris ac Redemptoris sui offensiones, quantum potest, caueat; dignus est vicissim, ut ille non tantis eum beneficijs foueat, nec omnia mala ab eo propellat: juxta illud: *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris.* Quamquam multi, qui se existimant esse innocentissimos, nocentissimi sunt, & sceleratissimi; cum jam cæcum hoc sæculum eò deuenerit, ut virtutes pro vitijs, & vitia ipsa habeat loco virtutum. Quàm multi enim reprehendunt eos, qui, cum dispensatum sit de esu carnium in quadragesima, tamen à carnibus abstinent? qui, cum jam saturi, bibere & propinanti respondere recusant? qui inhonesta loquentes, aut detrahentes de fama alterius corrigunt? qui sæpius consententur sua peccata? aut ad diuinam mensam accedunt? illos autem qui blasphemare, qui alios ad duellum, aut ad alia scelera prouocare audent, laudibus extollunt? Vno verbo, an non ignominiosum, & milite, aut homine generoso indignum passim censetur, si quis ad duellum inuitatus non comparet? scilicet plus refert non bellicosum videri, quàm morti, excommunicationi, æternæ damnationi se exponere. Hæc, & innumera talia videt Deus, & non puniat? Nihil enim adhuc dicam de occulto odio, de tacita vindicta, quæ zelus putatur. Nihil de mille superstitionibus. Nonnè Cinigeros, homines maleficos, & dæmoniacos patri mendacij seruentes, *veridicos*, aut *veratores*, solent appellare? Ad eos, si quando sciuntur in vicinia esse, luce palàm excurritur, & consilia per eos à diabolo petuntur. Si eos putas mentiri, si nihil scire, cur consulis? si autem vera dicere, cur non credis, quando tibi dicunt tua scelera? & te coram omnibus astantibus infamant? Mendacia pecunijs emis, & vbi veritatem gratis audire posses, eò non accedis. Posses enim audire apud Confessarium, apud Concionatorem: apud alios homines pios. Nihil dicam de mille titulis lucrandi, qui cum sint iniquissimi, colore tamen aliquo excusantur: nihil de iniquissima oppressione pauperum, persecutione innocentum: qua de caussa Christus dixit: *venit hora, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se prestare Deo.* Hi omnes, & alij quàm plurimi, cum sint nocentissimi, tamen se putant esse innocentes.

Psal. 138

Ioan. 16. 2.

VII.
ICILINI IM-
MANITATES.Carol. Sigon.
lib. 18. de reg-
no Italiae, &
lib. 19.

Sed quamuis tu sanctus sis, vide ne alienorum scelerum te participem efficias. Velenim consentis, vel consulis, vel iuvas, vel approbas, in quo alter delinquit, & iam iustam Deo Iudici causam offers tui plectendi. Quod & Alberico contigit, Icilino fratri suo sceleratissimo adherenti; in quo, si cetera illi crimina defuissent, solo mille mortes meruisset. Audite, obsecro, qualis fuerit Icilinus. Is primò *ultra se Verona dominum appellavit, atq; ibi & Patavij primoribus civitatis per varias causas interimendis intentus, eas civitates in tantam salutis propria desperationem adduxit, ut plerique, ne illius criminations iniquo iudicio publicè interirent, ultra sibi mortem consciscerent.* Postea Icilinus Veronam reversus, eò impotentius questiones proditoris exercuit, atq; omnes qui Verona, & Patavij aliquid aduersum se vel dixisse, vel fecisse dicebantur, publica ac foeda morte affecit, quos innumerabiles fuisse accepimus. Tertio, quin & Patavij inaudita crudelitatis suæ habenas ita laxavit, ut nullum diem præterire pateretur, quo non in aliquem vel infontem nouo aliquo necis genere tormentiue debaccharetur. Quarto, Icilino bello Mantuano parum prosperè factò, Veronam se referenti priuatus homo se obrulit, atque, audientibus omnibus, Patavium amissum renuntiavit. Quo ille nuntio exanimatus, ut se collegit; ipsum nuntium mendaciy arguens suspendi arbori iussit; deinde alter successit, qui se greò illud idem significauit: tum Praefecti quidam eum venerunt, qui idem, culpam omnem in Ansedisium referentes, asseruerunt. Ille verò occulto dolore dissimulato, Veronam adiit, ac toto accito in urbem exercitus, portas claudi, ac summa cura custodiri mandauit. Mox conceptam iram omnem in Patavinos euomere cupiens, omnes Patavinos inermes in locum unum coëgit (hi erant XI. hominum millia, quos apud se aut obsidum, aut militum, aut ministrorum nomine habebat) atq; omnes satellitibus suis, varijs necis afficiendos generibus, tradidit. Ita intra octo dies cuncti aut suspendio, aut igne, aut obruncatione, aut fame deleti. Quintò, Veronæ quoque triginta octo Patavinos, qui superstites erant, morte affici in foro praecepit, quorum nemo erat, qui non eò aliquam aliquando operam fortem fidelemq; nauasset. Sextò, hæreticus fuit, qui non solùm libertati populi, sed ipsi Ecclesiae infidiabatur. Ob quæ scelera, cum captus ærumnam suam lugeret, Deum suorum scelerum vindicem adesse confessus, sine pœnitentia homo

omnium

omnium sceleratissimus, ac Deo hominibusq; inuisus, annos LXV natus
decessit. Atque hoc pacto in illo & fratre eius Alberico, filijsque
eius miserrime deartuatis extincta est tota familia à Romano.

His intellectis, quid jam iudicatis, Auditores? an his fratri-
bus iniuria facta est? An non hi tyranni hæc, & maiora merue-
runt supplicia? An non ipsi quodammodo Deum docuerunt pu-
niendi severitatem? Si enim homines tam graviter sæviunt in se
in vicem; & quidem in innocentes, an non & supremus ille iudex
in tam nocentes debet irasci? Quod ipse commonuit dicens: *In*
quo iudicio iudicaveritis, iudicabimini: & in qua mensura mensi fue-
ritis, remerietur vobis. Neque turbare quemquam debet, quod fi-
lij sex Alberici, itemque vxor & filia duæ, quæ innocentes vide-
bantur, vnà cum facinoroso patre, tam immiti exemplo per-
missæ sint cruciari & contrucidari. Nam in primis etiam victores
in ea cade atque vindicta excedere, & graviter peccare potue-
runt; neque tenetur Deus peccata hominum, contra communem
cursum naturæ, impedire, ne ipsidem adimat agendi, hoc est, pœ-
nas aut præmia promerendi libertatem. Sufficit si unicuique dat
gratiam sufficientem, qua, si velit, possit pœnas æternas vitare,
atque præmia promereri. Deinde quis scit, an fuerint innocentes?
quàm enim difficile est vxorem marito, & filios parenti non con-
sentire, aut facta illius non approbare, potentiam non optare, &
quocumque tandem modo promovere? Et esto aliqui (vt sæpe fit)
fuerint innocentes ac talibus malis per se non digni, tamen sine
iniuria à Numine illata, propter coniunctionem vitæ & habitati-
onis, communi malo inuoluebantur. *Sicut enim in corpore natu-*
rali membrum quodlibet est particeps commodorum & incommodorum
ipsius corporis; ita in corpore politico quodlibet membrum, etiam si casus
sam cum alijs non dedederit, communis prosperitatis & calamitatis est
consors. Neq; aliter iuxta ordinariam rerum legem fieri potest ob com-
morationem in istorum cum iniquis, quibus sunt permixti, & in quorum
medio degunt. Itaq; respectu talium, illa afflictio non tam est pœna, qua
sorum peccata vindicantur, quam exercitatio virtutis & patientia ad
maiores gloriam.

Nemo tamen facile in animũ inducat, se talem afflictionem non esse
conmeritum; hoc enim est quod Dominus graviter in S. Iob reprehendit,

VIII.

QVAM IVSTE
A DEO HIS SVB
CALAMITAS
FVERIT PER-
MISSA?

Matth. 7. 2.

Leonard Less
lib. 13 de per-
fectionib. diu
cap. 12.

IX.

NVLLVS DEBE
SE INNOCEN-
qui TEM PVTA
RE

qui tantam se calamitatem non commetuisse contendebat. Nemo enim animi sui statum, utrum amore an odio dignus sit, plene nouit: nemo peccatorum pondera, & mensuras, quantumque poenarum respondeat singulis, cognoscit. Delicta, inquit Propheta, quis intelligit? ab occultis meis munda me. Quamuis enim Deus hanc calamitatem non immittat tibi ad peccatorum vindictam, sed ad patientie probationem; non tamen hinc efficitur, te illam non esse promeritum, aut Deum non potuisse illam iuste pro peccatis irrogare, nam etiam quadam venialia ad hoc sufficiunt. Si enim post hanc vitam nonnulla venialia grauissimis, & diuturnis purgatorij ignis supplicijs iuste puniuntur, cur non in hac vita quibusuis calamitatibus, qua poenis purgatorij longe sunt minores, vindicari possint? Hac dici possunt ijs, qui se innocentes putant, atque immerentes pati. Quamquam ea nunc viuimus tempora, in quibus tantam malorum labem, tantaque quotidie videmus flagitia cumulari: qua si velis accuratè considerare, per singula, si quidem accuratè id fieri queat, numquam poteris à lachrymis temperare. Sic enim omnia confusa, sic sunt cuncta resoluta, ut ne vestigium quidè virtutis usquam videas: nequitia verò & luxuria repleta esse cuncta perspicias: & quod est infelicis, perurgentium nos malorum iam nec ipsi sensum sapimus, nec alys prabemus, nec alios monemus: sed sumus velut corpus extrinsecus quidem florens ac vegetum, intrinsecus verò tabe pessimi languoris absumptum. Et contigit nobis, quod illis solet, qui vel phrenesi patiuntur, vel mente capti sunt, à quibus cum multa turpia & perridicula vel dicantur, vel etiam gerantur, nec pudoris tamè aliquid, nec poenitudinis capiunt: quin immo & magnifici sibi, ac sapientiores sanis videntur, ac sapientibus. Ita ergo & nos, cum omnia, qua sanitati contraria sunt geramus, ne hoc ipsum quidem, quòd deest nobis sanitas, nonimus. At enim si fortè in corpore parum aliquid morbi pulsauerit, statim & medicos adhibemus, & pecunias profundimus, & omni obseruantia quod competit, gerimus: nec prius abssimus, quam, qua molesta sunt, mitigentur. Anima verò cum quotidie vulneretur, cum per singula lanietur corporis affectionibus, ac vitijs, vratur, precipitetur, & modis omnibus pereat, ne parua quidem pro ea nos cura sollicitat. Sed horum omnium causa illa est, quòd omnes pariter hic morbus obtinuit: & tamquam si accidat multis sub vno morbo languentibus, presto esse venenem sanum, certum est, quòd omnes pariter corrumpat, & absumat.

S. Chryf. I. de contit. cordia. c. 2.

mat incuria, dum nemo est, qui vel opportuna praebeat, vel importuna prohibeat: ita & nobis, dum nemo sanus est, sed omnes languemus, alij maiore, alij minore ex parte, nemo est, qui curet: omnes enim indigent cura. Icilinum haeresis, ambitio, odium, immanitas ad exitium adduxit. O quam late nunc ista omnia dominantur! quanta odia, vindictae, imprecationes, insidiae, proditioes gliscunt! quae luxuriae infania, quanta intemperantia viget? quanta rerum sacrarum incuria? quanta vel obliuio, vel ignorantia eorum, quae ad salutem animae pertinent? quantus contemptus Ecclesiasticorum, & spiritualium medicorum? quanta nausea admonitionum? ut non tantum haeresin, sed atheismum homines passim profiteri videantur.

Et Deus non irascatur? Deus non exurgat? Immo omnes Angeli in caelo, qui alioqui humanum genus tueri amant; omnes Sancti, qui alioqui solent esse miserorum patroni; tanta contempta mortalium superbia atque impietate, diuino zelo accensi, clamant: *Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant, qui oderunt eum, a facie eius. Sicut deficit fumus, deficiant.* Et diligenter aduertant hic, qui, peccato vno commisso, tam facile cetera adiungunt, & putant perinde esse 100. ac 1000. scelera confiteri, vna opera, & aequè paucis verbis omnia fieri. Non est ita. Sicut enim quidam parentes, etsi non statim filios suos, ob quouis delicta, puniunt; sed in sublimi pariete, quò liberi oculos, non autem manus ad delendum mittere possunt, singula annotant ad metum illis incutiendum, donec ad certum, qui ipsis placet, numerum perueniant: ita Deus, qui omnia in mensura, & numero, *Sap. 11. 12.* & pondere disposuit, regnis, & prouincijs, & urbibus, & ipsis etiam hominibus certam mensuram, numerum, & pondus constituit, ad quae si perueniant, adest etiam cum communi flagello, ut eos plectat, aut etiam omnino extirpet: quia meruerunt, & diuturna impunitate peccandi licentia in immensum augetur, atque ad alios etiam exemplum serperet, ac praecipue etiam ut alij istorum poena moniti respiciant. Hinc non est mirum, si Albericus & Icilinus tam diu permisi sunt grassari, donec cum tota familia extinguerentur. Tota vita Icilini fuit LXV. annorum, quam breue tempus? Et Italorum, vsq; dum Eremita eos interituros mone-

X.

DE MENSURA
PECCATIS
CONSTITUTA

Psal. 67. 2.

Sap. 11. 12.

neret, ni poenitentiam agerent, tempus fuit vix decem annorum. Niniuitis autem Deus, per Ionam, indicauit, tantum adhuc 40. dies esse constitutos. Quod ita etiam alijs vrbibus & regnis, & communitatibus, euenire, diuinæ litteræ haud obscure docent.

Geni 19. 16. *Generatione quarta reuertentur huc; ait Dominus ad Abraham, nec dum enim completa sunt iniquitates Amorrhæorum: vt excindantur, & semen tuum eorum terram occupet. Quia id contigit, post quadringentos annos, tunc enim & illorum, & ceterarum gentium Chanaan completa est mensura iniquitatis, vt Israelitis extirpandi traderentur. Qua de causa & Christus minitans dixit: Et vos implete mensuram patrum vestrorum, qui Prophetas ad eos missos occidendo magnum sibi impietatis cumulum struxerunt; vos Dominum Prophetarum occidite, vt mensuram eorum impleatis, & veniat super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram, a sanguine Abel iusti vsque ad sanguinem Zacharia filij Barachia, quem occidisti inter templum & altare. Ita scelerum mensurâ impleâ, quæ diuinæ iustitiæ decreto constituta erat, primo mundo, diluuium immissum est. Cumq; vidisset Deus terram esse corruptam (omnis quippe caro corruerat viam suam super terram) dixit ad Noë: Finis vniuersa carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate à facie eorum, & ego disperdam eos cum terra. Ita impletâ mensurâ Sodomitarum, sulphur & ignis de cælo cecidit:*

Gen. 18. 20. *Clamor, ait, Sodomorum & Gomorrha multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis. Vt enim Praefecto aliquo subditos Domini sui nimium premente, Dominus etli non statim vnus clamorem audiat, clamore tamen nimium inualecente, & totius multitudinis vocibus vel nolens excitatur ad vindictam: Ita Deus, tot peccatis in cælum clamantibus, adigitur ad verberandum. Quin finis vniuersa carnis, in excidio totius Mundi, tunc erit, cum terrâ hæresi, magia, idololatria, & atheismo referâ, totius orbis mensura implebitur. Denique vniuscuiusque peccatoris interitus & perditio tunc venit, cum mensura, quàm ei Deus constituit, implebitur.*

XI.

QVO MODO
HÆC MENSURA
NON A NO,

Quid dormis igitur, ô peccator? quid peccatum peccato accumulās? fortasse hac nocte, fortasse hac blasphemia, hac ebrietate, hoc adulterio, hac fornicatione, hoc furto, hac contumelia
mensura

mensura tua implebitur, & in peccato morieris? fortasse hoc tui peccatum erit ultimum, quo implebitur mensura totius communitatis; & illa propter hoc peccatum, aliorum peccatis adiectum, peribit; quod non fieret, si pœnitentiam cum Italis, cum Niniuitis, cum alijs egisses, mensuramque peccatorum tuorum, potiùs euacuasses, quàm impleuisses. Hoc si omnes agamus, frænabit Deus hæreticos, & hostes nostros ad nihilum rediget. *Leonar. Less. de diuin. perfect. l. 13. c. 11,*

Nam habent hi quoque suam mensuram & terminum, cùm satis distulauerint: tunc & ipsis flagellum imminet, quo vel omnes, vel bona pars eorum dispareat. Sic cùm Assyrii & Chaldei populum Dei, & alias nationes sapim afflixissent, tandem & ipsorum regna cum maxima mortalium strage euersa sunt. Idem Vandalis, Hunnis, Arianis, & alijs huiusmodi Ecclesia flagellis ac pestibus accidit. Idem nostris quoque hæreticis eueniet, qui modo ad castigandam superbiam, iactantiam, luxuriam, accediam, aliâq; Catholicorum peccata, ad tantam assurgere potentiam permisi sunt. Cùm enim Deus eorum malitia & viribus satis usus fuerit ad fidelium castigationem, & mensura peccatorum fuerit impleta, etiam excinduntur, & in ignem æternum, tamquam palmites præcisi, & omnino inutilis, proyiciuntur.

C A P V T III.

DAMNATÆ FEMINÆ EXEMPLO
OSTENDITVR, SICVT HVIVS VITÆ
MALA IN BONA, ITA VICISSIM VOLV-
PTATES IN ÆTERNAS CRUCES
CONVERTI.

SVPEREST adhuc vna quæstio, de duobus fratribus, præcedente capite & exemplo, à nobis commemoratis. Cùm enim Icilius hæreticus, frater autem eius Catholicus fuerit; cùm Icilius fratre suo Alberico longè ambitiosior, iniustior, truculentior extiterit; cùm incomparabiliter plures, ac sæuiores modis iusserit contrucidari, cur, obsecro, Icilius tam tolerabili, Albericus tam inaudito genere mortis è medio sublatus est? Siquidem Icilius, prælio victus, captus, in caput vulneratus,

1.
CUR MAGIS
MERITI MORTU
POENARVM
HABEANT IN
HAC VITA?

neratus, & pede saucius, dolore magis animi, quàm vulnerum, grauitate confectus decessit. Albericus autem proditus, captus, ante oculos suos sex filios membratim laceratos, duas filias cum vxore, viuas infelicibus flammis vstulatas vidit, ac tandem pedibus ad equi caudam alligatis per castra tractus, forcipibusque frustillatim discerptus Absyrri alicuius instar miserandum in modum interiit. Quid hoc est rerum? quænam ista iustitia est? Is qui parum peccauit, multum luit; & parum luit, qui fuit omnium facinorum reus? Hæcne pœnæ & culpæ æqualitas? istud diuinæ sapientiæ iudicium? Omnino, & quidem æquissimum, sapientissimum. Quia Albericus minùs malitiosus, Icilius extremè in omne flagitium proiectus, vterque quidem grauia supplicia promeruit, Icilius autem longè grauiora. Quid autem grauius inferno? Hinc de illo legitur: *Sine pœnitentia decessit.* Albericus autem, *postquam peccata sua ritè confessus est,* mutatis jam æternis Inferni pœnis, in pœnas temporales, nulla satis dira tormenta potuit sustinere, quæ meritis æquipararentur. Immo plerumque hoc fit à filiis lucis, qui cum videant, nullos esse, in hac vita, tam acerbos cruciatus, qui possint vel cum Purgatorij doloribus conferri, etiam si sint innocentissimi atque sanctissimi, tamen maximas corpori inferunt afflictationes. Eremitæ, Monachi variorum ordinum, qui à mundo separati vix sciunt, nisi è libris, quid sit peccare, quàm miserè vestiuntur? quàm asperè cubant? quàm seuera ieiunia sibi indicunt? Sic Ioan. Baptista in exemplum, de cuius vestitu, habitatione, & victu, Euangelica docet historia. At qui plurima quotidie committunt flagitia, non tantùm nihil lunt, verùm etiam mollibus vestiuntur, in vino, in conuiujs & luxurijs assiduè versantur, rident, ludunt, iocantur, fletum, lachrymas, pœnitentiam detestantur. Quod manifestum indicium est, pœnas illorum in alteram vitam differri. Si *saperent, ac nonissima prouiderent,* vtique huius vitæ incommoda omnia libenter tolerarent. Nunc non sapiunt, neque satis credunt,

Esse aliquos Manes, & subterranea regna,

hinc præsentibus bonis inhiant, & quidquid est durum, aut molestum auersantur.

II.

Ad hos erudiendos toties Scriptura sacra inculcat memoriam

riam gehennæ; toties clamant Prophetæ, toties ipse Christus vix istud ingeminat. *Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Et Seruator: *nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.* Quod etiam per illustria sæpe exempla docuit Deus. Ego vnicum referam, ad hoc propositum valde idoneum; ex libro quem Sigebertus de Illustr. Ecclesiæ Scriptor. vocat librum *De vita & doctrina Patrum*; Gentianus Heruetus in præfatione versionis suæ Palladianæ existimat ipsum Palladium eum librum scripsisse; historiã certè in eo contentam refert Ioannes Damascenus in libro, qui inscribitur, *De ijs, qui cum fide excefferunt ex hac vita.* Interpretatus est eum ex Græco Ioannes S. R. E. Subdiaconus, edidit in lucem accuratiùs Heribertus Rosvveydus, vt ad eò historia neque antiquitate, neque autoritate careat. Est autem talis.

Quidam ex Eremitis patribus autoritate pollens & pietate, per varia circumibat virorum ac mulierum conobia, vt ea visitaret. Is, in quodam loco senecta ætate virginem inuenit Deo, in assidua oratione, contemplatione, ieiunijs, asperrimisque corporis afflictationibus seruientè: cuius cum de virtutibus audisset multa, eam, vt fieri solet de Vocatione sua interrogauit, scire volens causam, ob quam, spreto mundi illecebris, ipsa tam duro se viuendi generi addixisset. Illa primùm oculos deiecit pudicos, aliquantulum cogitabunda tacuit; tum quasi post deliberationem præmissam in cælum suspiciens, manibusque decussatim supra pectus iunctis, altùm ingemiscens ita loqui cœpit. Mihi, ô pater venerabilis, adolescentulæ adhuc diuersi moris erant parentes. Pater natura imbecillis, valetudine inconstans, sapius ægro-tans, quàm sanus. Siue æger tamen, siue sanus, semper modestus, grauis, mansuetus, patiens. Si quando vires sinebant, numquam videbatur otiosus: aut enim in templo semper, aut in agro hortouè versabatur, vt Deum precando, terram laborando, coleret; tam ad aras, quàm ad areolas assiduus. Siquidem vbi superis honores detulit, vel sementem iecit, vel messe peracta fruges domum comportauit; itaque turbas hominum vitauit, vt numquam

AUTHOR ET
AUTHORITAS
HISTORIÆ.
Isa. 33. 14.
Matth. 10. 28.

Sigebert. de
Illustr. Eccles.
Scriptorib. in
Ioan. c. cxviii.

Heribertus
Rosvveid in
Viris PP. l. 6.
libello 1. de
præuidentiã,
seu contem-
platione. § 15.

III.

QUALIS FVE-
RIT PATER
TAM PIÆ FO-
LIAE?

sub tiliâ stantes populares adiret, numquam publicè confabulan-
 ribus interesset, & vix vñquam ab ijs, qui in eodem vico dege-
 bant, nisi cum vel in templum, vel in agrum procederet, conspi-
 ceretur; tantusque erat ei taciturnitatis amor, vt eum ignoran-
 tibus esse elinguis, aut sine voce crederetur. Maximam autem
 temporis partem in lecto, & morbo cubabat, dolore pariter &
 patientia plenus. Talis erat pater, quem non nisi alterum lobum
 intuebar, aut magistrum pietatis.

IV.
 QUAM IMPIA
 FVERIT OPTI-
 MAS FILIAS
 MATER?

Mater verò mea in contrarium palmam possidebat, ita fir-
 ma corporis valetudine, adeò validis viribus, vt ab ineunte eta-
 te & teneris vnguiculis, nullo vñquam fuerit morbo tentata, nec
 quidquam doloris experta sit; sed ab vtero matris vsque ad vlti-
 mum vitæ diem semper sana robustaque extiterit. Nec forma illi
 deerat, nisi vultus decorem fordasset morum turpitudine. Cum
 enim pater frequentibus morbis impeditus, rebus domesticis non
 quiret præesse, illi totius familiæ regendæ rerumque dispensanda-
 rum permisit potestatem. Fuit autem pessima dispensatrix: adeò,
 vt quamuis Deus magna satis nos opum abundantia donasset, ta-
 men ea nobis non sufficeret. Nimirum quales mores, talis admi-
 nistratio illius fuit. In primis à labore abhorrebat, vt à peste ali-
 qua. Sæpius foris quàm domi cernebatur. In omnibus circulis,
 conuenticulis, angulis, ac frequentissimè in medio foro suam ha-
 bebant stationem. Supra modum curiosa & garrula indagabat &
 vulgabat quidquid intra priuatos parietes accidisset aliorum.
 Adeò obuios quosque compellabat, adeò prolixis, & sine caren-
 tibus sermonibus detinebat, vt putaretur, omne corpus illius lingua
 esse, aut certè aures ambas in linguam defluxisse. Loquacitati
 huic accedebat impotens iracundia, & mira litigandi promptitu-
 do. Vanissima licet esset, tamen veracior omnibus promptiorque
 videri cupiebat. Quòd si quis illius dictis vel cum veniæ præfatio-
 ne se opposuisset, illico erat in fermento, atque in conuicia & ri-
 xas efferuescebat. Sed ante hæc omnia in illa turpissimum fuit,
 quòd vltro non inuitata, non vocata, ausa sit adire viros, de
 quibus parùm honestè homines loquebantur: immò cum illis
 prolixè commorari; vinum bibere vsque ad ebrietatem.

Ephes. 18.

Quàm verè monuit Apostolus: *Nolite inebriari vino, in quo est
 luxuria*

Cap. III. Damna femina exemplo, voluptates desinere in miseris. 31

luxuria? Ut enim, teste Clemente Alexandrino, iubar est anima sicca sapientissimum, & perspicax, neque madescit vini halitu in modum nebula crassescens, unde & Heracliti dictum est: Anima sicca sapientissima, cum corporis temperiei respondeant animi mores, ut docet Galenus: ita eodem Clemente Alexandrino authore, Vinum, & carniū sagina, robur quidem adducunt corpori, sed animi res reddunt languidum. Immo, ut S. Hieronymus loquitur, Vbiq; mque saturitas & ebrietas, ibi libido dominatur; specta ventrem & genitalia, qualis ordo membrorum, talis & vitiorum. Numquam ego ebrium castum putabo, qui etsi vino consopitus dorminerit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quisque quod volet, ego loquor conscientiam meam. Scio mihi abstinentiam & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam. Ac alibi: Vinum, & adolescentia duplex est voluptatis incendium, quid oleum flamma adijcimus? quid ardenti corpusculo ignium fomenta ministramus? Hinc non tantum D. Paulus dixit ad Titum: Iuuenes hortare, ut sobrii sint; sed Plato etiam adolescentibus vsq; ad decimum octauum ætatis annum vino interdixit. Qui etiam postea ita sancit de vino: In ciuitate nec seruus, nec serua umquam vinum gustet, nec ipsi quidem magistratus, illo quo magistratum gerunt anno; neque gubernatores; neque iudices, dum munus suum exercent, vilo modo vinum gustent. Nam, ut iterum monet D. Hieronymus, alio loco, Vinolentia scurrarum est, & comessatorum, venterq; mero estuans cædè despumat in libidines, iterumque; Noë ad vniuersam horam ebrietatem nudat femora sua, qua per sexcentos annos sobrietate contexerat. Los per temulentiam nesciens libidine miscet incestum, & quem Sodoma non vicit, vna vicerunt. Si hoc facit in viris vinum, in feminis quid non faciet? Hanc ob causam Sotam Clinici Labullam Martialis sic alloquitur:

Deserto sequeris Clitum marito,
Et donas, & amas, exoris dōtoras.

Hanc ob causam & memoratæ Virginis mater, postquam cœpit bibere, etiam surrexit ludere, facta & meretrix pessima, & altera impudentissima, ita libidine incensa, ut non tantum moechos admitteret, verum etiam vltro sequeretur; & quidem adeo prostituta, ut pauci de vico ipso potuerint effugere libidinem eius.

Pulchra hæc laus est feminae in conspectu filia suæ eiuscemodi vi-

Clem. Alex.
lib. 2. Pædag.

Galen lib 5.
Quod corporis temperiei respondeant, &c.

Clem. Alex.
lib. 7 Stromat.
S. Hieronym.
in c. 1. ad Tit.
v. 7.

Idem in ep.
ad Eustoch.

1. Tit. 2. 6.

Plato, lib. 2.
de legib.

S. Hieronym.
epist. 83. ad
Oceanum.

Martial. lib. 4.
epigram.

V.

di vi-

Cap. III. Damna a femina exemplo, voluptates desinere in miserias. 39

ad cadauer, omnes vndique impuri confluxerunt agminatim. Ita, cum diu in omni coeno turpissimarum voluptatum voluta esset, tandem mors eam abripuit, neque diu, neque graui cruciatu aegrotantem, neque, vt apparebat, quidquam metuentem. Quia ea mortem illius consecuta est aëris serenitas, vt caelum ipsum in exequijs deducere funus eius videretur.

Hæc patris matrisque exempla habui, quæ, post matris obitum, puellarem egressa ætatem mihi ante oculos posuit; eo scilicet tempore, quo hinc ratio iam maturior meliora mihi suggerere consilia potuit; inde autem sanguis ardentior corporis illecebras suppeditare cœpit. Quadam igitur die in vesperam declinante, sola in conclauis meo sedi, vt serio cogitarem mecum, quamnam biuij partem censerem arripiendam. Ex vna enim mihi parte vita patris, ex altera fortuna matris proponebatur. Spiritus patrem, caro matrem exhibebat. Rationi vita patris, sensui fortuna matris probabatur. Fuit verè bonus pater, inquebam, fuit patiens, fuit mansuetus, fuit sobrius; vixit, vt par est viuere hominem Christianum. Occurrebat tamen mox alia cogitatio dicens: Sed quid eum iuuat ea vita? quid profuit abstinentia? quid pietas lucri habuit? cum nihil in vita sua consecutus sit boni, semper vel in labore, vel in dolore, atque omne tempus in corporis infirmitate, ac mentis tribulatione consumens; ac ne coniugem quidem habens cuius officijs ac benignitate foueretur. Denique tam tristis fuit vitæ eius finis, vt ipsum ei sepeliendo caelum aduersaretur. Si igitur vita, si virtus, si mores patris mei Deo placuissent, aut hoc, in terra hac conuersandi genus in diuinis oculis bonum foret; cur tantam malorum segetem pater meus melluisset? An non meritò quiuisset dicere: Quo modo scit Deus, & si est scientia in excelsis? Ecce ipsi peccatores, & abundantes in saeculo obtinuerunt diuitias. Et dixi: Ergo sine causa iustificauit cor meum. & laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Itaque consultissimum mihi est, semitam matris insistere, atque vitam ad illius normam instituere, sectari voluptates, luxuriari, corpus libidini tradere, conuiuari, saltare, iocari, & nihil omittere eorum de quibus potest delectatio sperari. Etenim mater quoque aulsa est omnia, neque vllum est opus tam turpe,

VI.
VIRGINIS DE
VITA INSTI-
TUENDA DEELI-
BERATIO.

Psal. 72: 19.

E quod

BONI PATRIS di vitam agitantis. Maritus autem morbis identidem exercitus,
MALA, ET MA- & lecto alligatus, & alioqui colloquiorum non amans, non potuit
LAE MATRIS & lecto alligatus, & alioqui colloquiorum non amans, non potuit
RONA IN SPE- vxoris adulteria indagare. Præterquam quod neque curiosus e-
CIEM MORIS, rat, & de sua pietate alios metiri assuetus nihil mali de sua coniu-
 ge suspicabatur; eratque illa tam callida, vt mille fraudes posset
 furtis suis obtendere, & simplicem maritum, vt lubebat, fallere.
 Nec licebat filia vel vno verbo mutire, quamuis multa videbat,
 multa audiebat à matre sua fieri, quæ minimè conuenire intelli-
 gebat. Ita diu & vir in miseria, & femina in felicitate sua vixe-
 runt. Tandem, inquebat ad Eremitam Virgo, accidit, vt pater
 meus longa ægritudine fatigatus, è vita excederet. Quo mortuo,
 cœpit illico cælum nubibus contrahi, aër obscurari, venti vasa-
 nire, nimbi fluere, micare fulgura, tonitrua mugire, & disru-
 ptis nubibus fulmina cadere. Vno verbo, ea erat facies tempesta-
 tis, vt mundi decretorius venisse dies putaretur. Atque hæc pro-
 cella tres dies noctesque continuò perdurauit. Quæ causa fuit,
 vt morborum diuturnitate iam antè contabefactum corpus, toto
 triduo non posset terræ mandari. Quare, vt in talibus plerumq;
 fit, varij ea de re suborti sunt sermones, alijs occultis rerum caus-
 sis eam aëris intemperiem ascribentibus; alijs palàm dicentibus,
 Sic eum Deo fuisse exosum, vt nec terra eum recipere velit ad se-
 pulchram. Triduo transacto, nondum sedata erat tempestas, sed
 cum intra domum, dissolutis in putredinem membris, foetor ca-
 dauerosus nimis cresceret, ædesque inhabitabiles redderet, plu-
 uij etiamnum durantibus, quo quo modo potuimus, sine pom-
 pa, sine luctu, defunctum extulimus, humauimusque. Patre, &
 qualicumque custode amoto, mater mea, velut manu missa, in
 omnem peccandi licentiam effusa, liberrimè faciebat, quidquid
 libebat. Nec iam foris suas querebat voluptates, sed publicum
 prostibulum facta, è paternis laribus lupanar faciebat. Multi illuc
 citrati & cincinnati iuuenes, multi cani senes commeabant, de-
 nique quotquot otio radosi erant, illuc cum socijs, temporis fal-
 lendi causa, ibant. In summa, ibi edebatur, bibebatur, iude-
 batur, saltabatur, cantabatur, eaque dicebantur ac fiebant, quæ
 neque narrari sine rubore possunt. Dixisses, Cyprum esse, vbi
 non iam Thais, sed ipsa Venus habitaret; ad quam, sicut vultures

ad

Cap. III. Damna a femina exemplo, voluptates desinere in miseriam. 39

ad cadauer, omnes vndique impuri confluerunt agminatim. Ita, cum diu in omni coeno turpissimarum voluptatum voluta esset, tandem mors eam abripuit, neque diu, neque graui cruciatu aegrotantem, neque, vt apparebat, quidquam metuentem. Quia ea mortem illius consecuta est aëris serenitas, vt caelum ipsum in exequijs deducere funus eius videretur.

Hæc patris matrisque exempla habui, quæ, post matris obitum, puellarem egressa ætatem mihi ante oculos posuit; eo scilicet tempore, quo hinc ratio iam maturior meliora mihi suggerere consilia potuit; inde autem sanguis ardentior corporis illecebras suppeditare cœpit. Quadam igitur die in vesperam declinante, sola in conclauis meo sedi, vt serio cogitarem mecum, quamnam biuij partem censerem arripiendam. Ex vna enim mihi parte vita patris, ex altera fortuna matris proponebatur. Spiritus patrem, caro matrem exhibebat. Rationi vita patris, sensui fortuna matris probabatur. Fuit verè bonus pater, inquebam, fuit patiens, fuit mansuetus, fuit sobrius; vixit, vt par est viuere hominem Christianum. Occurrebat tamen mox alia cogitatio dicens: Sed quid eum iuuat ea vita? quid profuit abstinentia? quid pietas lucri habuit? cum nihil in vita sua consecutus sit boni, semper vel in labore, vel in dolore, atque omne tempus in corporis infirmitate, ac mentis tribulatione consumens; ac ne coniugem quidem habens cuius officijs ac benignitate foueretur. Denique tam tristis fuit vitæ eius finis, vt ipsum ei sepeliendo caelum aduersaretur. Si igitur vita, si virtus, si mores patris mei Deo placuissent, aut hoc, in terra hac conuersandi genus in diuinis oculis bonum foret; cur tantam malorum segetem pater meus melluisset? An non meritò quiuisset dicere: Quo modo scit Deus, & si est scientia in excelsis? Ecce ipsi peccatores, & abundantes in saeculo obtinuerunt diuitias. Et dixi: Ergo sine causa iustificauit cor meum. & laui inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis. Itaque consultissimum mihi est, semitam matris insistere, atque vitam ad illius normam instituere, sectari voluptates, luxuriari, corpus libidini tradere, conuiuari, saltare, iocari, & nihil omittere eorum de quibus potest delectatio sperari. Etenim mater quoque aulsa est omnia, neque vllum est opus tam turpe,

VI.
VIRGINIS DE
VITA INSTI-
TUENDA DEELI-
BERATIO.

Psal. 72: 19.

E quod

84. Cap. III. *Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miseria.*
quod prætermisit; in vino, in ebrietate, in saturitate, semper incolumis extitit, & sana; in omni lite, & licentia, in omni temeritate, fortunata. Ad extremum vitam quoque finiuit prosperè, & cælo velut applaudente. Quid igitur dubito? quid hæreo inter sacrum & saxum? quid me ipsam in partes distraho, atque affligo? *Sic oportet me vivere, sicut mater vixit.* Satius est enim oculis credere, & ijs quæ manifesta sunt, quàm sibi futura & incerta promittere. *Venite ergo, & fruamur bonis, quæ sunt, & utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino pretioso & vinuentis nos impleamus: & non prætereant nos flos temporis.* Quemadmodum etiam hodie nonnulli ex desperatione pacis dicunt: Nihil ampliùs orabo: non faciam quidquam pro pace, quàm diu iam frustra orauimus? O miser, tunè Deo tempus præscribis? Quàm diu ille te expectauit? & nondum poenitentiam agis. Expecta & tu illum; qui non desistet nos bello castigare, donec nos peccare desinamus. Sed pergamus audire Virginem.

Sap. 1. 6.

VII.
ANGELI CV
STOIS APPA
RITIO, ET PA
TRIS CEN-
SUS.

Plal. 36. 7.

In hunc modum vbi iuueniliter statui, inquebat, cæcòque consilio decreui misera, matris exemplo, voluptatem omnium malorum matrem amplexari, nox aërem, me somnus occupauit. Dormienti astitit quidam grandi corpore, (Angelus erat) aspectu horribili, qui contracta fronte vultuque ad iracundiam composito me intuens mirum in modum perterruit, voceque asperissima interrogauit: Et quænam verò sunt cordis tui cogitationes? Ego autem aspectu habituque eius tremefacta, oculos in eum figere non audebam, sed, vt territi solent, voce amissa, tacui. Cùm ille maiore quàm priùs voce vsus, denuò iussit, vt ea, quæ statueram, sibi recenserem. Ego autem timore plena, meique ipsius, & cogitationum mearum oblita; *Nihil esse dicebam.* Tum ille, me negante, omnia mihi, quæ tacita mecum meditata fueram, in memoriam ordine reuocauit. Quid facerem conuicta? falsa sum, quod decreueram, supplexque ad preces confugi; vtique veniam consequerer, causam candidè aperui mearum cogitationum. Quam postquam retuli, dixit mihi: *Noli amulari in eo, qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniustitias.* Et quandoquidem diuersi moris parentes habuisti, & tibi placet alterutrius vestigijs insistere, veni mecum, & priùs vtriusque statum vide, postea quam volueris

Cap. III. *Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miseriam.* 33

volueris vitam tibi elige imitandā. Dixit: & manu apprehensam secum traxit. Sequebar illum, & veniebamus in ingentem amœnumque admodum campum. Vbi horti floridi, varijs arboribus confiti jucundissimè inumbrabantur. Fructus autem diuersi & generis, & coloris, inter viridantes ramos, pependent. Tanta autem erat loci illius fragrantia atque pulchritudo, vt me in Paradisum translata existimarem. Inter omnia autem mihi gratissima, accidebat defunctus pater, lætissima mihi facie occurrens, atque in amplexum ruens, meque osculo salutans, & filiam suam appellans. Ego gaudij plena, in amplexu eius hærens, cum satiari eius aspectu non possem, rogitaui eum, vt mihi cum illo semper inibi permanere fas esset. Ille verò, Nunc, inquit, filia, non potes hie mecum permanere; quòd si autem vitæ meæ vestigia sequi volueris, certò huc, breuique tempore es peruentura. Addebam ego preces precibus, & cupiebam cum eo perseverare, sed qui eò me duxerat, iniecta manu, rursus me inuitam admodum & renitentem abstraxit, dicens: Ades, ostendam tibi & matrem tuam, vt scias, in cuius tibi mores sit declinandum.

Hic jam non Virginem illam ampliùs ea, quæ vidit, narrantem, sed, quæ narrauit, me ipsissimis Scripturis sacris confirmantem audite, ne somnia vos audire existimetis. 1. Rapta est spectatum inferni pœnas, *in terram miserie & tenebrarum operantem mortis caligine, ubi sempiternus horror inhabitat: nimirum in tenebras exteriores; qui enim spretâ luce diuinâ & spiritali, amârunt tenebras mentis interiores, ijs meritò caligo tenebrarum reseruatur.* 2. *Petr. 2. 17.* quæ tenebræ exteriores vocantur, tum, quia sunt extra mentem in aère, vel ipso igne; tum quia sunt extra regnum Sanctorum. Ibi erat quidem ignis, sed sulphureus, qui parum lucet, & quidem luce non lata, sed pallida & mœsta, quæ, vt Plinius de sulphure scribit, *suo repercussu pallorem diuini presentibus suffundit.* 2. *Plin. lib 35. cap. 15.* Has tenebras augebat atra nebula, seu fumus sulphureus, iuxta illud: *Et fumus tormentorum eorum ascendet in sacula seculorum.* 3. Hic fumus ex fornace sulphure ac pice plena, cum terribili stridore ac perturbatione, sursum tendebat, ingentesque excitabat procellas. iuxta illud: *Ignis & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum; & illud iudæ, quibus procella tenebrarum seruauit.* *Psal 10. 6.* *Iud. in epist. i. v. 13.*

VIII.

POENAE SEN-
SVS IN INPAR-
NO.

Iob. 10.

Matth. 8.

50 Cap. III. *Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miseria.*

ea est; quia fumus & flamma sulphure & pice permista sursum vi maxima expulsa summis inferorum partibus illisa, ac repulsa, vehementiusque exardescens terrificum sonitum excitabat. 4-

Matth. 8. 12.

Audiebat sletum, & stridorem dentium, & lamentabiles desperatorum ululatus. 5. Verè, etiam per nebulam & caliginem, flammam emicantes conspexit, viditque illud quod Propheta dixit:

Psal. 10. 10.

Pones eos, ut clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis. 6. Multa saepe tremenda dicuntur, sed non ita apprehenduntur, sicut cum videntur oculis subiecta. Nota est saepe aliqua historia, quæ vel lecta est, vel audita, sed non ita penetrat, aut mouet, sicut cum in theatro spectatur representata. Quare quidquid dicam, longè tamen aberit ab eo sensu, quem Virgo illa habuit, cum locum illum profundissimum, à caelo remotissimum, obscurissimum, carcerem omnium calamitate plenum intueretur; quæ si clamores & blasphemias non audisset, si fumum ac nebulam Stygiam non sensisset; si foetorem exhalantem non percepisset; tamen solas tenebras Tartareas non potuisset non vehementer exhorrere. Experiuntur id illi, qui noctu, soli, in loco spiritibus infestato, sine lumine coguntur vigilare. 7. Sed iam insuper Virgini illi dux illius quamdam mirabilem dæmonum aliorumque damnatorum societatem demonstravit. Ut enim Beati maximo gaudio perfunduntur, dum suos in caelo amicos, fratres, parentes, dum tot sanctos & homines & angelos, & ipsum Christum aspiciunt; ita tunc illa vidit moestissimum contubernium damnatorum se mutuo execrantium, atque detestantium, præsertim eorum monstrorum, quæ supra atque intra ingentem fornacem, tamquam sulphureum quoddam stagnum se se mutuo, & homines damnatos cruciabant. Siquidem

Eccl. 39. 33.

Matth. 25. 41.

sunt spiritus, qui in vindictam creati sunt; & Christo teste, ignis ille paratus est diabolo & Angelis eius: inter quos utique horribilius est versari, quàm inter bufones, serpentes, viperas, & dracones. Quamuis nequæ istorum formæ deerunt, in stagno illo, & thermis utiq; calidioribus, quàm thermæ dicantur fuisse Neronianæ.

IX.

DAMNATAE
MATRIS PŒ-

Haec omnia, atque alia talia conspexit in inferno Virgo illa, sed præ omnibus illi terribilissimum fuit, ob quod videndum cò perducta erat, mater scilicet illa, quæ in tantis delicijs ebri-
catum,

Cap. III. Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miserias. 39

tatum, fornicationum, adulteriorum vixit, & quasi celo ap-
plaudente sepulta est; atque ea propter filiam exemplo suo pro-
pmodum iam impulerat ad mores suos sequendos. Vbi enim
propius ad fornacem adducta est; flamma coepit clarius relucere.
Conspexit itaque inter formidandas belluas, & monstra horri-
ca matrem suam, in medio picis, sulphuris, & ebullientis lacus
igne, non tantum ardentem, & instar diuitis illius *sepultam in in-*
ferno, atq; collo tenus demersam, ita vt nullum ei posset extrin-
secus accedere refrigerium; sed etiam ipsam in se ardentem, flammis
ex ore, oculis, auribus, omnibus poris vndique emicantibus.
Nec enim solum ignis foris applicatur corporibus damnatorum,
vt suo contactu cruciet; sed ipsa etiam corpora ardent, sicut in-
tus & foris ferrum ignitum, aut totæ ardentis prunæ, ita enim
Isaias indicat: *Nutrimenta eius (Topheth) ignis, & ligna multa:*
flatus Domini sicut torrens sulphuris, succendens eam. Ligna enim il-
la sunt corpora damnatorum, ligna arida, & infructifera excin-
denda, & in ignem mittenda, vt prunarum instar ardeant. O qua-
lis tunc erat aspectus matris illius! quæ oris eiulantis distortio?
quanta toruitas oculorum? quæ totius vultus perturbatio? quæ
summorum cruciatuum indicia? quis stridor, quæ complosio ma-
nuum & dentium? quantus foetor vermium Acheronticorum?
Tunc videns mater filiam, haud secus ac olim diues ille petijt, vt
Lazarus linguam suam digito extremo in aquam intincto refrige-
raret, insanis clamoribus filiã inclamavit inquiens: *Heu me, filia,*
de proprijs operibus hac patior, quia quasi deliramenta mihi videban-
tur uniuersa, qua de sobrietate erant: opera autem fornicationis, &
adulterij non mihi credebam esse tormenta: ebrietatem verò & luxu-
riam non arbitrabar esse pœnas: & ecce propter paruam libidinẽ, quan-
tam recipio gehennam, & sustineo pœnas: ecce propter exiguas delicias
quanta ex soluo tormenta: ecce pro contemptu Dei, quales recipio mer-
cedes: apprehenderunt enim me uniuersa immobilia mala. Sunt enim
omnia immobilia, neque tolli possunt, quia æterna. Pœna dam-
ni, seu priuatio æternæ gloriæ, & omnium bonorum, quibus
Beati fruuntur, æterna erit. O qualis cogitatio, videre se ad sum-
ma illa bona à Deo conditam, & omnem mundi gubernationem
à Deo ad meam aliorumque salutem directam; me autem sponte,

NAE FILIAM
OSTENSAR.

Lac. 16. 223

Ha 30. 330

Matth. 3. 10,
& 7. 19.

Matth. 16. 240

ob tam friuola bona, illa neglexisse, contempnisset. Amisi cælum, qualem regiam? Amisi beatorum societatem, & jus supernæ civitatis. Exulabo æternum. Amisi claræ totius naturæ conditæ cognitionem, cum ea cognitione Numinis, quæ necessario ex illa resultat. Cuius loco intellectus summè odio Dei & dolore perturbatus, nihil jucundi potest cogitare. Amisi omnem spem luminis gloriæ, visionis, amoris, & gaudij beatifici. O damnum omnium damnorum maximum! est enim infinitum, quia infiniti boni amissio. Cuius loco, non tam ego vel de bonis Dei, aut meæ beatitudinis, aut gloria corporis delector, sed perpetim crucior, de his omnibus amissis, & omnibus in contrarium evenientibus. Hæc semper mihi versantur ante oculos, nec mentem ab ijs possum auertere, vnde existit in me incomprehensibilis tristitia, conscientia me accusante & condemnante, quod mea culpa gloriam illam, quam facile potuissem obtinere, amiserim; & æterna supplicia promeruerim. Hæc cogitationes, hi acerbissimi mœrores vermes sunt, quorum morsus est præcipuum meum tormentum: ideoque tormento ignis præponuntur; cum dicitur: *Quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur.* Crede mihi, filia, cum ignis me inexplicabili modo extremè affligat, plus tamen cruciat apprehensio æternitatis tanti boni meâ culpâ amissæ, & tanti supplicij illati, quàm ipse ignis. Hinc desperatio, ex desperatione furor & odium Dei, ex odio maledicta & blasphemiarum. Ex sententia enim Iudicis, qui me *in ignem æternum* misit, scio, pœnas meas numquam desituras. Si fumum, si caliginem, si ignem, si ardores, si foetores, si famem, si sitim, si carcerem istum, si hanc societatem, si dæmones insultantes & verberantes, tot annorum millibus toleraui, quot guttæ in mari, arenæ in littoribus, & atomi in toto mundo sunt, nullus erit istorum tormentorum finis. Si tot mundos vacuos conderet Deus, eosque centies hoc nostro maiores & capaciores, quot à prima creatione fuere in arboribus folia, in campis & terris omnibus gramina, immo puncta in calo, et si intervallo mille millium sæculorum tantum unicum funderem lachrymulam, tamen prius omnes illos innumerabiles mundos lachrymis implerem, & rursus omnes euacuarem, quàm tormenta mea finirentur. Immo si vel hac quasi infinita duratione

Ha. 66. 24.
Marc. 9. 44.

Cap. III. *Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miserias.*

tionem peracta, saltem tunc ab his tantis malis liberarer, omnia tolerabilia forent; sed pro dolor status meus est status æternus, finis expers, & tam diu perennaturus, quam diu Deus, & Dei iustitia est perennatura; semper omnia renouentur, semper deuo erit inchoandū: *In æternum omnia iudicia iustitie tue,* monuit ille, sed non credidi. Nunc scio; quia experior. O mare, o abyssus ærumnarū! o æternitas! o æterna æternitas! Hæc sunt mea *immobilia mala*. Inua enim me, filia, si potes: *Miserere mei, quæ ardeo igni, & ab ipso consumor: miserere mei, quæ in huiusmodi cruciatibus exanimor.* Cum autem filia, obstantes, immo ob ipsam æternitatis necessitatē ac legem, id facere non posset, vehementer commota ingemuit, & altissima voce exclamauit. Ad quem clamorem, qui in eadem domo erant, excitati, igneque accenso, accurrentes, omnia ordine, narrata audierunt, & contremuerunt.

Hinc Virgo constituit, patris, non matris post hæc vestigia sequi, *cognoscens, multam esse honorum retributionem operum, & malorum actuum turpis vita maximas esse penas.* Hinc probauit patris sui, in tot morbis & malis, patientiam. Hinc ipsa agnouit, illi profuisse, tot & tam diuturnos morbos: ac ne ipsa, in hæc vira, delicijs æterna gaudia amitteret, æterna tormenta mereretur, secessit in eremum. Hinc tot ieiunijs, cilicijs, flagellis, vigilijs, se castigauit. Hinc eius & exemplo, & narratione, tam multi conuersi, timuerunt, ne felicitate temporali fruente suam mercedem cum diuite epulone hic reciperent: & gauisi sunt, si in varias tentationes ac tribulationes inciderent: cum & Iacobus dicat: *Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.* E duobus malis minus est eligendum. Si luendum est, præstat hic luere, quam ibi; tempore paruo, quam in æternitate. Hinc homines fiunt patientes; hinc libenter in confessione se se demittunt; hinc corpus domant; hinc voluptatibus etiam licitis abstinent; hinc in varias religiones, in cœnobia; in Carthusias, in eremos se abdunt. Nihil illis difficile est, qui volunt illa terribilia, immensaque euitare; immo qui serio credunt, uti in hac vita misericordiam, ita in altera iustitiam Dei esse infinitam, à qua in inferno, quisquis in mortali peccato moritur, æternum se puniendus. *Quod si quis existimet, sicut ego quidem no-*

Psal. 118. 160.

X.

INFERNVM QVE
CREDIT, AVE
NON CREDIT,
QVIB FACIAT

Iac. 1. 2.

S. Chryl lib. 6
de consil. 6. 2

ui m. 1.

40 Cap. III. Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miseria.
 ni multos putare, ait S. Chrysostomus, terroris causa, etiam in par-
 nis exaggerari minas preceptis, superest, ut adulteros, masculorum con-
 sultores, molles, & idololatrias memorato illo supplicio eximant. Quid
 si terroris tantum causa & non pro veritate supplicia promittuntur;
 consequens erit etiam, ut honorum pollicitationes adhortandi tantum-
 modo, & non veritatis gratia promittantur. Et si ita de utraq. parte
 sentiamus, resoluta sunt omnia religionis nostra dogmata, si nihil aliud
 in omnibus mandatis ac preceptis diuinitus datis agi dicitur, nisi ut aut
 bonorum vana spes homines, aut poena terror inanis astringat. Et paulo
 post. Illa diabolica deceptio est, qua hac ad terrorem dicit hominibus scri-
 pta, ut resoluat diuini iudicii metum, & remissiores nos erga obedientiam
 reddat, & custodiam mandatorum Dei. Ob hoc enim tales diabolus sug-
 gerit sensus, & intelligentias huiusmodi ignauas animas docet, ut praesentis
 interim temporis resoluat vigorem, arguendas sine dubio in die iu-
 dicii, ubi iam poenitentia nihil proderit. Quid enim utilitatis erit huic,
 qui nunc seducitur, si tunc intellexerit errorem suum, cum poenitendi
 iam non erit tempus? Non ergo inaniter decipiamus nosmetipsos, neque
 circumscribamur in perniciem nostri, neque aliam nobis poenam incre-
 dulitatis crimine conquiramus. Non enim solum si inobedientes sumus
 mandatis Christi, sed & si increduli existamus, supplicia nos manebunt.
 Non credere autem ex eo accidit, cum viribus desicimur ad explenda
 mandata: dum enim commoda, qua nobis ex obedientia promeniunt,
 vobis comparare volumus, neque ea facere, qua precepta sunt, ut ani-
 mum futurorum metu liberemus, conscientia pondere grauati & praesens
 futuri supplicii timorem abicere omnem studemus, & in aliud
 nos barathrum precipites agimus, dum tormentis illis fidem abrogamus.
 Et quemadmodum sepe homines agri, cum multis febribus aguntur, si
 in aquas semetipsos frigidas iniecerint, ad praesens quidem aliquid videntur
 sibi quasiuisse solati, multiplicatas vero corpori suo flammis febrium
 separant: ita & nos agimus, cum stimulamur conscientia peccatorum,
 & in Euripum nos, vel lacus contritos praeua intelligentia precipitamus.
 Ex hoc enim iam necessario quasi licite peccamus. Sic enim quasi per li-
 centiam feritas increfcit.

XI.
 IMPVROS SPE-
 CVLVM HARE-
 RE IN HOC
 EXEMPLE.

Sic matri accidit supradictae, sic accidit plerisque peccatori-
 bus. Quod non credunt, non timent. Ait Apostolus: Nolite se-
 duci, quoniam neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque adulteri,
 neque

Cap. III. Damnata femina exemplo, voluptates desinere in miseria. 45

neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Hæc si crederent, non essent tot, qui noctes & dies impura cogitent, dicerent, facerent, & omnibus membris Veneri litarent: qui filiabus, qui ancillis, qui ipsis matronis inficiantur; qui nullam sinunt transire, quam non etiam in ipsis plateis vel manibus, vel fornicantibus oculis invadant. Nec verentur, se videri à pueris, quos, vt mater illa filiam, scandalizant, & talia docent antè, quàm sciant orare. Immodò eos iubent, & laudant si faciunt, quæ dicere est pudor. Sed illi nec dicere, nec facere erubescunt. Hinc fraterculus auditus est dicere ad parvam sororem: *Veni faciamus, sicut parentes nostri.* O pudor! ô inferne, vbi es? Porro quid non tentant, vt infernum mereantur? Neque enim tantum obseruant dominos, parentes vel maritos, quacumque ex causa, aut officio absentes; sed ipsa templa adeunt, non vt Deum, sed vt quod turpiter amant, adorent. In templo faciunt abominationes infandas. Quid si nonnulli vix è templo, & à communione egressi, per iocum & iactationem audent dicere, Christum hodie & diabolum certauisse, nec se in ipsa sacra synaxi à pulcherrima puella, juxtà ad SS. Eucharistiam accedente, oculos continere potuisse? Nonne hoc est oculis, nonne lingua fornicari? quin & auribus, nam talia dicunt, vt talia vicissim audiant. Quin & odores, & calidos cibos eundem in finem adhibent, vt de reliquis nihil dicam, quando inter duas sorores, inter matrem & filiam, hominem & canem, discrimen non habetur. An non his talibus merito Deus, iudex iustus, tenebras, fumum, foetorem, stridorem dentium, carcerem, picem, ignem, cruciatus æternos decreuit? Et tamen adhuc peccant, adhuc ista non curant, quid facerent, si Deus pœnas leuiiores statuisset? si, sicut ciuiles magistratus solent, pro adulterio ad gladium, pro furto ad laqueum, pro latrocinio ad rotam, pro veneficio ad flammam, & mortem vnus dimidix, aut integræ horæ dumtaxat, aut vnus anni damnare voluisset? Nonne dixissent, pro vna mala hora, aut anno, possum multos dies, & annos bonos habere. At non sic voluit Deus, æterna supplicia decreuit: quæ si non deterrent peccatores, nihil eos deterret: desperat sunt, I, ô miserrime peccator, & qui hæc tormen-

1. Cor. 7. 9.
1. Tim. 4. 10.

ta vno colloquio, aut cogitatione obscœna, vno aspectu, & vno osculo, vno tactu, aut amplexu jam dudum meruisti; perge aliud nihil nisi Veneres cogitare, loqui, & mille actibus immo artibus, exercere; jam quidem in voluptate es, sed qui tam delicatus es, vt ne minimum nunc possis pati molestiã, expecta quantum æternorum tibi suppliciorum sis thesaurizaturus. Oculi tui non speciosas puellas, sed deformissima & horrendissima monstra Acherontis spectabunt; fumum, lachrymas, & tenebras patientur. Loco aromatum foetores sulfuris & damnatorum olfacies. Loco cantilenarum & turpium sermonum æterna conuicia, & lamenta audies. Pro dulci vino amarã tibi erunt lachrymã. Tactus tuus, quid possit ignis, experietur. Vnius noctis, vnius horã, vnius momenti voluptas æternis flammis castigabitur. Nondum tamen ibi sumus, Auditores, essemus ibi, si in tali statu nos mors deprehendisset. Mirum est, eos maximè, qui minimum possunt pati, tantis se malis obnoxios facere. Mirum, Deum, quod jam toties meruissimus, huc vsque distulisse. Sed hæc infinita est illius bonitas, pœnitentiam nostram expectantis, quam multis alijs, nobis longè melioribus, denegauit. O quàm pœnitentiam faceret mater illa, aut alius damnatorum, si ex inferno dimissus pœnitentiam facere permetteretur! Nos adhuc possumus, illis negatur. O quàm saxeus, quàm incredulus est, qui dum potest, hæc tormenta non euadit! & dignus est inferno, quia sua culpa perit, quisquis illum credit, & non fugit.

C A P V T IV.

MARCI GUTERRII MILITIS INCOMPARABILIS EXEMPLO, NOS DOCERI, QVO MODO, IN MILITIA SPIRITVALI, ANIMA CONTRA PECCATVM SIT DEFEN-

DENDA.

I.
MILITES NON
OMNES ESSE
IMPIOS.
Lucan. lib. 10.
bell. ciu.

ULTI de militibus malè loquuntur, eorumq; licentiam, rapinas, impietatem accusant, inter quos Poëta ait:

*Nulla fides pietasq; viris, qui castra sequuntur,
Venalesq; manus; ibi fas, ubi maxima mercus:*

quod

quod etsi verum sit apud plurimos, haud pauci tamen etiam sunt, qui fideles, pij, iusti & fortes, meritò in exemplum militiae spiri-
tualis proponi possunt. Qualis enim miles fuit S. Michael Arch-
angelus? Abraham, Moyses, Iosue, Gedeon, David, Cornelius,
Georgius, Sebastianus, Gallicanus, Mauritius, Gereon, Achatius,
& omnes illi, quorum Litaniae nuper, seu syllabus totus in lucem
prodijt. Quoniam igitur *militia est vita hominis super terram, &* Iob 7. 1.
nos in carne ambulantes, non secundum carnem militamus, 2. Cor. 10. 3. propo-
nam militis virtutem bellicam, nobis meritò, in militia spiri-
tuali, imitandam.

Author, ex quo historiam sum prompturus, à me aliàs lau-
datus, est Rodericus Santius p. 3. Hist. Hisp. c. 37. Eo capite,
narrat, An. 1200. *Ferdinando Legionis XXXIII. regi in regno suc-*
cessisse filium Alfonso IX. qui viuo patre, ab Vrracã nouercã suã,
primarij cuiusdam viri Didaci de Haro, domini de Viscain, sorore,
varia vereq; nouercalia mala expertus, nihil mutire ausus est,
quamuis non leuiter offensus. Timebat enim patrem pro nouer-
cã stantem. Itaq; re tota dissimulata, tacuit, & matrem carimo-
nij aulicis publicè ac priuatim, quantũ potuit, deliniuit. Facilius
est linguam compescere, quàm mentè sopire, & iniuriã obliuisci.
Quare licet verbis non quereretur Alfonso, tamen vindictam al-
ta mente repostam tam diu secum coxit, donec, patre defuncto,
in regni succederet hæreditatem. Simplex fuit Vrraca, quã exi-
stimauit Alfonso non obseruasse, aut obliterasse ea, quã viuo
patre in illũ vel acerbè dixerat, vel fecerat iniquè. At Alfonso,
defuncto patre, ad omnes illius actiones, praxes, & consilia,
quã diligentissimè attendebat, videbatq; Vrracam adhuc nouer-
eam agere, & cum fratre suo Didaco de Haro multa perniciosè
consilia agitare, neq; regno, neq; regi satis fidam esse. Erum-
pente igitur tandem in apertum odij incendio, vindictæ tempus
esse arbitratus, Vrracam, vnã cum fratre eius Didaco de Haro, do-
mino de Viscain è regno expulit. Hæ sunt vices imperantium, vè
rota vertuntur, & qui iam in summo est, post annum erit in imo;
vt vicissim pedibus conculcetur, qui antè alios pedibus calcavit;
iuxta illud: Pone principes eorum, sicut Oreb, & Zeb, & Zebec, & Psal. 82. 12.
Salmana; omnes principes eorum, qui dixerunt: Hæreditate posside-

II.

AVTHOR, ET
ODII CAUSSA:
Reconset
eandẽ histo-
riam Michael
Piccartus
dec 1 obser-
uat Histori-
co Politica-
rum. c. 1.

ammi Sanctuarium Dei: Deus meus, pone illos ut rotam: & sicut stipulam ante faciem venti. Nam qui hodie in aulis sunt potentes, & summi, & exaltantur, ut cedrus Libani, repente, ut radij in rota, vertuntur, & fiunt imi, & transiunt, & ecce non erat. Quod videre fuit olim in Aman, in Achitophel, in Bellisario, in Seiano, in innumeris, qui fortunæ spectaculum fuere. Ut proinde ad finem istorum potiùs, quàm ad exaltationem sit respiciendum, sed in historia pergamus.

III.
ARX INIMICI
QUAM INVISA.

Cessit Didacus de Haro, cum sorore sua Vyraca, & in Africam iuit, inter nigros homines infelix exulaturus. Non tamen ita cessit, ut non haberet animum redeundi, vel placato, vel sublato è viuis Alfonso. Quare cum castrum quoddam de Guiar dictum haberet, famã clarissimum, à situ loci, & munitione, quodammodo insuperabile, illud discedens nobili cuidam Hispano Marco Guterrio, (alij illum Guttherium nominant) in fidem tradidit, & etiam atque etiam comendauit. Ita ille in exilium profectus, regi crucem fixit. Experti sumus, his annis, quantum damnum toti prouinciæ afferat, etiam vnicum eiusmodi castrum. Luculentè id demonstrauit Hochenvvila, vnde eruptiones factæ non solum itinera infestauerunt, sed etiam omnes circumiacentes pagos & oppida, & arces tributarias fecerunt. Talis arx erat Guiar, regi in oculo spina, immo lancea. Delicata res est oculus, ne minimum quidem ferre potest puluisculum; quid non sentiet, si spina, immo lancea pungatur? Non poterat Alfonso pati, ut Didacus in regno suo nomen, ne dum arcem haberet, in quam tot prædæ conuehebantur. Itaque sicut, qui reliquo toto corpore est sanus, si vnicum adhuc vlcus sentit, quiescere non potest, donec rumpatur: ita neque rex potuit esse tranquillus, donec ea arce potiretur. Pro ea occupanda, omnem aleam censuit tentandam, lapidem omnem mouendum.

IV.
MARCI GUTERRII FIDELITAS TENAXA.

Iam attendite diligenter, & discite omnes, quid vos, hoc tam turbulento tempore, vel facere, vel fugere par sit. Omnem Alfonso mouit lapidem, ut arce potiretur, consilijs itaque varijs usus est. In primis misit legatos ad Marcum Guterrium, qui arcem peterent sibi nomine regis tradi, ad quem titulo iustitiæ pertineret, tamquam bonum exulis, fisco addictum regio. Ibi tum patuit,

pacuit, quàm etiam belli ducibus sit necessarium, vt docti sint, vel doctos secum habeant. Sæpe enim incidunt casus, in quibus non secundùm animi impetum, aut hostis prætensionem, sed ex lege agendum est. Legatis igitur, jus regis obtendentibus respondit *Marcus*; Meminisse se, quibus rex ab *Vrraca* nouerca affectus sit iniurijs; quòd autem *Didacum de Haro*, herus suus, frater illius sit, non videri sibi causam sufficientem eius puniendi. *Vrracam* neque consilio, neque præsidio vmquam *Didaci* usam, in Infante regio persequendo. Solo igitur metu sororis ab exilio reducenda *Didacum* fratrem eius, cum illa è regno, atque arce sua eiectum esse. Quæ causã si valeret, multos fratres, ob sororum suorum delicta, innocenter perituros. Retulerunt regi responsum, tam cordatum, qui missi fuerant, irrita professione. Consilium igitur alterum excogitauerunt, decreueruntque, auro tentandum esse Castellatum: oraculum Apollinis Pythij ad Philippum regem Macedonum fuisse, illum victoria positurum, si pugnaret hastis argenteis: Dictumque esse vetus Philippi eiusdem regis, Nullam tam esse munitam arcem, quæ capi non possit, si quidem a finis auro onustus in eam queat penetrare; plumbeis glandibus castra quati, aureis autem euertere. O aurum, quàm es proditiõibus procurandis idoneum, quando etiam summi in bello vertices per te tentantur? Et vt à *Glabro* relatum est, quando *aureo pugillo etiam murus ferreus frangitur*. Mittuntur itaque iisdem denovo legati, & *Marcum* ingentibus promissis aggrediuntur; addunt titulos, addunt honores; addunt officia ac dignitates, vnã cum pecunijs à rege largiendas. Hic interrogo non jam fortissimos atque honestissimos duces, non generosos milites, sed delicatulos illos, & cincinnatulos, vaneque instar puellarum pictos, & amictos iuuenes, qui non ab ordine inferiore, non ab experientia militari, sed à gynæceo, à colu & acu, per saltum, promoti sunt ad summos aut mediocimos belli honores; qui putant bellare, esse otiosi, ludere, potare, comessari, saltare, amare, scortari, venari, hostem declinare, amicos spoliare, qui non pro gloria vel Dei, vel sua pugnant: sed cum fortissimè agunt, sinunt, se à meretricibus morderi, aut in honorem earum ex earum calcis, aut matulis bibunt: hos interrogo, inquam, quid illi fecissent, in tali

Cic. lib. 1. of.
sic. Val. Max.
lib. 7. cap. 2.
Glabr. lib. 4.
rer. Germ. c. 5.

S. Hieron. in
ep. ad Theo-
dor. monach.

occasione? Cũ S. Hieronymus scribat: *De cubiculo ad aciem, de umbra egrediens ad solem: corpus assuetum tunica, lorica onus non sustinet: capus opertum linteo, galeam recusat: mollem otio manum durus exasperat capulus: fortior autem miles ex confragoso venit.* Quis & Vegetij testimonio, *inutilis est omnino militia nutritus tenerè, & delicijs assuetus.* Et Petrus Blef. *Hi sunt, ait, quorum testimonio laudari audis, in otio occupationes, in pace pradas, inter arma fugas, inter vina victorias, cũ sint in pratorijs leones, in proclijs lepores.* Hi ergo tales, absente domino, præsente auro, quid facturi fuissent? An non respondissent; Herus meus abest, versatur in exilio; numquam est rediturus, numquam hanc arcem suam possessurus; immo neque visurus. Quid faciam? an regem differam? an legatos re infecta remittam? an meos subditos castellanos periculo obijciam? Scio, Dominus, si ipse adesset, arcem traderet. Itaque date mihi aurum, & accipite castrum. Hoc dixisset aliquis proditor, non ductor. Sed longè aliter respondit *Marcus Guterrius.* Quid ad me, cum tali legatione, venistis? quem me esse putatis? an Iudæ imitorem qui dominum suum pro mercede prodat? Apagite cum vestro auro: vos tales honores ac dignitates suscipite, quæ per scelus acquisitæ dedecus sunt, non decus. Ego fidem semel datam pluris facio, quàm omnes regis Hispaniæ opes. Plus vendit, quàm arcem, qui domino suo est infidelis. Nam vnà cum fide cælum amittit, & in omni potestate, nomen conseruat proditoris. His auditis legati, arma, exercitum, obsidionem, excidium, mortem minitantes, & extrema mala, discesserunt: quibus ille valedicens adiecit: Dicite regi vestro, me *Didaco* dexteram dedisse, vt eam ferro consecrarem. Pulchrius ornatur gladio, quàm auro dextera militis bello consecrata. Miles sacramento religatus, non capitur auro, nisi contra naturæ, & Dei legem, omnia humana ac diuina iura contemnat; finem suum vltimum, Conditorem, & Conditoris beneficia, immo & Redemptionem suam, Iudicem Deum, nihili faciat. Cũ igitur ego vel *Didaco* datam fidem nolim fallere, etiamsi mille mihi mortes forent patiendæ; Numinis amicitiam pro auro, immo pro toto mundo consemnam, & iram perfidus promerebor? Cum hoc responso legatos dimisit frementes,

Pet. Blef. ep.
49.

Intelle-

Intellecta mente *Marci* rex vi censuit agendum, conflatq; exercitu ipse castrum obsedit. Puto nos expertos, quid sit vel timere obsidionem. 1: Quanta est rerum hominumque perturbatio? Quanta fuga? 3. In ipsa autem obsidione, quantus, inter imbelles, timor, quàm varij rumores & opiniones? 4. Nemo audet extra portas pedem longiùs efferre: nemo securè prospicere, nesciens vnde globus aduolet, caputq; feriat. 5. Iam quanta cura, hoste moenia quatiente, & muros conscendente? 6. Sæpe ipso periculo maior est timor periculi. 7. Iam intus, quæ non necessitas? quæ penuria aquæ, panis, lignorum & aliarũ rerum? 8. Quanta miseria morborum magis, quàm hostium grassantium? 9. Quanta fames, quanta lamenta feminatum? 10. Et hoc quidem, si vel ad duas, tresũe hebdomadas locus quispiam obsideatur. Quid putatis fuisse calamitatis in castro *Guiar*, quod nõ ad tres hebdomadas, vel menses, vel etiam annos, sed septem integris annis arctissimam sustinuit obsidionem? ita vt ne canis quidem egredi inde posset, nihil autem introferri. 11. Ibi ergo, cum victualia deessent, non solùm milites sagittis, balistis, alijsq; vulneribus, sed etiam fame enecti defecerunt. Defecerunt & alij homines, vnus post alterum. 12. *Hic nobilis ille Marcus imitatus est claros viros Casilinate*, qui cum *Hannibalis* obsidionem paterentur, alimentorum facultate defecti, lora, coriaq; necessarijs v-sibus subducta, atq; a scutis detractas pelles feruenti aqua resolutas ederunt, & tali cibo vti sustinuerunt, ne fidei constantiam Romanis prestitam violarent. 13. Nec aliter quidem *Cretensium* nobilis animus egit, qui in arce obsessus ad ultimam penuriam compulsus fuit, ac iumentorum vrina stim correxit; quia dum vinci timuit, id passus est, quod victor eos pati cogere non potuisset, vt ait *Iulius Frontinus*. 14. Itaque tandem exhausta præsidij arce, solus *Marcus Guterrius* vltimusque superfuit. Quis hunc militem non laudaret? quis non officio, & sacramento satisfecisse iudicaret? I, *Marce*, generosè te gessisti. Nemo poterit te imbelliæ, aut timoris arguere. Ipse *Didacus* non potuit tantum à te expectare. Dudum ipse arcem tradidisset. Serua nunc te, plus seruabis, quàm si decem arces seruares.

Pusillanimes faciliè acceptassent hanc excusationem, vt
omnes

V.
ARCIS OBSE-
DIO.

VI.

MARCTIN-
CREDIBILIS
FIDES, ET
CONSTANTIA.

omnes proni sumus ad caussas excusationis, in nostris rebus, reperiendas. At longè aliter Marcus, qui solus superstes sedulus per arcem vndique discurret, & quasi multi in ea superessent, nunc per hanc, nunc per illam fenestram ei acutus hostem terruit. Solus excubitor, solus circitor; solus dux & miles. Nemo enim cum eo fuit, nisi Deus, & Angelus, & animi inuicta fortitudo. Et tamen interea erant ei cibi animalium coria, herba demum, ac mures, & cuiusvis generis bestia, quam occupare poterat. Videte, quàm in pretio magno habendi sint fidi duces & milites, qui etiam subinde lætam felicemque horam sortiantur; etiam subinde opima præda potiuntur; tamen longè sæpius asperos dies & casus experiuntur. Quid igitur tum Marcus fecit? His quoque ipsis abominandis cibis consumptis, arcem hosti non patefecit; sed admirando consilio, suspensis ad collum arcis clauibus, inedia fameque consumptus ad portam interiorem turris, in medio cardinis ferè exanimis prostratus decubuit. Quid facis, ô miles? arcem & vitam perdes, trade arcem, serua vitam. Sat diu durasti. Nemo te poterit ignavia accusare. Dudum poteras præsidium dedere. Excusabit te diurnitas obsidionis; militum omnium mors, defectus ciborum; denique, quia solus es, etiam cum honore castrum resignabis. Nihil horum mouit Marcum; pugnavit vivus, pugnare vult & mortuus, & quantum datur, vult obistere hosti ingressum tentaturo. Clauibus, velut aureo torque, è collo suspensis iacet ante portam. Sic mansit integra die. Effecit igitur Marcus spiritu & viribus deficiens, quod incolumis patrare solitus erat. Unde moriens se in media porta intrantibus obicem opposuit, ut nemo nisi supra eum intraret, cum nullus dum viveret contra eum ingredi potuerit. Sic pugnant, qui pro honore pugnant. Hæc generosarum mentium est fortitudo. Hæc fortium virorum fidelitas.

VII.

ARXA NOBIS
SERVANDA
EST QNEMA
NOSTRA.

Luc. 11. 31c

IV

Dedit Deus unicuique animam suam custodiendam; quam diabolus obsidet, & varijs artibus allicit, oppugnat, arietat. De hac enim locutus est Dominus, quando dixit: *Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet. Si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet.* O quàm nos à Guterrio multum distamus; ille non suam, sed Didaci de Hare arcem tam constant-

stanter, vsque ad mortem defendit; hinc agitur de nostra arce, de nostra anima, de nostra salute; & quàm socordes sumus! Multi vix vmquam tentationi resistunt, & dum diabolo in omnibus consentiunt, non putant, se ab eo tentari, aut oppugnari: aut si sentiunt, quàm multi terrentur, metu laborum? falluntur falsis pretextibus; ah vno sæpe aureo animam suam vendunt? Multi fame vincuntur, vt nullo obseruato Ecclesiæ ieiunio, nulla temperantia, nulla abstinentia carniũ, animam suam seruent? Quàm multi clauẽs hosti tradunt, vt per omnium sensuum portas in animam eorum intrei? Non sic Sancti: pro aris & focis certarunt, sciuerunt regnum celorum vim pati. Ideò fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Nimirum sæpe considerarunt, quantum sibi, quantum Deo perderent, & quantum Christo arcis à se redemptæ Domino obstricti essent. Hinc clamauerunt: *Quis nos separabit a charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* O nos arundines, quæ quouis vento, quouis angustia, quouis tentatione & tribulatione agitantur, & franguntur! Columnæ, petra similes esse debemus, quæ nullis fluctibus cedunt: & arundini similes sumus, à quouis vento agitanda, à quouis socio nos finimus abduci à recto. Petrum non poenitentem & flentem, sed ancillæ cedentem imitamur. Hoc est arcem tradere, non seruare.

Matth. 11. 12e
Hebr. 11. 34e

Rom. 8. 35.

Sed ad *Marcum Guterrium* nostrum redeamus, & videamus, quid in castro suo faciat, vel patiat. Toto jam die acclinis portæ & semianimis sederat. Cùm rex solitum impetum in arcem faciens, miratus est, neminem esse resistentem. Iussit ergo scalas ad murum admoueri. Certatim ruitur, & quisque vult primus esse in muro. Nemine repugnante facile fuit ascendere. Ascendentes nobilem virum semiuivum reperiunt, castrum, non se castrudentem. Ita eum vires jam defecerant, vt sine motu, ac prope etiam sine sensu iaceret. Arbitrantes igitur, qui ascenderunt, Castellanum mortuum, ad regis presentiam supra humeros detulerunt. Lachrymans est igitur rex ob viri illius ingentem virtutem, curamq; de eo gessit, remedijsq; adhibitis paululum conualuit. Amat ipse hostis in hunc virtutem, Cùm itaq; rex ob eius egregia gesta ac pertinacissi-

VIII.

CAP. IV. ARX
ET GUTERRIJ
RIVS

G

MANUS

50 Cap. IV. M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam.
 mam fidem plurima obtulisset, Absit, inquit Marcus, ut à te, ô rex,
 aliquid capiam, qui gloriam, qui honorem arripuisti meum. Erat mihi
 sempiterna gloria in arce mori, quam tu, ut viverem, abstulisti. Ibo, si
 permittu, ad dominum meum libens, ut vitam adimat, quam tu insuito
 donasti. Sed quid agam? fidem ei prastiti, quam non nisi morte persol-
 vere poteram. Perpetuus igitur contra te, ô rex, agam querelas, qui,
 ne fidem persoluerem, impedisti. Videbantur hæc contra regem di-
 cta, sed regi placuerunt optanti, multos sibi similes esse duces, qui
 auderent coram se loqui veritatem, ac tantam mundo exhiberent
 fidelitatem. Placet enim, & laudatur etiam in hoste virtus.

IX.
 QUAM ACERRE
 SENTIANT MI-
 LITES, SI IN-
 GRATOS LABO-
 RIBVS AC PE-
 RICVLIS SVIS
 DOMINOS EX-
 PERIANTVR?

Itaque viribus suis ex integro restitutus, non tantum liber-
 tate donatus à rege Marcus, sed etiam cum magna beneuolentia
 atque honore dimissus est. Qui non domum, ad uxorem, aut li-
 beros, sed recto itinere inde ad dominum suum in Africa exulan-
 tem profectus, magnam præ se tulit, ob amissam arcem, animi
 tristitiam. Sed Didacus jam rerum omnium, aliorum relatione,
 gnarus eum benignè accepit, & longè plura certioraque ab eo de
 tota rei serie intellexit. Ob quæ meritò amandus, æstimandus, &
 maximis honoribus cumulandus erat. Ite, mortales, seruite Mun-
 do, currite, laborate; famem, sitim, frigus, æstum, & mille peri-
 cula, pro sæcularibus dominis sustinete; sanguinem ipsum, vitam
 ipsam, pro illis exponite (& vtinam non etiam sapissime animæ
 vestræ æternam salutem exponeretis!) experiemini, quam mer-
 eedem sitis laturo. Neque enim satis agnoscunt isti, neque grati
 semper esse didicerunt. Quod sapienter & liberè agnouit prin-
 ceptus, qui dicit: *Nolite considerare in principibus, in filiis hominum in-*
quibus non est salus: itemque alio loco: Bonum est considerare in Do-
mino, quam considerare in homine. Bonum est sperare in Domino,
quam sperare in Principibus. Cuius rei luculentum est in Mar-
 co Guterrio exemplum. Videbantur omnia salua, & Marcus
 sua fide Didacum contentum arbitratus, ipse quoque tristitiam
 posuit, cum intra paucos dies accidit, vt, vice quadam, celebri
 (in solenni multorum nobilium conuentu, conuiuioque) læti-
 tia feruente, sermo incideret, de bonorum malorumque mili-
 tum moribus; quorum illi lusibus, poculis, scortis, otio vacent;
 in ipsius diaboli sanitatem potitent; in diaboli nomine edant, bi-
 bang.

Psal. 145. 3.
 Psal. 117. 8.

Cap. IV. M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam. 91

bant, omnia faciant; familiã, nominis, famã, omnis honestatis, ipsius Dei obliti; quando ad pugnam venit, hostem declinare, præsentem non aggredi, dimicantem fugere, & amicos potiùs, quàm aduersarios spoliare nõrint: isti autem, sicut boni venatici canes prædam, ita velitationes & prælia sitiunt; neque jam vxores ipsas, neque delicias curent, quas more Vriã, neque secum habeant in castris, neque domi adeant, cum foris est militandum. Inter eiusmodi sermones, fuit, qui præsentem Marco, diceret, *Marcum esse talem boni militis ideam, simulque eius fidem & constantiam ad astra usque tolleret. Assensere omnes, vnus Didacus, amissi castris desiderio mœstus aiebat: Verissimum atque fidelissimum Guterrium extitisse Castellatum, nemo ambigit, verumtamen castrum libenter reciperem meum, Marco fiducialiter commissum.* Generosi magis sentiunt verba, quàm vulnera. Quamquã & vulnus ingens est, incidisse in hominem ingratum. Quia, vt Tullius ait, *omnes immemores beneficij oderunt.* ac alibi: *Nihil est tam inhumanum, tam immane, tam ferum, quàm committere, vt beneficio non indignus, sed victus esse videare.* Quid enim est eo miserius, cui beneficia excidunt, hærent iniuriã? Quamquam Marci in Didacum beneficium, non iniuria erat, arcem tam diu retinuisse. Sed verè dictum est: *Quisquis de accipiendo cogitat, oblitus accepti est, nec vllum habet malum maius cupiditas, quàm quòd ingrata est.* Hæc cupiditas arcis retinendæ etiam Didacum fecit ingratum. Ac sanè quòd maiora in alios beneficia contulimus, eò magis nobis dolet, si pro gratia, quam meruimus, sarcasmos reportemus. Maxima autem sunt beneficia, quæ boni milites in dominos suos conferunt, pro quib. tot labores, tot pericula, tot vulnera, accipiunt, ac sanguinem ipsum profundunt. Sentiunt ergò maximè, si ne debita quidem stipendia, aut victum, & vestitum accipiant & ad rapinas vel inuiti adigantur. Sed ego nunc nõ loquor cum ijs, qui debent stipendia persolvere militibus. Cum illis loquor, qui erga eos misericordes, & benefiei esse possunt; & quantum facultates sinunt, liberales. Dent panem, præbeant haustum, aut, si non possunt donare, tolerabili pretio vendant, non duplici, aut triplici; aut omnino negent se habere, quæ habent. Quia illis succurrere, est eleemosynã dare indigenti; exigit id fraterna cha-

Cic. lib. 2. de offic. & in orat. pro Planc.

ritas; immo iustitia; quia illi pro te stant in acie, & contra hostem, quem arcent, ne tua omnia auferat. Si illi daretur ultro, non cogeret illum extrema necessitas prædari, & pecora tua abigere. Denique gratitudo tua excitabit illum, ut, si quando necesse erit, tibi non solùm parcat, sed urbem tuam ipse quoque fidelius defendat.

X.

GUTERRIVS A
MUNDO CON-
TEMPTVS,
MUNDVM VI-
CISSIM CON-
TEMNIT.

Quod insulsum atque sanum, & inhumanum verbum, cum Marcus audisset, seq̃, de fide incusatum, nec illam satis domino prestisse putans, illico curiam regis Legionis petijt. Qua de causa? ut Didacũ de ingrato animo accusaret? aut ut iam alij domino seruiret? nequaquam: sed ut mundo ostenderet, quã nihil facienda sit eius pompa, quantaq; fidelitate dominis sit seruiendum. Itaque prolixam barbã, & negligenter comptos impexosq; deferens capillos, vilissimasq; indutus vestes aulam adiit, ipso habitu incognitus. Quid eum hoc apparatu quãstijse putatis? Mundum voluit contemnere, Deo voluit, tamquam nouus Alexius, aut nouus Calybita, latitans, immo tamquam Lazarus, in omni humilitate, seruire, ut maiorem inde mercedem fidelitatis reporraret. Siquidem, cum nullam sciret viliozem in tota aula condicionem, mundum in mundo decipiens, inter canes venatorios regis se recepit, atque cum illis panem angustia comedit. Nemo nescit, quid talis condicio secum ferat, quem sortiatur cibum, quem potum, quem locum habitationis, quem foetorem, ac pestem narium, quem tumultum & latratum auribus excipiendum; denique quantum contemptum, quippe eum abiectissimos volumus appellare, canum pueros, aut ministros vocamus. Talis ille gloriosus, generosus, fidelis, constans miles est factus. Putasses insanire. Ita planè amentes iudicant, ipsi aliquando dicturi: Nos insensati, vitam illorum aestimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. Sed qui sciunt, quã vile, & fluxum sit, quod spernunt; quã longè præstantiora, quã in cælo sperant, libenter purpuras cum centone, honores cum ignominia, gaudia huius mundi cum tribulatione commutant. Quia non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et in diuino Tribunali multi è stabulis, & pagis, & angulis,

Sap. 5. 4.

Rom. 8. 18.

Cap. IV. M. Guterrij exemplo animã contra peccatũ defendendam. 58
gulis, nunc Mundo penitus incogniti, vocabuntur ad cælestis
gloriæ coronam, purpuratis illis relictis.

Voluit tamen Deus Marci virtutem adhuc etiam in hac vita
reddere illustriorem. Nam sicut lux nullis potest tenebris abscon-
di, ita virtus etiam inter obscuros enitescit. Itaque fuerunt, qui
squallidi illius hominis inter canes agentis vitam, mores, actio-
nesque obseruarent, ac tandem quanta sub obsoleto habitu vir-
tus lateret, agnoscerent. Illico igitur ad regem aduolant, eique
significant, quantum belli ducem, inter canum greges, aleret.
Rex euocatum ad se Marcum interrogauit: *Cur eò usq; se demit-
teret, qui principem in aula locum facile tenere posset?* Marcus, post-
quam multa de mundi vanitate, deque ingrati animi vitio disse-
ruisset, tandem etiam Didaci, cui tam fideliter seruiisset, scomma,
remque apud eum gestam ordine commemorat, multisque cum
lachrymis obtestatur, ne se rex, tamquam profugum & Castrum
proditorem prouiuere vagarique vltro sineret, sed castrum hero
redderet, atque vel hoc pacto se eidem fidem seruare permetteret.
Tam generoso spiritui, censuit benignissimus rex annuendum.
Quamobrem extemplo iussit ei Castrum, quod septem annis obse-
derat, ita uti cum armis & omni genere commeatus instructissi-
mum munitissimumque erat, reddi. Dictum, factum. Marcus
eo tam liberali beneficio exhilaratus, nonne potuisset ipse sibi ar-
cem seruare? & Didaco tam ingrato vices rependere? Nihil ille
horum cogitauit, sed quam primùm castrum plenè possedit, ad
Didacum scripsit, ut veniret jam, ac castrum suum reciperet, se-
que homagio præstito liberaret. Didacus fidem viri admiratus
Marco rescripsit, uti arcem Regi Legionis traderet, ipse homagio
liber esset, & rarissimæ fidei fortitudinisque præconijs mactus
gloriosissimam vitam porro ageret. Hæc fides memoria perpetua
est consecrata; neque enim Hispani tantùm, sed totus terrarum
orbis censuit dignam immortalitate. Quid ni & imitatione?

Dixi supra, castrum vice animam nobis à Deo commissam, cu-
stodiendam. Nos illam non tantùm saepe diabolo prodimus, &
temerè prodimus, sed etiam, postquam toties ostendit, quanta
displacencia eam amiserit, quantoque eam desiderio cupiat recu-
perare, nihil mouemur, nihili facimus eam amissionem, in qua

XI.

GVTERRIMET
RANDA FIDE-
LITAS.

XII.

ANIMA, TAM-
QVAM CA-
STRVM, CON-
TRA IPSVM
RATIONIS DI-

ETAMEN, PRO-
DITA, DEO RE-
STITVENDA.

Luc. 16, 8,

Boët. lib. 4. de
consol. Phil.
Prot. 3. & 4.

tamen nos ipsi longè plus amittimus, quàm Deus. Marcus vt suo officio, suo homagio, suo ingrato hero Didaco satisfaceret, arcemque recuperaret, vsque ad canes se demisit; tu, ô peccator, non vis te demittere ad pedes sacerdotis; & peccatori peccator, peccata tua detegere, vt animam tuam recuperes, ac tam fideli Domino Deo tuo restituas quam malo dæmoni tradidisti? Verè filij huius sæculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt; adde, & fideliores; reddunt enim Cæsari, qua Cæsaris sunt, & isti non reddunt Deo, qua Dei sunt. Mirum est, Guterrium, hominem sæcularem & militarem, domino sæculari, exuli, ingrato, tam fuisse fidelem; & nos Deo non eandem præstare fidelitatem. Quid facis, ô peccator? cur, imminente ruina, dormis? hæc anima tua, quam diabolus rudentibus inferni in exitium trahit, Dei est, illam à te reposcit; illam pereuntem deflet; pro illa sanguinem fundit; & tu illam hosti illius vendis exigua voluptatula; paucis nummulis, pro quibus daces, milites, totos exercitus, patriam ipsam prodis; pro qua tibi millies esset pereundum. Redi, redi ad Dominum, procide ante illum, plora coram illo, arcta est restitutionis obligatio, sed omnium arctissima, qua animæ restitutio est facienda. Hanc restitutionem facis, per poenitentiam. Poenitentiam autem prompta mente suscipies, si, vt Guterrius, apprehenderis, quantum sit malum in peccato, per quod animam tuam amisisti. Nam si vel Deus non esset, cui peccatum tantopere displicet, tamen peccatum in se atque intrinsecè formalem malitiam continet, repugnat enim regulæ rationis, ac ipsæ naturæ ratione præditæ, adeò vt actus peccati in se dicatur turpis, inhonestus, malus, & dedecus ac probrium mereatur. Vnde in quo nondum penitus extinctum est rationis lumen, de peccato erubescit; & clam peccat, si potest, ac angulos & tenebras quaerit, & mille, si arguitur, excusationes. Quòd si peccator in profundum veniat, nec amplius de peccato erubescat, tum magis apparet, quantum degeneret à natura sua. Nam vt Seneca, alijq; Philosophi, & Boëtius ostendunt, vsque adeò à natura sua declinat, vt quamuis externam hominis formam retineat (quæ tamen sæpe ipsa, per quædam vitia, valde mutatur) tamen animo ad bestiarum condicionem, atque affectionem deiciatur. Alius superbiã

biã pavo; aut Gallus Indicus; alius irã furoreque leo, aut leopardus; alius rapacitate lupus; astutiã vulpes; invidiã canis, gulã porcus, luxuriã equus admissarius, pigritia asinus fit. In summa: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis*: amissa enim iustitia originali, passionibus multis subiectus est. Hinc qui maximi peccatores sunt, quia maximè ignorantia & cupiditate excæcati, minimè peccata sua vident, & agnoscunt, sicut bestiz. Quanta hæc miseria? *Ægrè fert, qui stupor, qui fatuus ab altero vocatur; & ex seipso, ex anima ratione prædita facit bestiam? quam tot scientijs & virtutibus Deo creatori suo ornare debuisset? Nonnè hic malè custodit atrium suum, & Dei castrum?*

Nam & hinc intrinsecè malum est peccatum, per quod iniuria Deo infertur, qui si non formaliter, saltè interpretatiuè, à peccante contemnitur, atque ita contra honorem, & existimationem debitam ei iniuria impingitur. 1. Vt legislatori, cuius leges insuper habentur, dum eo præsentè & inspectante, adeò libere violantur. Qui enim legem nihili facit, censetur etiam nihili facere auctoritatè ac maiestatem legislatoris. 2. Quisquis mortiferè peccat, Deum spernit, vt finem vltimum, & obiectum beatitudinis ad quod tendere debebat; quia quasi floccipendit illud bonum amittere, vt bonum temporale consequatur. Atque hoc est, auerti à Deo, tamquam vltimo fine supernaturali. Quod his verbis queritur Deus: *Me dereliquerunt fontem aqua viva, & foderunt sibi cisternas dissipatas, qua continere non valent aquas.* Diffluunt enim gaudia è creaturis hausta, instar aquarum, per rimas cisternarum. An non apprehendere debemus, si & leges Dei pedibus calcamus, & beatitudinem veram æternamque cum friuolis & fugitiuis his mundi gaudijs commutamus? 3. Si parentes colendi sunt, quia ab illis vitam & alimenta accepimus, quàm obstricti erimus nostro Creatori? quem in beneficijs contemnit peccator. Non enim æstimat infinitam Conditoris maiestatem; non curat, quòd ex nihilo ab illo productus sit, non quòd tot bonis animæ & corporis ditatus sit; non quòd mundus iste visibilis, & omnia quæ in eo sunt, ipsius causa, & quidem non solùm ad vsum, verùm etiam ad obsequium illius, creata sint. Denique nihil esse ducit,

se ad

Psal. 49

XIII.

QUOT ET
QUANTAE INI-
URIAE DEO
FIANT PER
PECCATVM?

Jerem. 2.

Deut. 32.

Hebr. 10.

Matth. 30.

se ad imaginem & similitudinem Dei factum esse: neque conditum esse capace[m] diuinitatis. Omnia ista seponit, & contemnit, dummodo creaturis fruatur, & habeat, quod sensum mulcet. Ob quod itidem queritur Deus: *Hæcine reddis Domino, popule stultæ & insipiens? Numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creauit te?* 4. Quid non fecit Deus, vt nos à peccato, à potestate diaboli, ab æternis flammis redimeret? De cælo descendit, exinanauit semetipsum, carnem & mortalitatem immortalis Deus induit; esuriuit, sitiuit, laborauit, sudauit & alit; ignominias, accusationes falsas, alapas, spinas, flagella, sputa, crucem, mortem sustinuit, vt nos ab orco liberatos cælo assereret. An non meruit, vt ei fideles essemus? Sed nos, propter leuam vindictam, ob exiguam delectationem, omnia illa contemnimus, inefficacia atq; irrita reddimus, sanguinem illius diuinissimum pedibus proterimus. *Irritam quis faciens legem Moysi, sine vlla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis peccatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcauerit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & Spiritui gratia contumeliam fecerit?* 5. Mirissimum est, etiam sceleratissimos cohiberi metu magistratus ciuilibus, aut etiam timore ignominie, peccatorem autem, Iudicem diuinum contemnere, quidquid minetur, etiam si minetur poenas & flammæ sempiternas. An non enim Iudicem contemnit, qui, vt suæ libidini satisfaciatur, non sinit se deterreri, quidquid Iudex moneat, statuatur, clamer, minetur? Quid autem stultius, quàm non timere eum, *qui potest, & animam, & corpus perdere in gehennam?* 6. Quanti facimus amicos, præsertim eos, qui magna nobis possunt præstare? quisquis autem per peccatum, sinit in animam suam intrare hostem iuratum Dei, amicitiam Dei contemnit, quem non solum, vt Iudicem non timet, verùm etiam non amat, vt amicum, cuius amicitia ac favore tot dona cælestia, ac denum etiam cælum ipsum potest adipisci. 7. Quisquis peccat lethaliter, omnia quæ in Deo & personalia sunt, & absoluta, contemnit. Deum Patrem contemnit, vt primam omnium rerum originem, præstaret enim eum non esse, quàm esse. Filium Dei contemnit, vt Redemptorem, quia eius redemptionem negligit, nec sinit esse efficacem. Spiritum san-

ctum

Etum contemnit, quia omnes eius inspirationes repellit. Contemnit Dei immensitatem, quasi non præsens sit; contemnit eius scientiam & sapientiam, quasi non videat; contemnit eius sanctitatem, quasi non colenda sit; contemnit eius iustitiam, quasi mala non debeat punire; contemnit eius omnipotentiam, quasi plerere reos non mille modis possit; contemnit denique eius misericordiam, patientiam, bonitatem, longanimitatem, quasi non tam diu ad poenitentiam faciendam expectet. Quare ita cum Apostolus alloquitur: *An divitias bonitatis eius, & patientia, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impoens cor, thesaurizas tibi iram in die ira & revelationis iusti iudicij Dei.*

Rom. 2.

Hæc sunt intrinseca peccati mala ob quæ meritò illud fidelis Dei servus detestatur. Sed & ob effectus, qui ex eo sequuntur, omnibus modis est execrandum. 1. Per illud amittitur gratia habitualis, qua homo iustus, Dei amicus, & Dei filius adoptivus effectus, ex iusto iniustus, ex amico inimicus, ex filio fit extraneus. Gratia enim habitualis, seu donum charitatis, per se & vi Physica, reddit hominem iustum, id est conformem legi divinæ; cum in ea includatur totius legis divinæ propositum: adeoq; charitas sit vera iustitia Christiana, quæ est supernaturalis conformitas cum lege divina. Cum hac gratia & charitate peccator privatur etiam simul omnibus virtutibus supernaturalibus, præter fidem & spem; quia sit his donis indignus. Cùm igitur eodem momento, quo peccator consentit in peccatum, tanta existat in anima eius mutatio spiritualis, caelesti calore & vigore ac pulchritudine supernaturali extincta; hinc adeò horrent peccatum, quicumque sciunt, quid sit peccatum. 2. Non tantum gratiã hominem privat peccatum, sed etiam ipso Spiritu sancto inhabitante, qui divina ordinatione cum charitate coniungitur: quia vult Deus hominem ad gloriæ, & beatitudinis suæ communionem euehere. Qua de causa statuit, vt dono gratiæ habitualis, seu charitatis, donatio Spiritus S. annexa sit; adeoque etiam filiatio, seu adoptio divina; quæ jus divinæ hæreditatis secum fert. Itaque charitate (quæ est vinculum, quo Deus animæ coniungitur) amissa, solvitur hæc unio, & Deus ab anima recedit, non loco,

XIV.

QUOT, ET
QUANTA DAM-
NA ANIMAE
PECCATUM IM-
FERAT?

sed affectu, & cura singularis prouidentia. Ita è filio Dei fit filius diaboli, quia expulsa gratia & charitate, peccatum, tamquam quamdam vitam & formam à diabolo trahit, per quam illi fit similis: immo per peccatum ipse diabolus incipit (loco S. Spiritus) in homine habitare, vt eum regat & ad malum impellat. *Omnia*

1 Ioan. 3. *enim, qui facit peccatum, ex diabolo est, hoc est, filius diaboli, quia in hoc manifesti sunt filij Dei, & filij Diaboli.* Qua de causa ait Seruator.

Ioan. 8. *Vos ex patre diabolo estis.* Quis prudens hanc filiationem non detestaretur? 3. Hinc per peccatum homo priuatur iure cælestis hæreditatis, & omnium bonorum, quæ Sancti sunt in cælo possessuri. Quia, soluta adoptione, & perdita filij dignitate, perditur jus hæreditatis, & ex hærede Dei, fit hæres diaboli &

Rom. 8. omnium, quæ suprà recensuimus, malorum inferni. *Si enim filij, & hæredes,* quod in vtramque partem valet, Dei scilicet & Spiritus maligni. 4. Itaque non tantùm perditur jus ad cælum, peccatum, sed etiam fit peccator æternæ damnationis reus, quia

Rom. 6. *stipendium peccati mors,* non tantùm naturalis, nec tantùm spiritualis, qua gratia extinguitur, sed etiam æterna illa vitæ æternæ opposita quam peccatum per se meretur. 5. Hinc quid mirum si etiam mereatur perdere peculiarem illam protectionem diuinam, qua solet Deus filios & amicos suos tueri, contra insidias & tentationes mali tentatoris, varijsque gratiæ auxilijs præuenire? Dignus est enim peccator, qui diuinos instinctus repellit, vt à Deo deseratur, & tamquam mancipium diabolo relinquatur. Hinc in vno peccato non sistitur, de peccato in peccatum itur. Quis non horreat horum effectuum causam? 6. Neque illud est contemnendum, quòd peccatum hominem priuet omnibus meritis, ac bonis operibus, quantumuis sint multa & magna; immò si vnus collegisset solus tot merita, quot omnes Sancti simul, tamen vel vnico peccato mortali, omnia illa euerteret, & inefficacia inutiliaque redderet, & quasi mortua. *Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes iustitia eius, quas fecerat, non recordabuntur.*

Ezech. 18.

XV.

**A GUTERRIO
PYDEFIERI
PECCATORES.**

Tot dona & gratias quia amittit, & tot damna incurrit peccatum, mirum est, vllum mortalem esse tam vacordem vt peccet. *Guterrius,* putauit rationi esse aduersum, si heri sui castrũ traderet,

traderet, & ita omnes fideles milites sentiunt: & nos non apprehendimus esse contra rationem, si animam nostram Deo ablatam, diabolo tradamus? Guterrius Didaco homagium præstitit: præstitimus & nos Deo, in baptismo, & pœnitentiã. Ea condicione castrum Guterrio commisit, vt eam seruaret? quot leges tulit Deus, vt nos animam nostram seruarem? Stipendio Guterrius fuit Didaco obligatus? quot nos Creatori nostro beneficijs obligati sumus? Numquam Didacus pro Guterrio mortuus est, numquam pro eo crucifixus, aut flagellatus; at Christus hæc omnia sustinuit pro peccatore. Timuit Guterrius Didacum, vel vnum acerbius verbum prolaturum: & non timet peccator Deum dicturum: *Ite maledicti in ignem æternum?* Noluit Guterrius Didaci amicitiam, fauorem, & gratiam amittere: & peccator Numinis amicitiam non veretur profligare? nec curat charitatis, iustitiæ, adoptionis diuinæ, ipsius S. Spiritus, hæreditatis cælestis, protectionis peculiaris, omnium meritorum iacturam? Nec exilium, nec mortem Guterrius à Didaco inferendam metuebat. Peccator à Deo mortem æternam certissimò decernendam debet metuere, & non abstinere à peccatis! ô quàm cæci sumus! ô quàm insani, qui hominem plus timemus, quàm Deum; plus amamus, plusque illius, quàm huius gratia facimus! An non meritò à Deo vicissim contemnendi & damnandi! Igitur resipiscamus, & ad Deum reuertamur: dicamus ad tentantem: *Ecce Dominus meus, omnibus Gen. 39. & mihi traditis ignorat, quid habeat in domo sua; nec quidquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor eius est: quo modo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?*

CAPVT V.

EXEMPLO PETRI CUIUSDAM DO-
CETVR, QVANTA SIT DIVINÆ CLEMEN-
TIÆ BONITAS, ET MISERICORDIA, AD IGNOSCEN-
DVM ETIAM DESPERATISSIMIS; QVA IPSA BONITATE
PECCATORES AD POENITENTIAM AL-
LICIVNTVR.

I.
Abrahami
Bzou. Anno
Christi 1220.
n. 13. Ferd.
Hist histor.
Dominic. 1 p.
cap. 43.
PETRI FOR-
TVNA, ET DE-
SPERATA CON-
SCIENTIA.

IRCA annum Redemptoris 1220. vt tam in historia Ec-
clesiastica, quàm PP. Dominicanorum memoratur, cum
aliquando, Cæsaraugustæ, apud Aragones, D. Domini-
cus conciones habere cœpisset, easque admodum frequentes &
celebres, excitatis omnium studijs, magni æque fructus atque
applausus extiterunt, magnæque peccatorum conuersiones. Inter
quas etiam fuit Petri cuiusdam principis viri. Nobilissima is erat
prosapia oriundus. Genus etiam fortuna comitabatur, quæ ei,
ex copia diuitiarum, etiam potentiam adiecit. Fortuna autem nõ
perinde virtutes secum affert, atque opes. Sæpe dum copiam auri
suppeditat, subministrat pariter materiam flagitiorum: & quod
potentior impietas, eò fauic magis. Quamobrem & Petri for-
tunas magnas magna vitia dedecorauerunt. Itaque nihil illo in
tota vrbē notius; nemo infamiam magis laborabat; digitis puero-
rum notabatur, id quod euenire necesse est, vbi in generosis co-
piosisq; hominibus probitas vitæ requiritur, vnde & genus, &
diuitiæ claram lucem mutuantur. Ad hunc ergo fama de D.
Dominici virtute ac dicendi potestate vbi peruenit, non potuit
non præclara eius facinora, ex ore narrantium accepta admi-
rari. Pupugit itaque eum curiositas: sed conscientia retraxit.
Ita enim secum tacitus disputauit. Diuinus vir diuina tractat:
quid ad me diuina, qui totus rebus caducis sum immersus? Ita di-
uitijs, delicijs, agglutinatus sum, vt nihil me possit, nisi mors
separare. Et hoc ipsum tristi animo futurum audio. Cælum
dudum mihi clausi; & quia æterna gaudia sperare non possum,
saltem præsentibus gaudijs fruar. Frustra igitur Dominicum ad-
ibo concionantem. Sed aduunt illum & alij peccatores? Illi ni-
mirum adhuc sperant; ego spem abieci salutis; illi tanti non sunt
pecca-

peccatores, ego tam multis, in tam grauibus peccatis indurui, maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Alij per Dei clementiam viam ad cælum inueniunt, ego diuina misericordia ianuam aditumq; mihi praclusi. Indurui vt argilla; vt saxum molliri non possum. Frustra ergo adeo medicum, de vica desperatus. Quamquam quid refert? multi adeunt non pietatis, sed curiositatis causa conciones. Sim & ego de numero eorum. Esto, nihil discam, saltem ero spectator otiosus, & testis oculatus eorum, quae de hoc concionatore à tam multis predicantur. Ita statuit.

Verbum Dei non est temporis fallendi causa audiendum, sed vt inde in fide instruamur, atque ad rerum diuinarum cognitionem amoremq; inflammemur: peruersaq; agunt, qui ob curiositatem, vt eloquentiam, vt idiomatis proprietatem, vt noua & animum auresq; perculcentia audiant, templa ac conciones frequentant. Et tamen tanta eius est vis, vt non rarò etiam his profit. *Uerus est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: & pertingens usq; ad diuisionem anima ac spiritus, compagum quoq; ac medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis.* Quod etiam expertus est obturatissimus iste Petrus. Nam die quodã, sola nouitate pellectus, cum magno partim clientum, partim famulorum comitatu, in illud ipsum templum ingressus est, in quo D. Dominicus ad populũ verba faciebat. Nondum tamen tunc concionem inchoauerat, sed à longè cõspexerat dynastam, non sine strepitu in templum intrantem, quem nonnullæ historiæ memorant, ipsius S. Dominici cognatum fuisse. Quàm verè Christus dixit: *Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate?* S. P. Nostrium Ignatium, quidam viderat paupere tunica incedentem, & iuuenili petulantia dixit: *Dispeream, nisi isthic homo dignus est ignibus;* sed mox ipse, diuina Nemese iudicij temeritatem puniente, subito exorto igne in aërem subuectus est. At hunc Petrum, purpuratum, torquatum, cum tanto famulorum, clientumq; comitatu in templum subeuntem, attoniti suspexere omnes, surgentesq; ei reuerentiam exhibuerunt, in eo fulgorem auri ostrique & crispatae capitis caesariem admirantes, eumq; de potentia ac opulentia venerantes. Longè tamen alium eum, nempe qualis in animo & coram Deo erat, intuitus

II.
QUALIS S.
DOMINICVS
APPARVERIT
PETRVS EX
CURIOSITATE
ADIENS CONCIONEM?
Hebr. 4. 14

Ioan. 7. 24

est D. Dominicus. Non enim circa eum officia clientum, non turbam famulorum aspexit, sed tot undique vidit circa eum terribilissimos cacodamones exultantes, eumque catenatum raptantes & trahentes quò volebant; quot ille genera flagitiorum commisisset. Fudit igitur ardentissimas, pro illo, ad cælum preces, animamque illius omnium Conditori Deo quàm contentissimè commendauit. Post hæc vota cathedram conscendit, atque ad populum dicere exorsus est. In ea oratione iacturam animæ peccantis, perniciemque, atque futuram pœnam, quæ eam, in altero sæculo manet, præsertim autem conscientia malæ carnificinam, autoritate ac sententijs diuinæ Scripturæ, rationibus, experientia ipsorum præuaricatorum ita luculentè demonstrauit; ut Petrus ille vehementer percelli videretur. Sed, ut pluuia de nube cadens, terram bonam subit, rigat, facitque fructiferam, rupem autem tantùm extrinsecus abluat, intus siccam relinquit: ita bonæ mentes quasuis imbibunt pietatis monitiones: homines autem indurati, audiunt quidem minas Dei, pœnas inferni, exitium sibi imminens, sed sicut Æthiopes etiam loti non fiunt candidi; immò sicut saxum summa dumtaxat parte madescunt; auribus, non cordibus accipiunt, quæ illis vtilia instillantur. Dum concioni interfunt, cogitant: *hoc quidem verum est: ita fieri oportet: Vinam hoc vxor, aut maritus, aut socius audires!* de se nihil dici arbitrantur: aut si arbitrantur, vix è templo egressi, oblitescunt; ac nouis peccatis, aut antiqua consuetudine obruunt. Quod huic Petro euenit, simili ei qui ægrotat, cui medicus salutarem præbens medicinam ait: *Sanaberis, si hoc poculum sumpseris: morieris, nisi biberis.* Ille autem digresso medico quia pharmacum est insuaue atque amarum, poculum per fenestram in plateam effundit. Cur tam multi quotidie damnantur ac pereunt? quia audita in concione respuunt. Pauci, aut vix vlli perirent, si concionatori obedirent; & statim dum calet verbum, cuderent proponerentque sibi efficacem vitæ emendationem.

III. *Quid igitur de Petro factum est? Multi alij tepidi in zelo animarum de eo desperauissent, eumque pro derelicto habuissent. Haud tamen ita egit acerrimus Dei seruus Dominicus, qui haud ignarus, tam excæcatum peccatorem sine miraculo conuerti non posse,*

PETRI CALAMITAS ET STATUS POPULO OBSERVANS.

posse, cum alia vice celeberrimis quibusdam ferijs, inter concionandum, videret denuo Petrum in templum, cum pompa sua pedem inferre, interrupto sermonis filo, repente alta voce exclamauit: *Christe, praduicis, & prapotens, perfice ut auditores mei, eius, qui modo in eadem tuam pedem intulit, miseram condicionem, animi statum, periculumq; peruideant.* Nempe quod ipse nuper viderat, tunc cupiebat etiam a populo videri; ut vnus in ruborem dati exemplo plures corrigerentur. Audiit Christus orantem Dominicum, ac diuina vi effecit, ut qui aderant concioni, itidem intuerentur mille cacodæmonum spectra, Petri animam captiuam, ferroque deuinctam, quò impetus ferret, pertrahentia. Ibi alijs rei nouitatem admirantibus, alijs spectaculi insolentia exterritis, ingens repente exortus est clamor, concitatusq; tumultus horribilis, fugientium, vociferantium, perstreptantium, ut ab inuiso immaniq; monstro sibi quisq; caueret hortantium, belluamq; trucem auersantium: imminere omnibus tartarum, quem Petrus circumferret; inq; fuga esse salutem. Ad has vocum incredibiles contentiones, terroresq; multorum, inscius Petrus obstupuit, & ex vno famulorum tremefacto, cui ipse fugeret, quasiuit, curq; alij palantes ac dispersi recederent, & pauerent attoniti, inuestigauit? *Ista, inquit famulus, me tua facies & figura conturbat, qua non meum mihi herum ac dominum, sed satanam representat. Te Erebus pro suo habet, vincit, rapit, & raptat manus inferna. Hinc fuga popularis, murmur, terror, & consternatio plurimorum. Ipsa quoque nobilis uxor exclamat, simul atq; Dei voluntate mariti sui miseriam, & Tartareos illos vexatores aspexit. Ancilla etiam conspecto demonum agmine gemitus, & vultus continere non poterant.*

Trium horarum spatio insolens illa forma formidolosaq; species templum omne turbauerat. cum Petrus iam sui & compos, & similis ita fari cepit: *In extremam mihi videor redactus miseriam, quem plebs cuncta, famuli, a ni. iq; defugiunt: & quod est admirabilius conuix ipsa perhorrescit, suiq; mariti cane peius & angue euitat aspectum. O me perditum, ac plane desperatum, cui vni post hominum memoriam accidit, ut notos, ignotos, propinquos, alienos, domesticos, externos suo aspectu, tamquam Cerberus alter vertat in fugam. Prodest subinde ab hominibus despici, & mundi ludibrio exponi. Quia, teste Isaia,*

uoxa110

IV.
ADMIRANDA
PETRI COM-
VERSIO, ET
DEI MISERI-
CORDIA.

Ita 18. 39.

*vexatio intellectum dabit, & incipiunt, se ipsos agnoscere, quibus alij digicum intendunt ad illorum calamitatem. Nondum Petrus medicinam quaesuerat, incipiebat tamen sentire suum morbum. Vfus est occasione Dominicus. Nam postquam tempestiua oratione pauentem populum, & crucis signa iterantem anhelitumq; trahentem à timore recreauit, comitem suum F. Bernardum, ad lamentantem, plorantem, & se sine modo plangentem Petrum, cum mandato Rosarioq; misit. Is, vice ac nomine Dominici ita eum est affatus: *Quicumque gradiaris, quoq; te vertas, Orcus insequitur, populo id quidem spectante, & te, cuius id scire maximè intererat, nesciente. Sed tamen de peccatis tuis omnibus confitere, ac pœnas à teipso quam durissimas repete: cape simul hoc Deipara Rosarium, & in eius salubri precatione totus occupare: nisi vis, ut te terra dehiscens absorbeat.* Etiam quercus ex ictibus repetitis deijcitur. Quare & Petrus petra quauis huc vsque durior, tandem est emollitus. Nam imprimis Rosarium, quod antè non æstimauerat, reuerente manu accepit; metuq; etiamnum tremebundus in hæc verba respondit: *Meo nomine, frater optime, renuntia Dominico, hoc eius munus mihi fuisse gratissimum: & quando meas miseras multò me vidit apertius, de operam medicina faciendâ: idq; a me suppliciter postulari.* Rosario accepto, ante Mariæ Deiparæ imaginem procubuit, illudq; intermixtis lachrymis attentè recitauit. Videte Dei Matrem; videte *Aduocatam nostram; videte Refugium peccatorum.* Is qui tot annis iacuerat in sordibus omnium peccatorum, qui induruerat in mollitie, qui excæcatus fuerat auaritia atque libidine; qui de sua salute, de diuina misericordia, de Dei infinita bonitate desperauerat; vnico Rosario in honorem Dei genetricis recitato, liquefactus est in lachrymas, mollitus ad pœnitentiam, illuminatus atque erectus ad spem. Itaque ab oratione surgens illico ad D. Dominicum accurrit, atque totius antea vitæ scelera expianit. Audita huius peccatoris confessione, S. Dominicus Virginem Matrem, ad sententiam in tam difficili causa ferendam, inuocauit, eamq; consuluit de modo pœnitentiæ imponendæ: cuius suasu, præter alia, quæ tam publicè, propter exempli offensionem, quàm priuatim occultis nefarijs flagitijs expungendis, tum faciendâ, tam patiendâ præscripsit, eum Rosarium quotidie,*

toto

Cap. V. Petri conuersi exemplo ostenditur diuina clementia.

o toto reliquo vitæ decursu iussit persoluere. Postea à peccatis absolutum consolantibus verbis bene sperare docuit, atque in proposito confirmauit. *In Dei iustitiam & seueritatem incurreras, inquietabat, sed Rosarij beneficio in misericordia sinu conquiescis.* Ad quod stabilendum propositum, in Sodalitium adscribitur, vt aliena merita tibi egentissimo suffragentur. Paruit illico Petrus negari toties Christi dolore contabescens; galliq; cantu, id est, Domini uoce correctus, seq; ipse propria manu in Sodalitatis tabulas retulit, & catalogo ascripsit sociorum. Ne quis autem tardum esse Deum ad ignoscendum existimet, jam olim per Prophetam dixit: *Impietas impij non nocebit ei, in quacumq; die conuersus fuerit ab impietate sua.* Cuius rei exemplum fuit etiam iste Petrus, nam illico iudicium æquante Deo factum est, vt quicumque prius miserrimam Petri seruitutem aspexerunt, terribilissimamque circa eum spectra oberrantia formidarant; iam tribus ornatissimis coronis, eiusdem poenitentis caput cinctum redimitumque palam intuerentur. Quid multa? hic Petrus antea tam sceleratus, cum postea, ex mandato Confessarij, Rosarium Beatissimæ Dei Matri quotidie orando offerret, dignus habitus est eadem Dei Matre monente, mortis suæ horam præscire. Vultis adhuc aliquid maius? Ille desperatus antea Petrus, ille à tot cacodæmonibus uinctus peccator, tandem eò venit, vt cum animam ageret, Dei Matrem, immò ipsum Christum Deum de Deo haberet præsentem, atque contra Strygij tentatoris artes insidiasque protegentem. Ita pessimæ vitæ homo, per poenitentiam, à S. Dominico ductus est ad Mariæ patrocinium & tutelam, immò ad inauditam Dei clementiam & bonitatem experiendam.

Ezech. 33.12.

Multi huc vsq; disserui de causis, ob quas ad poenitentiam confugere debeamus. Mouere nos debent publicæ necessitates, more Itatorum. Mouere debent propria delicta, quæ, nisi nos lacrymis diluamus, vindictam diuinam exposcunt. Mouere seuera Numinis atque immensa iustitia, quæ pro leui & breui uoluptate æterna tormenta minatur, & infert. Mouere ipsa peccati turpitudine, quæ summam Deo, naturæ, nobis iniuriam impingit. Restat tamen, meo quidem iudicio, his omnibus causa adhuc maior, & apud omnes bonas mentes potentior, immò & apud ipsos

V.
INTER MVLT
POENITEN
TIAE MOTIVA
CVR POTISSI
MVN DIVINA
BONITAS?

ipſos impios efficaciffima, nempe infinita Dei bonitas, clementia, & miſericordia; quæ ex hoc Petri exemplo elucet. Cur tam multi illecebris Mundi, velut viſco inhærent? cur tot conſuetudini ſuæ velut catena alligantur? cur confiteri vel nolunt, vel fi-
 ctè audent? cur ad opera pœnitentiæ manum non applicant? Quia nimirum cum hoc Petro diuite deſperant, tam de ſua ſalute, quàm de Dei bonitate. Quoniam autem ſciunt, ſe cæli gaudia proſti-
 gaſſe, ſaltem volunt, dum hîc viuunt, qualeſcumque demum ve-
 nari voluptates. Hæc vltima & maxima eſt catena peccantium, quæ impedit, vt ne effugia quærant, aut remedia euadendi. *Is*
verè dignus eſt deſperatione, qui de ſeipſo deſperat, ait S. Chryſoſto-
mus, ille non jam ſalutem, neque ſpem habet. Non in malorum ve-
niſſe profundum, eſt graue, dilectiſſimi: ſed poſtquam veneris, ibi ja-
cere. Non in profunda cecidiſſe malorum, eſt impij, ſed poſtquam ceci-
derit contemnere: propterea debes ſemper eſſe ſolicitus. Dic mihi, Pro-
pterea contemne, quòd vulnera tot habeas incurabilia? Sed nullum
eſt anima vulnus incurabile. In corpore quidem multa ſunt talia, in
anima verò nullum: & pro illis quidem laborare non deſinimus, pro
his verò torpemus. Nonne vides latronem, quàm breui tempore cu-
ratus eſt? Quàm citò eſt Saulo factus S. Paulus, ex Matthæo & Zac-
chæo Publicanis diſcipuli Chriſti? ex Magdalena peccatrice pœ-
nitens, ex hodierno Petro deſperatiſſimo etiam miraculis coru-
ſcans? Poſſent quàm plurima exempla huius diuinæ bonitatis
adduci, mihi hodie illud ſufficeret, quod ad omnes pertinet, my-
ſterium Incarnationis.

S. Chryſoſt
 hom. 40.

VI.

BONITAS DI-
 VINA IN CRE-
 ANDO, OR-
 NANDO REDE-
 MENDO HO-
 MINE
 Plal. 117.

Ex fide nouimus, Deum antè quàm mundus cõderetur, ab æterno, ex ſui ipſius viſione & amore fuiſſe beatum, ſibi quæ ipſi ſufficientem. Quod probè ſciens Dauid aiebat: *Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.* Cùm ergo ex ſeipſo omnia habeat, nihil prorfus, extra ſe, amare illi opus fuit, vltro vtilitatis vel beatitudinis ſuæ reſpectu. Tanta illius eſt bonitas, vt nihilominus priùs, quàm eſſemus, adeo quæ mereri aliquid poteramus, nos jam amaret, & ex nihilo educeret, tot quæ naturalibus, & ſupernaturalibus donis ornaret. Nec ſatis fuit, nos nihil fuiſſe, vidit ab æterno, hominè ex nihilo productum tot quæ donis ornatum peccaturum, neque in Adamo tantùm, ſed propria

propria etiam voluntate, ac omni genere flagitiorum; atque ita pro innumeris beneficijs ingratum futurum, & innumeras iniurias repositurum. Vidit hoc Deus, & nihilominus, quia *dines est in misericordia*, mundum creauit. Nos sæpe benefacimus homini, qui postea est ingratus, & pro beneficijs acceptis reponit nobis maledicta, quod si antè vidissemus, fortè non benefecissemus. Non sic Deus, sciuit quid facturi essent homines, & tamen creauit homines, adeoque amauit eos, à quibus erat odio habendus, sicut homines Deum, à quo amantur, detestantur. Quia autem etiam vidit homines Inferni pœnas promerituros; ita eos dilexit, vt vel sic vellet eis remedium suppeditare. Remedium in quo vnico infinita eius bonitas abundè demonstratur. Quæ enim nisi infinita clementia & charitas pro tam ingrato & inimico homine redimendo daret id quod habet pretiosissimum, charissimum, nimirum Filium suum vnigenitum, vnum ac eundem Deum secum, in quo *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter*? De- Col. 1. 9. dit autem non quomodocumque, sed fecit eum passibilem, vt pro nobis famere, sitire, frigere, alapis, flagellisque cædi, damnari, occidi posset, & maximos pati cruciatus.

Infinitæ huius bonitatis arcanum adhuc plus detegit modus dandi, qui, tamen postquam homo fieri decreuit, perfecti viri corpus, quale fuit Adami, accipere potuisset, haud tamen ita fecit, sed *ex muliere nasci voluit*. 1. Vt ab infantia pro nobis pateretur, vnde ipse ait: *Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea*, adeo amauit labores, cum eos nos, quantum possumus fugiamus. 2. Vt diuina bonitas tantò se ampliùs diffunderet in vtrumque humanæ naturæ sexum, si *virum* ad infinitam filij Dei naturalis, *feminam* verò ad matris ipsius Dei dignitatem euexisset; quæ, vt S. Thomas docet, est quodammodo etiam infinita. Ex qua re ostenditur, Deum omnibus benefacere: Nam in Christo IESVS, non est Indus, neque Græcus; non est seruus, neque liber; non est masculus, neque femina. 3. Vt perditio nostra, quæ à viro & femina cepit, ab alio viro & femina restauraretur; à viro quidem præcipuè tamquam à capite, & vnico Mediatore nostro, patreque futuri sæculi; sed ab eius Matre, tamquam coadutrice in opere Redemptionis. Nam Christus est Beatissimæ Virginis sanguis & caro. Hinc

Ephes. 2. 4.

Col. 1. 9.

VII.

CVR E VIRGINE NASCI VOLVERIT DEVS? Gal. 4. 4.

Psal. 87. 16.

S. Thom. 2. p. 2. q. 15. 2. 6. ad

Gal. 3. 28.

Gen. 3. 13. ab initio dictum est: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius; ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius.* 4. Ut duplici modo misericordiam Dei cognosceremus, atque in ea speraremus, diuino scilicet, & humano in muliere Matre. Sunt enim mulieres ad miserendum proniores, & à natura magis inclinatae. Vidit autem SS. Trinitas ab aeterno innumeras feminas, multas utique praestantes, sed ex omnibus elegit illam, quae erat Filio virtutum imitatione simillima, atq; salutis humanae promouendae sitientissima, ad quam in necessitatibus nostris ea confidentia recurreremus, qua solemus ad matrem confugere. Est enim illa *Mater misericordia, Aduocata nostra, & Refugium peccatorum.* Non quòd Christus solus non sufficiat, sed ut, si pusillanimes ad ipsum accedere timerent, utpote non hominem solum, & nostrum Aduocatum; sed Deum simul ac iustum Iudicem: ad Matrem ipsius confidentius accederent, ad quam Iudicis munus non pertinet, sed tantum *Aduocata*; illa autem, *Misericordiae, pietatisq; Mater*, pro omnibus intercederet. Ex quo ipso patet, quantopere Deus nostram salutem eiusq; consequendae fiduciam desideret. Nam in aeterno suo consilio hanc Virginem in Matrem suam elegit, ut simul esset excellentissimum misericordiae vas, in quo magnalia, quae talis Filij matrem decerent, reponerentur, Quae de causa electa ut sol vocatur; superat enim praestantia omnes alios electos. *Elegit nos*, ait Apostolus, *in ipso, ante mundi constitutionem, ut essemus Sancti & immaculati in conspectu eius in charitate.* Quia teste S. Hieronymo, *gratia omnes, quae diuinit alijs Sanctis sunt data, Maria fuerunt simul plenissima concessa*, eò quòd ex ea nasciturus esset auctor ipse gratiarum Christus, qui ut ipse est *Sanctus Sanctorum*, voluit ut Mater sua esset *Sancta Sanctorum*, hoc est, ut in omni genere & gradu virtutum & gratiarum excelleret, adeoque etiam in charitate proximi, quae ex Dei charitate resultat, fuitque tanta in ipso conceptionis momento, ut Angelos, & ipsos Seraphinos superaret. Ita enim erat digna *Dei Mater*, digna *Angelorum regina*: tanto melior ipsis Angelis, sanctiorque effecta, quanto excellentius pra illis (qui serui solum & administri in domo eius futuri erant) *nomen erat acceptura, scilicet*

Matrio

S. Thom. 3. p.
q. 7. 8. 10.

Cant. 6. 9.
Eph. 1. 4.

S. Hieronym.
serm. de Al.
lump.

Dan. 9. 24.

Hebr. 1. 4.

Matris Dei. Ibi ergò cursum suum cœpit, quò Angeli suum pro-
duxerant & absoluerant. Si ergo viuere incipiens jam tot ha-
buit gradus charitatis, misericordiæ, & clementiæ, quot in celo
Beati Angeli, eosque semper auxit, immò duplicauit, & condu-
plicauit; quantam jam in celo misericordiam possidebit?

Nemo jam miretur, si Petrum tam grandem peccatorem,
tam inueteratum, & desperatum patrocínio suo iuuat. Charita-
ti illius nulla potest iniquitas comparari: cupit enim illa, exem-
plo Filij, omnes, quales, & quantoscumque peccatores, *saluos fieri*;
& à nullo retrahit suam charitatem. Ex qua ulterius licet ascen-
dere ad illam diuinam immensamque Christi misericordiam,
charitatem, & bonitatem. Quid multis opus? infinita est. Hinc
quid mirum, si Petro tam desperato, si latronibus, si adulteris, si
Sodomitis, si Veneficis & Magis, qui illum toties abnegauerunt,
potest ignoscere? Ut vna scintilla in totum Oceanum incidens,
illico absorbetur & extinguitur, ita in immensum illud mare mi-
sericordiæ, quidquid incidat peccati, absorbetur. Cogita animo
maximum peccatorem, cogita fandos, infandos, idololatræ,
atheos, damoni mancipatos, cogita totum cumulum peccato-
rum, quæ à sæculo commissa sunt, per omnes homines impios,
per omnes dæmones & damnatos in inferno; si ea omnia scelera
vnus homo fecisset, tamen nihil essent ad infinitam Dei miseri-
cordiam comparata; longè illa adhuc maior est; parata est igno-
scere, si velint ad eam confugere peccatores; patienter expectat
pœnitentiam eorum, cupiens *proicere in profundum maris omnia* Mich. 7. 19
peccata nostra, est enim, vt dixi, quidquid vbique peccati admis-
sum est ab omnibus, instar scintillæ in pelagus cadentis, si cum
misericordia Dei conferatur vndequaque infinita, quæ meritò
profundum maris appellatur. Est enim immensa profunditas mi-
sericordiæ diuinæ. Venit etiam peccator in profundum, & num-
quam venit ad terminum malitiæ, dum viuit, potest enim semper
profundiùs descendere: vnde ait: *Infixus sum in limo profundi: &* Psal. 68. 9
non est substantia. Veni in altitudinem maris: & temp. stas demersit me.
Sed quocumque descenderit, & vndecumque orauerit: *De pro-
fundis clamauit ad te, Domine*; semper adhuc profundior est miseri-
cordia diuina, quæ fundum non habet; nequit exhaustiri.

VIII.

QVAM SIT
IMMENSE DEI
MISERICOR-
DIA?
1. Tim. 2. 4

I 3

Quam

IX.
IMMENSAM MI-
SERECORDIAM
ALLICIT HOMI-
NES AD POE-
NITENTIAM.
Osee. 13. 9.

Quàm inexcusabiles igitur erunt, qui hanc tantam Deipa-
ra, immò qui infinitam Dei misericordiam audiunt, credunt, &
tamen negligunt, aut adhuc desperant? Nonnè illis dici poterit:
Perditio tua Israël? Nonnè isti digni sunt mille gehennis? qui
non iam de tot peccatis, quotquot vmquam commissa sunt, con-
scij, sed ob furtum, ob rem alienam à se possessam, ob inimicum
vnicum vindicandum, ob consuetudinem fornicandi, aut potan-
di, aut otandi, cogitationem omnem salutis deponunt; & de
misericordia Dei desperant. At vidit hoc ab æterno prouidum,
Numen? & tamen eos creauit, pro illis homo fieri, illis Matrem
dare misericordiz, denique pro ipsis in crucem tolli voluit. Et
nondum nos mollie tanta pietas? tam immensa bonitas? Am-
plius progressa est. Postquam vidit, nos hæc omnia contemptu-
ros, adhuc benefecit, adhuc alia remedia exitijs nostris excogita-
uit: vt etiam sic adhuc lapsi surgere possemus. Nam SS. Sacra-
menta instituit, per quæ nobis vim sanguinis applicaret. Vultis
videre infinitam patientiam, & immensam bonitatem? Vidit
plurimos etiam hæc contempturos, calcaturos, adhibituros ad
occasionem illum offendendi, & non subtrahit: nec adhuc sub-
trahit; quamuis homines vsque ad eò insaniant, vt ipsa sese me-
dicina occidant; & illo gladio Deum persequantur, quem à Deo
contra suos, & Dei hostes acceperunt. Nonnè enim causam ha-
beret, vt diuina à se instituta sacramenta è medio amoueret, qui-
bus homines sacrilegè abutuntur? At tam immensè bonus est, vt
sacramentum poenitentiz adhuc ei offerat in salutem, qui centies
sacrilegè confessus est; vt dum saltem in vltima confessione seriò
retractat sacrilegus suas confessiones, veniam misericordiamque
consequatur.

X.
SACRAMEN-
TORVM ABU-
SUS.

Incredibilia videor dixisse, sed ostendam esse verissima. 1.
Cum omne sacramentum sit signum visibile practicum rei inuisi-
bilis, seu gratiz, quam confert, id quod ad gratiam conferen-
dam est institutum, adhibent ad gratiam destruendam, quoties
per baptismum, per chrisma, per mille sacramenta temerè, im-
piè, iactanter blasphemant; illi nimirum, qui Redemptori suo ipsi
sanguinem & vulnera exprobrant. 2. Baptismum non solum in
sui condemnationem accipiunt, qui minimè Christianè viuunt; sed

sed sunt, qui infantes aut omnino priuent baptismo, aut in ipsius quoque cacodæmonis nomine baptizent. 3. Confirmationem nec quid sit quidem sciunt multi; aut nimium differunt. 4. Eò progressa est ignorantia, vt extrema vñctio, quæ non solùm animam roborat ad extremum agonem, sed saepe etiam, vt D. Iacobus ait, infirmum alleviat, vulgò existimetur homines occidere. Idcirco enim horretur, quia putant, eum, qui vngitur, vel idcirco moriturum: quasi mors ab oleo, & non à morbo veniat. 5. Sacerdotium, quàm res sancta & diuina, quàm angelis propinqua? quanti autem eo sacerdotio abutuntur, vt nemo magis vacet otio, ebrietati, impuritati, scandalis? Quantis Simonij sacerdotia, & toti Episcopatus venduntur, emuntur? Sed ferè tanta hîc sunt vt, præstet tacere. 6. Tacebo matrimonia falsò promissa: adulterijs violata, viuis coniugibus cum duobus, tribus, pluribus inita. 7. De Confessione non est tacendum; ea pœnitentes vti possunt, tamquam secunda post naufragium tabula. At quàm multi grauius peccata tunc tacent? quàm multi numerum, & speciem non exprimunt? Ah pudet dicere! Aliqui confitentur sacrilegè, vt Confessario placeant, vt per eum commendentur ac promoueantur? Potest Confessarius dare testimonium Confessionis factæ: at qui testimonium ab eo aut commendationem petit, quàm stultus est, si id petat, de moribus & pietate? Non potest enim Confessarius eum cuius confessionem audiuit, ex hac scientia reprehendere, debet ergo necessariò vel nullum dare testimonium, vel eum commendare. Suspectum itaque haberi potest tale testimonium. Et nec ipse Confessarius bene agit, si talij ex causa confitentem ad matrimonia, vel alia officia splendida promouet. Multoq; minus credendum est illis pœnitentibus, qui se jactitant, leuem pœnitentiam à Confessario inunctam accepisse, quasi leuem dumtaxat meruissent; cum constet eos impurissimos esse, ac flagellis, cilicijs, grauissimis pœnitentijs dignos esse.

Quid quod 8. Ipsa SS. Eucharistia, res omnium sanctissima, mille modis violetur, inhonoretur, contemnatur? Nam eius cultum alij omnino negant; alij non æstimant; alij peruertunt, atque in ignominiam mutant. Instituta est in memoriam passionis

XI.
SS. EUCHARI-
STIÆ ARVSVS.

nis Domini, vt inde diuinam bonitatem memoria recolentes, in amore eius crescamus, & ad gratiarum actionem accendamus, in
 1. Cor. II. 26. dixit enim: *Hoc facite in meam commemorationem. Quotiescumq[ue] enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Atqui multi non in memoriam, sed in iniuriam Domini id faciunt, Christumq[ue] sibi, quasi de nouo crucifigunt.
 Ibid. vi. 27. *Quicumque*, ait Apostolus, *manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis, & sanguinis Domini.* Quot enim, præsertim hoc Paschali tempore, communicant sacrilegè confessi habentes affectum occultum odij, scortationis, rei alienæ retinendæ? Quare sicut in Iudam post buccellam acceptam, intrauit Satanas; ita in tales, dum intrat in os Christus, intrat Christum illico expulsurus diabolus. Quid prodest in ore Christus, si sit in corde diabolus? Nam hunc ibi esse, inde apparet, quia *ex abundantia cordis os loquitur*; & ex oris halitu intelligitur, quid homo ederet biberitque. Quid enim de illo sentitis, qui, vt aliàs dixi, SS. Eucharistia vix in templo sumpta, domum rediens, quasi poeniteret eum ad sacram mensam accessisse; illico perquam sanè iactanter ait: *Quàm pulehra mecū hodie femina synaxin sumpsit; non potui eius formam contemnere &c.* Dauid Deo plenus dicebat: *Eructauit cor meum Verbum bonum*: quid de istis dicemus, qui talia verba eructant? qua spurcitie erunt pleni? Quis credat, talem linguam fuisse sanguine Christi irrigatam? In ore gerunt Redemptorem, corde præferunt meretricem, quam oculis intuentur. Hinc eò proceditur, vt tandem sacrosancta hostia ex ore exempta, vel Iudæis vendatur, conuulneranda, vel suræ insuatur, aut veneficorum artificio vertatur in vnguentum sagarum, maximis spurcitijs inquinata.

XII. Videtis extremam hominum malitiam? populatione, crudibus, bellis, immo Inferno dignam? & si fieri posset, meritam, vt mille Inferni inter se necterentur. Hanc omnem malitiam Deus ab aeterno præuidit, & tamen ad eò infinita est eius bonitas & misericordia, vt quasi non videret, hominem nihilominus cōderet, ei hæc ipsa sacramenta offerret, quæ illi, etiam post hæc omnia enarrata, in remediū salutis essent. Nimirum ad eò est clemens, vt cum voluerit homines sibi inuicem in die, non solum

INFINITA DEI
 AD GNOSCEN-
 DVM CLEMEN-
 TIA, QVA BO-
 NI VTUNTUR,
 MALI ABVTUN-
 TUR.

lūm vsque septies, sed etiam vsque *septuagies septies*, hoc est, sine numero & sine, ignoscere, multo id ipse vellet magis prestare, ut nos ad penitentiam adducat. Inter homines nihil est difficilius, quam vel leuem iniuriam lædenti ignoscere: opus autem hoc Dei est, vt grauissima ignoscat, & citò & faciliè: *Misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia, qua sunt. Parcis autem omnibus* (etiam qui in Inferno citra condignum puniuntur) *Quoniam tua sunt, Domine, qui amas animas.* Hæc malos faciunt peiores, dum cogitant: Si ita est, pergam peccare, quia habemus misericordem Dominum, & sic in misericordiam offendunt, qui cæci sunt, & de spinis uvas volunt colligere: eos autem, qui norunt æstimare virtutem, à peccato potenter abducunt dicentes, Indignum esse, vt tanta bonitas offendatur, quæ utique amanda est, quia amabilis est, & non sine incredibili iniuria læditur. Quare in lachrymas prorumpunt, & penitentiam agunt. Multoquæ id magis animat pios. Quisquis enim Petrum peccatorem tam desperatum videt, prò vno Rosario recitato, Mariæ auxilium tam citò, inmodò veniam ab ipso Christo obtinuisse; cogitat se, tot operibus bonis, in Congregatione, vel alibi, oblatis, non solum spem veniæ, sed etiam æterna præmia consecuturum. Quare & opera egregiè ardentèquæ exercet; & si in Sodalitate adhuc nulla est, cum Petro, propria se in aliquam manu inscribit; æstimatquæ reuera magni, quod non flocci faciunt nisi desperati.

Math. 18. 22.

Rom. 2. 4.

Sap. 11. 24.

C A P V T VI.

IN IUVENE CHIROGRAPHVM SVVM
A MALO GENIO RECIPIENTE DOCETVR,
NULLVM ESSE TANTVM PECCATOREM, QVEM

IMMENSE DEI POTENTIA NON POSSIT IN GRATIAM RECIPERE, SI VELIT AGERE PENITENTIAM.

DAVID rex peccantis pariter, & penitentis fuit exemplū, vt, ob ipsam dignitatis eminentiam, tantò conspectius esset, quidquid de eo legeretur, tantoquæ libentiùs, qui

K

cum

I.
MISERICORDIAM ET PENITENTIAM

DEI CREDEN-
DAM ESSE FOR-
NITENTI.
1. Reg. 22. 5.

Psal. 6: 7.
Ibid. 7. 12.

Gen. 4. 33.

Psal. 50. 1.

II.
S. Antonin.
p. 2. Chron.
c. 4. f. j. ex
Vinc. c. 79. &
de S. Bablio
scripserunt

eum peccantem sunt secuti, etiam poenitentem sequerentur. Ad poenitentiam autem eum multa pertraxerunt, nimirum Gad Propheta, conscientia & fœditas peccati, minæ & iustitia Domini; sed inprimis diuina bonitas, potestas, & clementia, quæ eum in spem veniæ erexit. Hinc eum per poenitentiam volens se Deo submittere, dixit: *Nonne Deo subiecta erit anima mea?* tandem velut causam eius subiectionis adiecit: *Semel locutus est Deus, duo hæc audisti, quia potestas Dei est, & tibi, Domine, misericordia.* Hæc duo per fidem Deus loquitur in anima peccatoris, ad viam reducendi; scilicet ad eum Deum esse misericordem, vt velit omnes homines saluos fieri, neque vllum ad eum esse sceleratum, quem non velit in viam reducere salutis. Quod supra docuimus. Superest alia peccatoris machina, qua hominem ad desperationem impellit, vt ei suggerat, eum res illius venisse, siue ob inueteratam consuetudinem, siue ob enormitatem & multitudinem scelerum, quæ superat multitudinem arenæ maris, vt Deus ei amplius non possit ignoscere. Nam & hoc significauit Cain dicens: *maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear.* Et perinde est, siue misericordia Deo, siue potestas negetur: vtraque est enim in se æqualis, & infinita. Et video non solum quosdam grauissimos peccatores in eam hæresin delabi, vt putent, credantque, Deum non posse nimis profundè lapsos educere de lacu miseriæ; sed etiam quosdam pios, & qui Dei potentiam infinitam profitentur, viros in ea opinione esse, vt saltem nobis de quibusdam generibus peccatorum sit desperandum, eosque in suis sordibus relinquendos, ne oleum & opera perdat. Ad hos quoque errore liberandos accipite exemplum, è quo, potentia diuinâ manifestè intellecta, ad eiusdem Dei clementiam recurrere, & quotidie dicere discatis: *Miserere mei, Deus.* Numquam enim hoc dicet, qui putauerit, frustra dici, Deumque non posse iuare quosdam peccatores.

S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, in parte 2. chronicorum, atq; ante eum alij testantur, eximia eruditionis, sanctitatis, & authoritatis Episcopum fuisse D. Basilium. Cui etiam multum opinionis addidit, quod sequitur Factum. Circa An. Domini 370. imperante Valente, Cæsare in Cappadocia, Proterius quidam erat, homo locuples, & prouecta ætate; qui, quia viribus

viribus defectus videbat, se orationi, & templis vacare amplius non posse; vnicam prolem seruitijs diuinis destinabat. Erat enim illi filia eximia venustatis, quam vnà cum opibus statuerat Deo consecrare. Neque illa aliud cupiebat, iam spe plena, quòd mundi diuitias cum Christi thesauris, terram cum caelo, turbas mentis cum serenissima tranquillitate commutauisset. O quam incertæ sunt mortalium cogitationes? Quam fideliter ille monuit? *Tene, quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam?* Quot, quanti, que homines iam animo habitant apud Deum; & velut Angelus ille, qui posuit pedem suum dextram super mare, sinistrum autem super terram, dum corpore sunt in procelloso hoc mari, mente in caelo degunt; tamen consilia sua retractant; & coronam suam amittunt: aut certè Numini causam dant, vt eos finat respicere retro, postquam manum suam iam ad crucis aratrum applicauerunt?

Neque tentator deest, qui semper exubat in exitium nostrum, & consilia coquit, ad pias hominum voluntates euertendas. Sine igitur puella illa indiligentiùs se custodiens, siue malus Genius virtuti eius inuidens, siue aliud quid in causa fuerit, magnam Virgo incidit in tentationem. Erat in eadem familia seruilis quispiam, qui oculos licentiùs in illam mittens cœpit oris in ea atque sermonis gratiam obseruare. Et flammam traxit, quasi qui stipulam igni admouisset. Cœpit igitur illius amoribus calefcere, ardere, consumi. Nullam ille omisit occasionem Virginis aspiciendæ, enimuerò etiam, per causam quamcumq; compellendæ. Illi, vbicumque poterat, officia sua deferebat: illi honorem quâ vultu, quâ gestu exhibebat: illi munuscula vel furto aliunde subducta donabat; vt proinde puella nimia honoris obseruatio suspecta videretur, & dexterè declinanda. Quid enim ingenua in homine seruo; quid opulenta in pauperculo; quid casta in impuro proco, & Dei sponsa in mancipio amaret? Itaque, quantum amiebatur, tantum ipsa à lenocinante abhorrebat. In seruo autem contrarium eueniebat. Nam quòd vidit illam magis refugere, eò ille magis negata cupiebat, incendium in dies augente Orco. In eo fitis vehementiùs accenditur, cui a stuanti potus negatur; ita spes, qua differtur, affligit animam. Indomita

Nazianz.
Nyssa. Hieronym.
Suidas, Philosterg.
Theodoret.
Amphilochius,
&c.

VIRGINIS
CONSILIVM.
Apo. 3. 12.

Apo. 10. 2.

III.
SERVI AMOR.

Pro. 13. 2.

bestia.

K 2

bestia est amor, neque se carceribus sine cohiberi, neque habena rationis refragari: & ubi humanis destituitur auxilijs; vel Tartareos quærit auxiliares.

IV.
FACTVM MA-
GICVM.

Quamobrem cum hominis & dæmonis mancipium videret, se actum agere, more multorum præ amore insanientium, inquisiuit ubique de philtro puellæ dando, vel arte quacumque illam incendendi. Audiit ab aliquo, esse non procul, qui ipsos posset dæmones adiurare, eisque mandata dare, atque ab illis quidam impetrare. Hunc adiit, eiusque opem flagitauit, pacto prærio. Tunc incantator assidens in Musæo, arreptoque calamo epistolam ad Stygium principem exarauit; eamque seruo tradidit, iusso, nocturno tempore, exiit extra mœnia ciuitatis, atque super monumentum Ethnici cuiusdam stare, epistolamque extenta manu sursum in aërem eleuare, ac tradere spectro ad eum locum venturo. Mirabilis hominum est cæcitas, centies audiunt documenta salutis, & vix semel tandem parent. At ubi artes superstitiosæ, magicæ, Tartaræ suggeruntur, illico obediunt. Facta igitur nocte, extra urbem processit seruus, & epistolam, audax tabellio, tumulto nominato insistens, malo Genio porrexit; qui illico adfuit, litteras aperuit, & legit. Eis perlectis, seruum in hunc modum est allocutus: Intelligo, cur ad me veneris: auxilium à me petis, & vis, vt faciam te quoque à puella amari, sicut tu illam deperis. At, si opem à me flagitas, credis eam tibi à me posse præstari? Credo, inquit ille. Tum rursus veterator, Credis ergo, me esse Deum tuum? Credo, ait ille. Abrenuntias Christo? Abrenuntio Christo. Abrenuntias Matri eius? Abrenuntio. Abrenuntias omnibus Sanctis? Abrenuntio omnibus Sanctis. Abrenuntias omnibus Ecclesiæ Sacramentis? Abrenuntio omnibus Ecclesiæ Sacramentis. Execraris ergo Deum, & omnia diuina? Execror omnia diuina cum Deo, inquit. Et hoc propter vnus puellæ amorem. Usque ad eò indomita libido abducit homines longè à celo. Hac postquam à seruo obtinuit cacodæmon, voluit sibi cautionem præstari; ita ergo eum est allocutus. Perfidi estis vos Christiani, qui quando mea opera egeris, ad me venitis, mihi vos, & animam vestram obligatis; postquam autem voto vestro potiti estis, atque desideria vestra explenistis, ad
Christum

Christum vestrum reuertimini; benignè vos ille recipit. Si igitur vis, vt petitioni tuæ annuam, necesse est chirographo rem firmari: in quo volo, vt voluntarium abnegati Christi, & baptisimi, & cõtius huius professionis negotium clarè exprimas. Hac enim charta mihi opus erit, in die Iudicij. O quanta est mortalium excitas! cùm Deus aliquid à nobis exigit, etsi exiguum sit (ipso dicente, *iugum meum suauis est, & onus meum leue, & alio; manda-* *ta eius gratia non sunt*) quas non inueniunt excusationes, tergiversationes, querelas? ast quando Acheronticus tyrannus aliquid mandat, licet contra rationis normam, contra naturæ leges, vt homicidia, veneficia, idololatrias, ibi nulla est difficultas, dummodo obtineatur, quod petitur, quiduis vicissim illi promittit. Itaque seruus Proterij, vt etiam diaboli seruus fieret, proprio sanguine, nomen, professionemque suam in chartam consignatam, capitali humani generis hosti tradidit, ex hominis seruo, seruus diaboli, ex Christiano magus factus.

Hic iam discite, arcana Dei iudicia timere, quæ sæpe etsi mira sunt, semper tamen sunt iustissima. Nullum de Proterij filia vitium, in historia, magnæ virtutes indicantur. Erat bene educata: habebat pium parentem, volebat Christo æternam consecrare virginitatem; & tamen à Deo potestati diaboli traditur. Quippe Spiritus fornicationis, pleno agmine ex Auerno citatis, & à principe dæmoniorum in puellam immissi sunt. Cœpit igitur illico puella iam alias in corde versare cogitationes; seruum non fugere, sed quærere, cum eo colloquia miscere, atq; ita tota in eum exardescere, vt dissimularione omni posita, haud secus ac Spiritu damnato infessa, coram patre, se in terram proijcere, & furere cogeretur. Misertus est gnatae pater; neque filia ambagibus vsa est, sed elata voce clamauit: Misereatur mei, sum enim in tormento, quia vrer, & ardeo; non possum hanc amplius pati flammam: vel iunge me seruulo istius in matrimonium, vel morior. Expalluit pater, & rogauit, etiam atque etiam, ne à pristino mentis proposito resiliaret: præstare vtique Christi Domini, quàm serui mancipijq; esse sponsam. Surdæ canebatur; seruum volebat. Postquam autem vidit parens, frustra se esse, nuptias dissuaderi non posse, saltem id conatus est efficere, vt a-

Matth. 11. 30.
1. Ioan. 5. 5.

V.

DAEMONIS IN
PUELLAM PO-
TESTAS.

nimum appelleret ad nuptias honestiores. Sed saxo loquebatur. Nullum illa alium audire, nullum alium se velle, quàm seruum, clamitabat. Quid faceret miser? Consultius iudicabat, filiam seruo, quàm morti tradere. Itaque consentit in nuptias, quamuis animo multum reluctantante. Apparantur nuptiæ, &, obstupescente tota ciuitate, celebrantur.

VI.
PUELLA QUAE
EI SIT NUPITA
MARITO IN-
TELLIGIT.

Nemo diaboli ope nitatur, qui vult felicem negotiorum suorum exitum; non cupit ille hominibus bene esse. Quocirca & puellæ illi non diu benè fuit. Multa in eius marito deprehendebantur, quæ suspicionem ciebant. Inter quæ etiam fuit, quòd numquàm videretur accedere ad sacram synaxin; immo quòd solennia officia, conciones, aliæquæ in templo ad diuinum cultum instituebantur, apertè declinaret. Fuerunt igitur, qui ad coniugem eius accederent, dicerentquæ: Nostinè qualem nacta sis maritum? nempe hominem minimè Christianum. Neque enim quidquam facit, quod Christianum decet. Dum alij in templo orant, aut domi dormit, aut foris ludit, aut alicubi bibit: quòd facere solent non nisi impietate absorpti, ac diuina nihili facientes. Hoc vbi audiuit noua nupta, Deo impensè addicta, tum sensit, quàm citò mundi gaudia in luctum conuerterentur. Siquidè dolore & poenitudine plena, velut fulmine tacta in terram cecidit, cœpitquæ pectus palmis tundere, comas dilacerare, genas vaguibus scædare, facerequæ omnia, quæ Mænades solent, cum insanunt; repetito identidem clamore, *Hæu cur nata sum?* Aduolauit ad hunc vlulatum etiam maritus, qui, intellecta questus causa, diu contentè negauit, id quod reuera erat, dictitans magnam esse hominum inuidiam, qui in recentia matrimonia libenter soleant discordias infeminare. Verùm puella, tum se verbis eius credituram respondit, si facta dictis competerent. Atque vt fides constaret, cras, inquebat, mecum in templum venito, mequæ inspectante, ad sacrum sacerdotis tribunal, atque inde ad diuina mysteria sumenda accedito. Tunc enim uerò oculis plus credam, quàm auribus. Hac condicione adactus, tandem, quòd res erat, falsus est, totamquæ rei seriem retexuit, pactumquæ cum Orco initum illi patefecit.

VII.

Morbo mariti percepto, innocens puella illico cucurrit ad verum.

verum medicum S. Basilium Episcopum, ei que omnem rerum ge-
 starum ordinem recensuit. Is maritum iussit accersiri, qui cum
 lachrymis illi omnia confessus est, nec quidquam negauit. *Cui
 sanctus: Vis reuerti ad Deum? Et ille. Volo, sed non valeo, quia scri-
 pto abrenuntiaui Christo, & professionem feci diabolo. Hæc est causa,*
 ob quam multi de sua salute desperant, putant enim, se non posse
 amplius à diabolo recedere. Cur? an quia peccata illorum sunt
 nimis multa & magna? At longè maior est misericordia Dei, quia
 infinita; & fuit, qui diceret: *Miserere mei Deus, secundum magnam
 misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tua-
 rum.* De qua misericordia dixi satis, in priore exemplo. Super-
 est ergo altera causa dicentium, *Volo, sed non valeo.* At cur non
 vales? *quia scripto (vel facto) abrenuntiaui Christo, & professionem
 feci diabolo.* Quid igitur? vter est potentior? vides Fidei defectum?
 Si crederes Christum esse Deum, vtrique crederes esse diabolo po-
 tentiorem. Nam quis alterum fecit? Deus Angelum, an Ange-
 lus Deum? Si ergo Deum Angelus non fecit, sed ab eo factus est,
 potest ab eodem in totum destrui. Accedit, quòd & vim omnem
 à Deo acceperit, potest ergo eandem Deus vel auferre, vel religa-
 re. Quid quòd omnes diaboli angelos Michaël vicit, & in infer-
 num deiecit? An non *Raphaël Angelus apprehendit demonium, &
 reliquit illud in deserto superioris Egypti?* An non Ioannes vidit
*Angelum descendentem de calo, habentem clauem abyssi, & catenam
 magnam in manus sua. Et apprehendit draconem, serpentem anti-
 quum, qui est diabolus, & Satanas, & ligauit eum per annos mille: &
 misit eum in abyssum, & clausit, & signauit super illum, ut non sedu-
 cat amplius gentes, donec consummentur mille anni.* Quid de Ange-
 lis dicam? de hominibus dicitur: *Signa autem eos, qui crediderint,
 hæc sequentur: In nomine meo demonia eycient, è corporibus & ani-
 mabus.* Quare etiam ad miserum hunc dixit: Ne desperaret; be-
 nignum esse Deum, & fortem, & omnipotentem, cui nulla om-
 nium bonorum quoque æquè à malorum Angelorum vires pos-
 sint comparari. Ita vbi miser credere pariterque sperare cœpit,
 pœnitentem crucis signo facto absoluit, & pœnitentiæ causa,
 per tres dies conclusit.

Nemo putet, peccatori confesso nihil esse laborandum, Ad-
 huc

DEVM, ANGE-
 LOS BONOS,
 IMMO ET BO-
 NOS HOMINES,
 DIABOLO ESSE
 LONGE PO-
 TENTIORES.

Psal. 50. 3.

Tob. 8. 3.

Apoc. 10. 1.

VIII.

B BASILII
CONTRA DIA-
BOLVM VICTORI-
AM

huc multæ radices, multæ malæ consuetudines resident in animo
pœnitentis. Quin & cacodæmon non statim penitus cohibetur,
sed permittitur tentare pœnitentem, vt constantia eius probetur.
Quare cùm, tertio die transacto in ieiunijs, D. Basilius ad inclu-
sum suum reuertetur, salute data, interrogauit: Quo modo
haberet? Cui ille: *Sancte Dei, non fero clamores demonum, terro-
res & lapidationes, tenentium in manu scripta mea, & dicentium:
Tu uenisti ad nos, non nos ad te.* Ad hæc Basilius. Pugna, fili, in-
quiebat, & in Deum crede, neque metue belluam istam: pande-
re rictus, non mordere; minitari, non ferire potest. Clamando
nihil nocebit; neque terrendo proficiet, si tu terrores illius con-
temnas. Lapidem ostendit, sed non permittitur proijcere eos.
Scripta tua nihili facias, quæ seriò pœnitens retractasti. Ita eum
verbis solatus, & pauillo cibo recreans, denuo signo crucis fa-
cto includit, suaque iussit crimina deplorare. Paucis elapsis diebus
rediit denuo, atque interrogauit, quo pacto iam viveret? Ille,
& Pater, aiebat, à longe iam audio minas eorum & clamores,
sed oculis eos non video amplius. Quoniam autem sciebat Basili-
us, quanti res sit momenta ex unguibus inferni draconis euade-
re, data ei esca rursus hominem quadraginta dies includit, vt pœ-
nitentiam ageret. Quibus exactis reuersus est, & quaesuit, vt se
iam haberet? Cui ille: *Bene, sancte Dei. Vidi enim te hodie pu-
gnantem pro me, & uincentem diabolum.* Mox igitur vir sanctus con-
uocato in templum omni populo mandauit, vt pro misero illo,
ea nocte, preces ad Deum funderet. Postero die pœnitentem suum
manu apprehensum duxit in Ecclesiam. Sed non defuit tentator,
qui & ipse sibi ante hac deuotum caput apprehensum conabatur
è manibus Basilij eripere, idque adeò vehementer, vt in retrahen-
do misero, ipsum Basilium impelleret, eum quo etiam palàm dis-
putabat. Dicebat enim: In præiudicium meum hoc agis, Basili,
ego non ueni ad eum; ille ultro uenit ad me; ille ultro auxilium
à me postulauit; ille sua se mihi manu donauit; en chirographum
illius, quod ego ad iudicium fero. Audiebat hanc vocem popu-
lus, & exclamabat: *Kyrie eleison.* Basilius uero dicebat: *Benedi-
ctus Deus. Non desleket populus iste manum ab altitudine cali, donec
reddas chartulam manu scriptam.* Adhortatus ergo præsentem om-
nes,

Cap. VI. Magi conuersi exemplo diuina bonit. immensitas docetur. 88

nes, vt non desisterent ab oratione ad cælum mittenda, Basilius, non antè cessauit, quàm schediasma per aërem delatum ab omnibus videretur in manibus D. Basiliij deponi. S. Pater autem, postquam Deo gratias retulit, En, inquit, peccator, agnoscis has litteras? illo dicente, agnoscere se, nempe manu sua scriptas, chartam dirupit, maritumque suæ coniugi, adiecta rectè deinceps viuendi regula, tradidit, tota ciuitate Cæsarea gaudente, & potentissimam Dei clementiam prædicante.

Multa hinc possent trahi vtilia documenta, ac præsertim illud de charitate fraterna, qua vxor maritum, maritus vxorem, frater fratrem, soror sororem, aut socius quicumque vel amicus socium vel amicum obligatus est ad Deum adducere; dum eum adducit ad Sacerdotem, & confessionem, ac pœnitentiam. Sed ego illud solum hîc vrgeo pœnitentiæ motiuum, quod à potentia Dei sumitur. Ea enim non solum est tanta, vt nullus sit tam magnus rex, aut tyrannus, quem, si delinquat, plectere non possit; verùm etiam, vt nullus peccator tam sit desperatus, tam consceleratus, tam Phlegethonti propinquus, vt eum non possit eripere è manibus inimici. Quod, vt credamus, persuadet nobis facilè infinita eius potentia, ad faciendum quidquid voluerit, sine termino aut limite aliquo, siue numerum spectes, siue magnitudinem & perfectionem. Hinc nomen est illi, *Omnipotens*, cuius omnipotentia eò se extendit, vt facere possit res omnes, quas infinita sua sapientia videt esse possibles, seu in quibus non sit contradictio, si fiant; iuxta illud Ieremiæ: *Numquid mihi difficile erit omne verbum?* & Angeli: *Non erit impossibile apud Deum omne verbum.* Hinc consequens est 1. quòd Deus de nouo possit facere infinities plures res, quàm fecerit; quia totum, quod factum est, quasi nihil est si cum eo, quod facere potest, conferatur. Qua de causa ait Ecclesiasticus: *Multa abscondita sunt maiora his; pauca enim vidimus operum eius.* Etsi ergo mirabilis est Deus in ijs, quæ fecit, longè tamen mirabilior est in ijs, quæ facere potest; nec vlla cogitatio potentiam eius potest assequi. 2. Quòd possit Deus facere quidquid voluerit in rebus, quas iam fecit, mutans illas & transmutans pro libitu suo. Quia teste sapiente, *ipse est omnipotens super omnia opera sua.* Sic fecit non tantùm vt sol curreret

IX.

POTENTIA
DEI QUANTA

Exod. 15. 30.

Ierem. 32. 27.

Luc. 1. 37.

Eccli. 42. 36.

S. Thom. 1. p.

q. 105. a. 6.

Eccli. 43. 30.

L

per.

per cælum, sed etiam vt ad Iosue imperium subsisteret, & tempore Ezechia retrocederet; itemque, vt, tempore Passionis, lumen suum mundo negaret. Ita & in aëre, in aquis, in terris mirabilia facit. 3. Quòd possit omnipotentia Dei exequi, quidquid eius voluntas potest velle, nam si Deus aliquid efficaciter vellet, quòd efficere non posset, esset miserabilis, & non Deus. Quare sicut omnia, quacumq; voluit Deus, fecit, ita facere potest quæcumque voluerit. *Subest enim tibi, cum volueris, posse*, ait sapiens. Ne fas est igitur de omnipotentia dubitare ei, cui de voluntate Dei constat; & si non constat, dicendum est: *Domine, si vis, potes*. Constat autem, Deum nolle mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat. Non est igitur dubitandum, eum posse quemcumque peccatorem educere è lacu miseræ suæ.

X.

POTENTIA
DEI ETIAM
HOMINIBUS
COMMUNICA-
TA.

Hæc potentia Dei est talis, vt illi à se & natura sua competat, neque aliter ope indigeat. Ex bonitate tamen sua creaturas quoque participes facit eiusdem potentia, ita vt vnaquæque facere possit, quæcumque suæ naturæ propriæ conueniunt. Homini- bus autem & Angelis aliam quamdam altiore excellentioreque potentiam addit, quàm habeant per naturam suam, dum illos adhibet vt instrumenta & coadiutores, ad res multas ipsius omnipotentia proprias, teste Apostolo, qui ait: *Omnia possum in eo, qui me confortat*. Ad omnipotentiam pertinet peccata dimittere, vnde cum Christus Paralytico dixisset; *Confide, fili, remittentur tibi peccata tua*, quidam de Scribis dixerunt intra se: *Hic blasphematur*; quia eum non crediderunt esse Deum. Hanc summam potestatem iniuriæ diuinæ remittendæ, meritò Deus sibi reser- uasset; aut solis angelis dedisset, aut vni Pontifici Romæ conce- sisset. Et fuisset adhuc magna gratia, si spe veniæ obtinendæ om- nes peccatores Romam vsque excurrere debuissent; at tanta est elementia Iudicis summi, vt Apostolis, eorumque successoribus Episcopis, & sacerdotibus dederit auctoritatem ac potestatem remittendi ac retinendi peccata: Ad Petrum dixit: *Tibi dabo cla- ues regni calorum; & quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum & in calis; & quodcumq; solueris super terram, erit solutum & in calis*. Deinde omnibus Apostolis: *Amen dico vobis, quacumq; alligaueris super terram, erunt ligata & in calo, & quacumq; solueris super terram,*

Psal. 113. 11.

Sap. 12. 18.

Matth. 8. 2.

Phil. 4. 13.

Matth. 9. 2.

Matth. 16. 19.

Matth. 18. 18.

terram, erunt soluta & in calo, rursusque: *Accipite Spiritum S.* Ioan 20. 22: quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Absit, inquit S. Hieronymus, ut de his quidquam sifnistrari loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus, qui clauis regni calorum habentes, quodammodo ante diem iudicij iudicant. Hanc potestatem etiam D. Hilarius, D. Chrysostomus, D. Augustinus & alij SS. PP. professi sunt; hanc Deus, in supra memorato exemplo, potestatem D. Basilio datam fuisse demonstrauit.

Jam ergo adeste, o peccatores, & dicite mihi, quid respondetis Christo, vos damnaturo? nonne uestra negligentia peritis? Peccastis? peccatis saepe? peccastis enormiter? nec saepius, nec grauius potuistis peccare, quam Deus potuerit & possit ignoscere. Hanc potestatem dedit, non Angelo, non vni apud Indos quaerendo, sed Parocho, sed Pastori, sed Confessario vestro. *Qui confiteri vult peccata*, ait S. Augustinus, *ut inueniat gratiam, quærat sacerdotem scientem ligare & soluere; ne cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui eum misericorditer monet.* Puella supra dicta, maritum suum ad S. Basilium Episcopum, virum eruditum adduxit, non ut agant, qui aiunt, se adituros surdum, simplicem, senem somnolentum, qui nihil audiat, aut intelligat; aut etiam, iurisdictione careat. Magus ille, postquam agnouit se Deum offendisse, voluit Deum confitendo palam glorificare. *Numquid enim & hoc non pertinet ad laudem Dei*, ait S. Augustinus, *quando confiteris peccata tua? immo verò maxime pertinet ad laudem DEI. Quare maxime pertinet ad laudem Dei, quando confiteris peccata tua? quia tanto amplius laudatur medicus, quanto plus desperabatur agrotus. Confitere itaque peccata tua, quo magis desperabas de te, propter iniquitates tuas. Tanto enim maior laus est ignoscentis, quanto maior exag geratio est peccata confitentis.* O quam multi salutem suam negligunt, dum negligunt confessionem? dum Deum ausi sunt offendere, & diabolo obsistente, non audent placare? Magi, venefici, qui Deum & omnes cælites abiurauerunt, confitentur & veniam impetrant, atque è faucibus Orci eripiuntur: & aliqui ob exiguum lucrum iniustum, ob rem alienam domi retentam; ob consuetudinem potandi, vel voluptatem carnis, de se, de salute

S. Hieronymus
ep. 2. ad Heliodor.

S. Hilar. in
Matth. can.

18.
S. Chryl. l. 3.
de sacerdot.

S. Aug. lib. de
vera & falsa
pœnit. c. 10.

XI.

HANC CONFESSARIUM
POTENTIAM NON
ESSE NEGLIGENDAM.

S. Aug. loc.
cit.

S. August. in
Psal. 94.

S. Aug. hom.
49.

fua, & quod pessimum est, de Dei misericordia ac potentia desperant? Age, vnusquisque se ipsum excitet, & vel iam sibi confessionem, non solum apud Deum, sed etiam, apud sacerdotem faciendam proponat. *Nemo*, inquit S. Augustinus, *sibi dicat: Occulte ago, apud Deum ago. Ergo sine causa dictum est: Qua solueritis in terra, soluta erunt in celo? ergo sine causa sunt clauis data Ecclesie Dei? frustramus Euangelium, frustramus verba Christi.* Si quis est, quem vel socius, vel amor seduxit, vt pactum cum diabolo iniret, animet se, credat Deo, aperiat se Confessario aliquando. Non curet minas diaboli lapides intentantis. Videt in exemplo superiori, nihil eum posse. Saepe hoc genus hominum cogitat, confiteri, sed plerumque retrahitur, vel pudore, vel desperatione. Indiget ergo Confessario, qui possit agere obstetricem, & partum promouere. Dicat: Domine, ego etiam sum talis, de quali locutus est Concionator. Ego etiam habeo aliquid negotij cum diabolo. Cetera curabit Confessarius, & liberabit eum a tyrannide tam graui. Non sinamus nostra negligentia Confessionis remedium interire. Quoties enim tales percussi, decepti, vel crudelibus modis a malo daemone tractati cogitant, & optant iugum tam Acheronticum a se se excutere? sed timent lapides, timent ne percutiantur a suo spiritu nigro: timent ne Confessarius non possit eos liberare. Audeant vel semel cor suum aperire; sperent, immo credant Deum diabolo esse fortiorem, & experientur, diabolum nihil posse; quod minatur, minas esse; eumque velut catena vinctum teneri.

XII.

NON TANTVM
CONFITEN-
DVM, SED RE-
CTE CONFITEN-
DVM ESSE.

Video in paucis hanc esse negligentiam, vt omnino confessione non vtantur: verum, vt in alijs rebus pijs, quos diabolus non potest impedire, vt eas omittant, saltem conatur efficere, vt male peragant. Confessio, o peccator, non est, peccata tua narrare. Alioqui, qui in vino morantur, atque ebrjij foedissima quaeque sibi mutuo narrant, confiterentur; & qui gloriantur in rebus pessimis, vtque magni videantur, fingunt se fecisse, quae non fecerunt, essent inter poenitentes numerandi. *Indas ad remedium peruenire non potuit*, ait S. Ambrosius, *cum diceret: Peccavi, quod tradiderim sanguinem iustum. Indignus enim remedio fuit, quia non intimo mentis conuersus ingemuit, nec sedulo gessit poenitentiam.* Tant e

enim

Cap. XI. Magi conferti exemplo divina bonit. immensitas docetur. *85*
 enim pietatis est Dominus IESVS, ut & ipsi donaret veniam, si Christi
 expectasset misericordiam. Ad confessionem pertinet, ut cum do-
 lore & mœrore animæ instituat, sicut publicanus, qui pectus Luc. 18. 13,
 suum præ dolore percussit. A cuius exemplo longè absunt, qui
 tam procaciter sua flagitia narrant, ac si Confessarius ex ijs au-
 diendis caperet voluptatem. Quin aliqui, dum ea confitentur,
 etiam subrident, quasi de ijs non doleant, sed gaudeant, & sibi
 gratulentur. *Exomologesis*, ait Tertullianus, *mandat animum* Tertullian.
lib. de pœnit.
mœroribus deicere, illa qua peccavit tristi tractatione mutare, inge-
miscere, lachrymari & mugire dies noctesq̄, ad Dominum Deum tuum.
 Hoc facillè facit, qui agnoscit qualem quantumque Dominum,
 offenderit, quantum pœnæ promeruerit, quantumque in sit in
 peccato mali, quod ut summum malum cupit post hac vitare.
 Hoc autem, qui non cupit, non rectè, sed sacrilegè confitetur.
 Alij in contrarium malè sunt verecundi. Etsi enim verecundam
 deceat esse confessionem, ne inhonesta inhonestè dicantur, at-
 que quia, ut S. Ambrosius ait: *Erubescere debemus & condemnare* S. Ambros.
lib. de Cain
& Abel. cap. 7.
Eccl. 4. 2,
peccatum, non defendere: quoniam pudore culpa minuitur, defensione
cummulatur, verum est confusio adducens peccatum, & est confusio
adducens gloriam & gratiam. Erubescere, quia peccasti: sed ne te
 pudor impediatur à confessione. Cur enim erubescis coram homine
 dicere, quod non erubuit coram Deo facere? Qui in naui vnum
 foramen relinquit apertum, totam nauim mergit, etsi mille alia
 obstruxerit. Vnum lethale vulnus chirurgo non aperire, satis
 est ad mortem. Sic etsi cetera omnia dicas peccata, nihil tibi pro-
 dest tua confessio, quia vnum tegis; & plerumque non est mini-
 mum. At longè satius esset, coram vno homine mortali, pecca-
 tore, qui nihil audet reuelare, erubescere nunc, quàm in iudicio
 olim Vniuersali, coram toto mundo. Verè pœnitens, non solùm
 non ridet, sed flet, & se instar Davidis, instar Magdalena, palàm
 accusat, & in ruborem dat. Quamquam non debent peccata ita
 recenseri, ut ipse quoque Confessarius cogatur erubescere. Quid
 opus est narratione longa? quid rerum turpium descriptione,
 ut ipse quoque Confessarius, putet se coram esse, & omnia intue-
 ri? Si non ficti eiusmodi pœnitentes, tali narratiuncula cu-
 piunt Confessarium contaminare, saltem Satan ea mente depin-
 git il.

git illecebras, ut eum inescet. Non erubescit suam culpam accusatam, qui ita eam accusat, ut alterum faciat erubescere audientem. Quem pudet peccasse, modestè fatetur delicta, non facundè; & sua, quod peccavit, verecundia plectit, non aliena. *Qui per vos peccastis, per vos erubescatis. Erubescencia enim ipsa partem habet remissionis*, ait S. Augustinus. *Ex misericordia enim hoc precepit Dominus, ut neminem pœniteret in occulto. In hoc enim, quod per se ipsum dicit sacerdoti, & erubescenciam vincit, timore offensi fit venia criminis.* Non fit autem venia, nisi culpam suam agnoscat, & apud se ipsum erubescat, non tamen ita erubescat, ut sacerdoti occulat. *Hac sunt vera humilitatis testimonia*, ait S. Gregorius, & *iniquitatem suam quemq; cognoscere, & cognitam voce confessionis aperire, non excusare, non extenuare, non in maritum aut uxorem, aut socium rejicere, sed totam conscientiam reuelare integrè, sincerè, simpliciter, ut ita illam peruideat Confessarius, sicut inspicit Deus.* Est quidem Deus omnipotens, & nullum non potest peccatorem saluare; sed qui creauit te sine te, & redemit te sine te, non tamen etiam saluabit te sine te. Tua vera confessio debet adesse, si vis diuinam potentiam & misericordiam tibi non deesse.

S. Augustin.
lib de ver. &
fals. pœnit.
cap. 10.

S. Greg. l. 22.
Moral. c. 13.
& 14.

C A P V T VII.

RHEMENSIVM EXEMPLE NOS
INSTRVI, QVO MODO PRO PECCATIS NO-
STRIS VEL SATISFACERE, VEL SATISPATI

DEBEAMVS?

I.
HISTORIÆ
AVTHORES, ET
CAVSSA CLA-
DIS
Oth. Fris. l. 4.
cap 28.
Sigebert. in
Chron. An.
453. Nicol.
Olaus in
Attila. Vinc.

Historiæ, quam percensebo, complures meminerunt in-
signes authores, Otho Frisingensis, Sigebertus, Nico-
laus Olaus, Vincentius, Paulus Diaconus, & alij. Cir-
ca annum Christi Seruatoris 453. cum Gallia maximè floreret,
vitia quoque cum fortuna inualuerunt. Primùm avaritia, per
varias inuentiones ac titulos, ingentes opes cumulauit. Postquam
diuitiarum habuerunt satis, neque vlla fuit laborandi necessitas,
otio se se dediderunt Galli: non iuuentus litteris, non aduiores
negotijs se se occupauerunt, sed tota cura fuit in nouo vestium
ornatu,

ornatu, nouisq; delicijs excogitandis. Agebantur conuiuia, colebantur gynæcea, deserebantur templa; ventri, saturitati, voluptati passim seruebatur. Denique postquam in eo regno Superbia vitæ, & concupiscentia carnis dominatum tenuerunt, crescente semper malitia, peruentum est, vt S. Antoninus scribit, vsq; ad Sodomiticam perversitatem. Sole occumbente, nocti sua sidera accendit Deus. Ita tunc in Gallia, virtute obscurata, duo voluit esse præstantissima lumina, quæ populo viam salutis amissam demonstrarent. Quippe clarebant tunc in Gallijs S. Nicasius Rhemensis ciuitatis Episcopus ac postea martyr, itemq; S. Anianus Aurelianensis Episcopus, magnis ambo virtutibus insignes. Hi duo, tamquam malarum ouium boni pastores, facile videbant contagium, neque tacebant, sed identidem clam, palàm, publicè & priuatim monebant omnes, vt à tam scelerata vita desisterent, atque ad Deum, per poenitentiam redirent; neq; fluxam hanc homineq; Christiano indignam viuendi rationem, cælestibus anteferrent. Verùm quia difficile est assueta relinquere, & in media vanitate diuina æstimare, nihili tunc Gallia duorum tam illustrium Præfulum autoritatem, nihili sanctitatem, nihili assidue iteratas monitiones faciebant. Nimirum vt dosium aqua plenum, non potest alium vllum admittere liquorem, quantumuis pretiosum; ita surdis canitur auribus, quas iam illecebræ turpes occupauerunt.

Sed mirum est, homines delicatos, alioqui tam sollicitos, ne quod conuiuium, ne quam choream, ne spectaculum vllum iucundum negligant, hinc obsurdescere, cum clamatur, periculum esse æternorum gaudiorum amittendorum. Neque verò ab hominibus dumtaxat clamatur, sed altissima vox est ipsa patientia, & longanimitas Dei, conuersionem peccatoris tam diu expectantis. Quo argumento vtitur Propheta Ioël, dum ait: *Conuertimini ad Dominum Deum vestrum: quia benignus & misericors est, & patiens, & multa misericordia, & prestabilis super malitia.* Habebat mille irascendi & puniendi causas; & iram continuit, distulit poenam. Immò in ipsa ira clementer cogitauit, iuxta illud: *cum iratus fueris, misericordia recordaberis.* Nam, vt olim Abrahamo celare non potuit Deus id, quod facturus erat Sodomis,

spec. histor.
l. 21. cap. 37.
Paul. Diac.
lib. 14. in
Theod. iuniore, & 15. in
Martia. Sur.
tom. 7. 14.
Decembr. ex
S. Antonin.
p. 2. c. 8. tit.
xi. §. 1. &
scqq.

II.
PRAEMONITIONES DIVINAE.

Ioël. 2. 13.

Habacuc. 3. 3.
Gen. 18. 17.

mitis,

mitis, dans occasionem illi, ut pro eis oraret; ita Sancto quoque Nicasio reuelavit Deus, *longè antè*, se Gallias dissipaturum, causasque aperuit. Quod ipsum imminens exitium D. Nicasius Gallis prædixit, vehementer eos adhortatus, ut à vijs suis pessimis recederent, & ad Dominum Deum suum conuerterentur. Sed inueterati in malis, non credunt, quidquid eis mineris, aut certè non curant. Itaque & Galli neque S. Nicasium, neque S. Anianum acriter monentes audire voluerunt, aut eorum mandatis auscultare; iram sibi diuinam semper magis ac magis thesaurizantes. Porro quid sit vel paucos pios esse in ciuitate, aut pro ciuitate patronos, etiã in Abrahamo diuinæ litteræ declarauerunt. Nam si vel decem iusti in Sodomis fuissent, deprecante Abrahamo, propter decem iustos Deus omnibus Sodomitis pepercisset. Ad eundem modum ob S. Nicasij & S. Aniani merita ac preces, ira indignationis Dei diu fuit dilata, signis multis de cælo ostensis, & cometa, terræque motu præunte.

III.
PER ATTILAM
PVNIXI GALLI.

Dilatâ, inquam, non ablatâ, nam sicut torrens, vbi repagula perrupit, fortiùs ruit; ita furor Domini collectus diu, erumpit vehementiùs. Nam *per Attilam Hunnorum regem iudicium Dei*, ait S. Antoninus, *se longè lateq; effudit, quem quasi gladium limatum, & exacutum de vagina sua indignationis super gentes peccatrices Deus distrinxit.* Attila quippe *Valamiris Ostrogothorum regis, & Andarics Gepidarum regis, & multarum Aquilonarium gentium sibi subiectarum auxilio fultus, ut ait Sigebertus, à Pannonijs egressus, occidentale Imperium inuasit, cum quingentis millibus armatorum.* Et primò per rotas Gallias per eos tanta efferbuit Dei indignatio, ut nullam omnino ciuitatem, castellum, vel oppidum, aliqua a furore eorum potuerit tutari munitio. Vos ipsi cogitate, si exercitus non hostilis, non quingentorum, sed triginta, aut quadragintamillium dumtaxat, per nos transeat cum tanto exitio, quid factum esse necesse est, quando Attila cum quingentis millibus per Occidentem transiuit? Et Attila, qui capitali odio Christianos omnes, velut Deorum suorum inimicos, & moribus suis contrarios delere cupiebat. Quanta tunc in omni regione fuit depopulatio, deprædatio? quot pagi & campi cadaueribus pleni fuerunt? Quàm multi in ædibus suis combusti? quàm multi strangulati?

Cap. VII. Rhemenſium exemplo demonſtratur, quid poſſit ſatiſfactio. Regu-
lari? quàm multi, qui gladium effugerunt, in montibus & ſil-
uis fame enecti perierunt? Sic Deus etiam in hac vita plectit
peccatores. Nonne ſatius fuiſſet S. Nicaſium, & S. Anianum
audire, & faciem Domini præoccupare in confeſſione? quæ
pœnitentiæ aut tam acerba, aut tam fuiſſet vniuerſalis? Ita con-
tingit illis qui pœnitentiæ vel non agunt, vel differunt. Et lon-
gè grauius quiddam continget illis, qui pœnitentiæ differunt
in alteram vitam, exiſtimantes ſe illa ſupplicia faciliùs toleratu-
ros. Vtinam non multi ex hic præſentibus in eadem naui vehe-
rentur, qui ſi vitam dudum emendaſſent, ſi pœnitentiæ ſeriò
egiſſent, non jam iumenta, domus, villas, & omnia ſua incendijs
aut direptione perdiſſent.

Quamquam illa, ſi perierunt, non poſſunt recuperari; poſ-
ſunt tamen in grande lucrum conuerti; quod nos docuit S. Ni-
caſius. Obſidebatur ciuitas Rhemenſis, & ab Attila acriter op-
pugnabatur; poſtquam alij in montes fugiſſent, alij, qui reman-
ſerant ciues, vltimo demum ſubuerſionis die, hoſtibus circum-
quaque moenia ſcandentibus, aut, vt ſcanderent, nitentibus, ter-
rore percuſſi, ad S. Nicaſium in oratione proſtratum cucurre-
runt, interrogantes, quidnam ipſe ſuaderet; ſatiusné eſſet, ſerui-
tuti gentium ſe ſe tradere, an vſque ad mortem pro ſalute vr-
bis dimicare? Ibi Nicaſius, diuina reuelatione edoctus, urbem in ci-
uibus funditus euertendam, in hunc modum populum eſt affatus:
*Numinis hæc eſt indignatio, & ciner; iuſſum Dei iudicium, ſceleribus
veſtris debitum. Dudum peccata veſtra diuinam iram præuocauerunt.
Monui, rogavi, prædixi omnia. Nihil effeci. Nunc Deus punit. Cincti
ſumus. Non eſt modus, non rima euadendi. Ergo id agamus, ex neceſſi-
tate faciamus virtutem. Flagellum diuinum vt remedium, non vt ſup-
plicium accipiamus. Nam verumq; poſſumus. Agnoſcamus nos me-
ruiſſe, quod patiemur. Pœnitentiæ agamus, & quidquid nobis graue
acciderit, feramus non inuiti, ſed prompti ac libentes; vltioni, non co-
acti; compuncti, non compulſi; patientes, non deſperantes; Deoq; cum
ſpe ſalutis pro debito noſtro offeramus. Oportebat quidem hæc mala am-
tenuariſſe, quando dixi: Convertimini, & agite pœnitentiæ ab omni-
bus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Sed non
audisti me, ideo venit ſuper vos indignatio. Quid igitur aliud ſuper eſt,*

M

niſi vſ

IV.

S. NICASIVS
BOCET POL-
NAM MERI-
TAM IN RE-
MEDIUM SA-
LVTIS COM-
VERTENDAM

lell. 1. 12.

90 Cap. VII. Rhemensium exemplo demonstratur, quid possit satisfactio.

1. Cor. 11. 30.

Vide Conc.
Trid. sess. 14.
de pœnit. Sa
esam. c. 9.

nisi ut flagellū Dei, tamquā filij à patre suscipiamus? ut dum nos punit, sancti. Id ergo agamus, ut ipsa mors præsens non supplicium nobis fiat, sed remedium. Ita & D. Paulus scribit, multos indignè communicantes corpori Domini morte panitos. Ideò, inquit, inter vos multi imbecilles & dormiunt multi: quos ante mortē Deo reconciliatos fuisse idem Apostolus non tacuit, addidit enim: A Domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. Nec dubitandū est, nos per Christum satisfacere posse adhuc, patienti toleratione flagellorū à Deo commissorum. Si agnoscamus, nos ea meruisse, si ea libentes perferamus; & præsertim ab Actila tamquam Christianis illata, Christi nomine amplectamur; si denique instantius oremus pro inimicis nostris, salutem illis optantes tamquam amicos. Ita & pro peccatis nostris faciemus, & martyri coronam reportabimus.

V. I.
S. NICASII
MARTYRIUM

His, atque alijs talibus dictis adiecit S. Nicasius, se quoque, tamquam partem, pro ouili suo paratam esse ad mortem oppetendam. Aderat & germana soror eius Eutropia, quæ & ipsa, expansis ad cælum manibus, plebem, quantis maximis poterat & verbis, & viribus hortabatur, eam ad pœnitentiam, tum ad martyrii coronam non negligendam. Dum hæc frater & soror ad populum inflammandum differunt, ecce hostis muros superat, & repente furibundus paganorum impetus, infesto agmine irruit, horridono ululatu, quali victores vii solent, insultatione pleno. Nicasius igitur, comite sorore sacros hymnos, & cantica spiritualia psallens, ad ostium basilicæ S. Genitricis Dei Mariæ, quam in arcem sedis fundauerat, eis occurrat obviam; moxq; ut ferratas acies aspexit, ante templi forēs, circumfusas, manu silentium petens, hæc dixit: O nutibus diuinis ministra forisudo, quare contra humana conditionis modum victoriam vestra dignitatis in rabiem conuertitis? Nam veri iuris titulus quondam nobilium bellatorum inscriptus erat:

Virgil lib. 6.
Æneid.

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Ecce plebs Christiana de se humilis, & deuota, vestris in conspectibus prostrata, remissionem peccatorum usque ad mortem obediens expectat: pœnitentiam & vos pro sceleribus vestris Deum verum agnoscentes: no fortè indignatio eius, quæ per vos alijs fit ad correptionem salutis, vobis fiat stipendium æterna damnationis. Quod si oues meas, persequent ante impietate, queritis, trucidate me primum, & pro ipsis victimâ divina

Cap. VII. Rhemensium exemplo demonstratur, quid possit satisfactio. ac

diuina maiestati libate, ut pariter caelesti beatitudine digni mereamur inueniri: Hu dicitis: cum in oratione prostratus hanc versiculum Episcopus decantaret: Adhuc panis in seno anima mea, continuo illi gladiatori sequente, capite truncato, verbum sanctitatis ab ore decollati non desistit, sed immortalitatis sententiam, quam pectus adimplendo impetrauit: dicens, viuifica me secundum verbum tuum. Sic cecidit hostia Deo grata. Psal. 118.

Fratre occiso, soror Eutropia, velut Christiana aliqua astitit Camilla, atque è tota multitudine, sideris cuiusdam instar emicuit. Cuius heroicum pectus, & virginei oris gratia, ipsum barbarorum impetum stitit, oculosq; rapuit, celeste quiddam in humana forma admirantium. Sensit prudens virgo, quod res erat, nempe impiam crudelitatem circa se mitigatam; speciemq; suam litibus paganorum reseruatam. Quis igitur maluit immanitatem, quam libidinem barbarorum pati, consilium in arena cepit, ad fratris sui interfectorem conuersa, sibi ablandientem imperterrita voce, *Hecus, inquebat, tyranne crudelis, magnum Dei virum indignis manibus ingulasti, & me tibi abutiendam reseruas? Non ita fiet: diuina namq; te sententia damnat.* Dixit, & à Deo acta, repentino saltu in eum insiliit, martyriumq; non ambiens, sed extorquens, neque muliebri virtute, sed diuina ultione in palpebras eius vtraq; manu inuolauit, quas vnà cum oculis stirpitus euulsit. Quo facinore incitati hostes, strictis vndique ensibus in eam ruerunt, milleq; plagis confossam, sed pudicitia integra, fratri hostiam alteram addiderunt. Generosum hoc feminae factum ceteros ciues ita animauit, vt omnes vellent & pro expiatione peccatorum suorum, & pro nomine Christi, etiam ipsi sanguinem profundere. Quod & factum est. Nam extemplo omnes, qui ad sacram ædem confugerant, & qui in plateis inuenti fuerant, & quotquot se in latibulis absconderant, in publicum protracti, concisi, mactati sunt.

Animadaertite nunc, quam vtile, & Deo gratum sit sacrificium, si vel illa mala, quæ nobis alioqui inutilia accidunt, saltem patienter toleramus, Deoq; pro peccatis nostris offerimus; præsertim si mala nobis inferantur ab hoste religionis inimico. Expleta dirissima cæde, & vniuersa ciuitate Rhemensis sacro martyrum

VI.
S. EUTROPIAM
ET CIVIUM
CRUDELISS
MORS.

VII.
ETIAM NE-
CESSARIA MA-
LA PATIENTER
TOLERATA, &
DEO PRO SA-
TISFACTIONE
ACCERTATA.

tyrum ſanguine inundante, Attilæ milites terror ſubitus inuaſit, oculis non minùs quàm auribus eorum immiſſus. Viderunt enim acies cæleſtes contra ſe dimicantes. Eccleſia autem aded horribili ſonitu reboabat, vt eum ferre ferocientes non poſſent, ſed illico in fugam conijcerentur, prædis ſpolijsque omnibus poſt ſe relictis. Putaſſes victos, non victores, ita ſine ordine, ſine lege omnes, per compita, quàm ocylſimè diffugerunt. Erat ergo tunc ſola, atque apertis portis incuſtodita ciuitas. Reliqui ciues, qui ad inuia montium ſe ſe receperant, interea & ipſi pœnitentiam agebant, ieiunijs atque orationibus & lachrymis Deum placantes. Illis igitur expectantibus, vt fumum de incenſa vrbe ſurgentem viderent, planè in contrarium aliquid accidit. Perſpicuè enim deprehenderunt, ſanctorum martyrum corpora inibi ab Angelis cuſtodiri. Nam per noctes ſingulas, accendebantur lumina aërem longè lateque illuſtrantia; quin & ſuauiſſimæ ſymphoniæ earmina à cæleſtibus choris, ſupra ciuitatem, cantari audiebantur. Itaque tot prodigijs moniti ciues de montibus ad urbem deſcenderunt, & ſemper propiores facti, Elyſij odoris fragrantiam magis ac magis perceperunt. Vnde mirifico quodam gaudio permulſi gemitum lætitiæ miſcuerunt, ingreſſique paſſim ſtrata ſanctorum corpora inuenerunt, quibus honorificè ſepeliendis eoſ diuina prouidentia voluerat eſſe ſuperſtites. Quamquam & illud inde eſt conſecutum, vt & ipſi criminibus ſuis deſteris, poſt hæc Deo impenſiùs deſeruirent, quin & iucundiùs, quia hoſtium timore erant liberati.

VIII.

Nos quoque
pro peccatis
noſtris
Deo ſatisfac-
tionem
præſtare
debemus.

Dan. 3. 26.

Multa nobis congruunt, quæ in hac hiſtoria continentur. Peccarunt Rhemenſes, peccauiſus & nos, Rhemenſes iram Dei in ſe prouocârunt, prouocauimus & nos. Moniti ſunt ſæpe Rhemenſes, vt ſe ſe corrigerent, atque mores ſuos emendarent; moniti ſumus & nos. Venit tandem ira Dei ſuper illos, & ab Attila velut belli turbine afflicti ſunt; venit & ſuper nos ira Dei, quos ſatis diu bella flagellauerunt. Illi ic̄ti ſapuerunt; & quod euitare non poterant, ad ſclerum ſuorum expiationem ſuſceperunt. Et ecce vna morte pœnitentes, & martyres facti ſunt. Nos quoque vndique ab armatis ſepti, cum tribus pueris dicamus: *Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum, & laudabilis & glorioſus.*

amen

Cap. VII. Rhemensium exemplo demonstratur, quid possit satisfactio. *ag*
 momentum in sacula: quia iustus es in omnibus, quae fecisti nobis, &
 uniuersa opera tua vera, & via tua recta, & omnia iudicia tua vera.
 Iudicia enim vera fecisti, iuxta omnia, quae induxisti super nos, & su-
 per ciuitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem: quia in veritate,
 & in iudicio, induxisti omnia haec propter peccata nostra. Peccauimus
 enim, & iniquè egimus recedentes a te: & deliquimus in omnibus: &
 praecepta tua non audiuimus, nec obseruauimus, nec fecimus sicut pra-
 seperas nobis, ut bene nobis esset. Hoc agnoscendum est primò, ut
 & S. Nicasius voluit à populo Rhemenli agnosci, immitti scilicet
 et talia mala à Deo in poenam criminum nostrorum. Crimina
 diluenda sunt, ad quod tria pertinent. Ut enim corde, ore, ope-
 re Deum offendimus, ita eodem ordine eandem placamus; cor-
 de per contritionem, ore per confessionem, opere per satisfactio-
 nem. Neque enim si vel hominem laesisti, satis est dolere de eo
 laeso, aut fateri, quòd eum laeseris, sed etiam compensandum est
 damnum illatum. Vnde D. Chrysostomus ait: *Perfecta poenitan-*
tia cogit peccatorem omnia libenter ferre: in corde eius contritio, in ore
confessio, in opere tota humilitas. Satisfactio autem haec exigitur,
 quia Deus non solum misericors, verum etiam iustus est, *faciens*
miseriordias Dominus, & iudicium omnibus iniuriis patientibus;
atq; in eo misericordia & veritas obuauerunt sibi. Nullum itaque
 peccatum relinquit impunitum. Si enim homo non respiscat; &
 illud in se ipso non puniat; punit id diuina iustitia vel clementer
 in hac vita, vel condignè in altera. *Nihil aliud agit, quem vera-*
citer poenitet, ait S. Augustinus, *nisi ut id, quod mali fecerit impuni-*
tum esse non finat: eo quippe modo sibi non parcenti ille parcat, cuius al-
tum iustumq; iudicium nullus contemptor euadit. Et natura docet,
 omni culpæ poenam deberi, maximè si grauis sit; quod enim in
 priuatis Rebus publicis fit, ut per leges, & iusticiam, ciues coër-
 ceantur; id etiam necesse est fieri in toto mundo. Neque vllus
 est Paterfamilias, aut vllus bonus ludimagister, vel superior, qui
 delicta subditorum poenis non castiget. *Quis filius,* inquit Apo-
 stolus, *quem non corripit pater?* Punit ergo Deus, si nos non punia-
 mus; & qui verè poenitentiam agunt, se ipsos puniunt, ne à Deo
 puniantur: aut poenam acceptant, in satisfactionem, dum pu-
 niuntur.

S. Chryso-
 stom. de poe-
 nit.

Psal. 102, &
 Psal. 84, 10

S. Augustinus
 epist. 34.

Hebr. 12. 8

IX.

QVID, ET
 QUOTIPLEX
 SIT SATISFA-
 CTIO?
 Conc. Trid.
 sess. 14. c. 9.

Est autem satisfactio actio, vel punitio criminum à nobis commissorum, vel sponte suscepta, vel sacerdotis arbitrio, pro gravitate delicti imposita. Quæ utraque, ut qualis sit, intelligatur, sciendum est aliam satisfactionem esse perfectam, quæ fit ad absolutam & perfectam æqualitatem, ut cum 100. Philippæi, pro 100. redduntur; aliam imperfectam, quæ fit ad æqualitatem imperfectam, ut cum quis pro 100. Philippæis satisfieri sibi patitur 50. Philippæis, quos alter solos habet. Nos Deo, in hac vita, nunquam pro peccatis in eum admissis, atque iniuria illi irrogata ex æquo possumus satisfacere, nisi interueniente gratia, adeoque nec satisfactione perfecta, cum offensa sit infinita (quia contra Deum infinitæ dignitatis) & Dei sit, quidquid Deo rependimus. omnia enim à Deo accepimus. Satisfactio igitur nostra imperfecta est; quia Deus pro immensa sua in nos pietate, voluit, ut, si post baptismum denuo peccaremus, & pœnitentiam ageremus, & fructus dignos pœnitentiæ ageremus. Itaque peccata statuuntur, per contritionem & confessionem quoad culpam; quoad pœnam autem, per satisfactionem pœnalem esse expianda. Sunt autem satisfactoria opera generatim tria, ad quæ cetera omnia reuocantur, Oratio, ieiunium, elemosyna. Per orationem bona animi Deo offerimus; per ieiunium bona corporis; per elemosynam externa bona. Per ieiunium concupiscentia carnis, per elemosynam concupiscentia oculorum, seu avaritia; per orationem superbia vitæ coercetur. Vnde ad ieiunium reuocatur, quidquid carnem affligit, ut cilicia, cineres, flagella, humicubatio. Ad elemosynam omnia opera misericordiæ corporalia & spiritualia: Ad orationem omnes actus religionis, ut laudes, gratiarum actiones, dolor de peccatis, confessio, fidei professio, prout sunt opera pœnalia & laboriosa; immò ipsum martyrium, quale fuit Rhemensium. Hoc est, quod vult Propheta dum ait: *Convertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & in fletu, & in planctu. Non sufficit moros in melius commutare, sic S. Augustinus, & à factis malis recedere, nisi etiam de ipsis, quæ facta sunt, satisfiat Deo, per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificiū, ceoperantibus elemosynis.* Hæc talia opera satisfactoria, quibus peccata à nobis commissa puniuntur, juxta Concilium Tridentinum,

Conc. Trid.
 sess. 14. c. 13.

Isa. 1. 12.

S. August. in
 hom. 50. hom.
 15

Conc. Trid.
 sess. 14. c. 9.

Cap. VII. *Rhemensium exemplo demonstratur, quid possit satisfactio. 98*
num, vel sacerdotis arbitrio pro gravitate delicti imposita sunt, vel
sponte suscipiuntur: quæ ut plena sint, hoc est, ut tollant omnem
pœnam temporalem, debent exæquari gravitati peccatorum,
iuxta illud: *Pro mensura peccati, erit & plagarum modus.*

Quod ad ea attinet quæ à sacerdote imponuntur, 1. diffi-
cile est, ut ea pro gravitate delicti imponantur. Quid enim, aut
quot non Infernos sæpe vnus peccator meretur; quæ autem pœ-
na sit Inferno proportionata? 2. Olim sanè pro vno delicto ma-
ximæ ac publicæ pœnitentiæ imponebantur; multorum annor-
um ieiunia, peregrinationes longinquæ, tota xenodochia, tota
monasteria inbebantur magnates ædificare; quidam ad totam vi-
tam includebantur in cœnobis. Sed nunc, vbi plura ac maiora
flagitia committuntur, minores vix pœnas homines subeunt.
3. Sunt itaque qui dicant, melius esse pœnitentem mittere ad
Purgatorium, quàm ad Infernum; quare, ne pœnitentiam maio-
rem, quàm omnino meritus esset, penitus omittat si imponere-
tur, clemens Confessarius, non jam pro gravitate delicti pœniten-
tiam imponet, sed pro fragilitate confitentis: quæ eùm sit lon-
gè minor, quàm promeruerit, id quod superest, in Purgatorium
differtur. Heu quàm stulti sunt, qui eò pœnitentiam differre ma-
hant; aut eum Confessarium maximè laudant, qui minimam dat
pœnitentiam? Credite mihi, neque hic minimam dat pœniten-
tiam, qui minimam dare videtur, neque ille minimam mauult,
sed atrocissimam, præ leuissima eligit. Quippe minima Purgato-
rij pœna maior est maximâ huius mundi. At quis vñquam Con-
fessarius maximam huius mundi pœnitentiam iniunxit vlli pec-
catori? Qui ergo prudenter agere, atque acerba illa supplicia
præuenire volunt, non solum non negligunt pœnitentiam age-
re, aut differunt eam in alteram vitam, verùm etiam vltro rogant
Confessarium, ut pœnam statuât graviorẽ; aut certè ipsi spon-
te suscipiunt opera satisfactoria longè maiora, gestant cilicia, to-
to anno certis diebus ieiunant, flagellis se exedunt, dant cleemo-
synas, secedunt, & se includunt ad Domini passionem medi-
tandam, vnde discant iniurias, verbera, cruciatus æquanimitè
tolerare. *Hanc ob causam merisò dicebat Albertus Magnus, simpli-*
cem passionis Christi memoriam & Meditationem plus utilitatis homi-
ni ad-

Deut. 29. 28

X.

OPERA SA-
TISFACTORIA
ET A SACER-
DOTE, ET
SPONTE SUS-
CIPENDA.

Ita B. Petrus
Damian. ser.
2. de S. An-
drea.

Ludovic. de
Pont part. 4.
medit. §. 10.

96 Cap. VII. Rhemensium exemplo demonstratur, quid possit satisfactio, si adferre, quam si anno integro in pane & aqua ieiunaret, ac flagellis se quotidie usque ad sanguinem caderet, & Psalterium eorum quotidie recitaret: hac enim exercitia, etsi bona sint, & valde utilia, quia tamen sunt opera externa, si ita nudè exerceantur, non habent tantam vim, ad purificandum cor à suis vitijs, illudq; veritatibus ac virtutibus illustrandum, & inflammationis diuini amoris affectibus perficiendum; atq; assensu, & profunda Christi Domini nostri Passionis Meditatio, qua omnia hac efficit, additq; etiam spiritum & vitam poenitentis ipsis, & operibus externis, permouendo efficaciter ad feruentem eorum exercitationem. Quidam non ad duos vel tres, vel octo dies, sed per omnem vitam se includunt, vt poenitentiam agant, sicut Pelagia, sicut neptis Abrahami eremitæ, sicut omnes, qui in religionem aliquam ingrediantur; religionis enira status, est status poenitentia.

XI.

QUID MORIS
IN HIS BELLIS
ET MISERIIS
HACEREMUS?

Præter hæc duo genera operum satisfactoriorum vel sponte scilicet susceptorum, vel à sacerdote impositorum, historia supra commemorata, tertium genus docet, scilicet illam ipsam poenam, quam Deus in hac vita, etiam inuitis infligit, si illam, dum euitare non possumus, saltem patienter de manu Dei suscipiamus, atque ad eius gloriam, pro peccatis nostris, offeramus. Rhemensibus non imposuit S. Nicasius hostes, nec ipsi eos sponte susceperunt, pro poenitentia; sed Deus eos in poenam illis immisit; & quia benignus est, immisit, vt castigati resipiscerent. Quis igitur percussus sapuerunt, atque ex necessitate virtutem fecerunt: mortem ipsam & mille terrores, ac pericula patienter ferentes, ecce Deus, ea ipsa damna, quæ illis Attila intulit, in satisfactionem, immo in martyrij meritum suscepit; & tam illustribus miraculis eam satisfactionem confirmauit. Atque huc oratio tendit. Peccauimus omnes, vt aliàs ostendi. Moniti toties nondum ad poenitentiam confugimus. Potuissimus fortasse iram Dei à nobis auertere, sicut Achab rex, de quo sponte sua cilicium induente, & in sacco dormiente Dominus ad Eliam dixit: *Nonne vidisti Achab humilitatum coram me? quia igitur humiliatus est me causa, non inducam malum in diebus eius.* Quia si nos ipsos diiudicauerimus, non utiq; iudicauerimur à Domino, vt ait Apostolus. Quando igitur nos ipsos non diiudicauimus, nonne meritò nos Dominus iudicauit?

3 Reg 30

1. Cor. 11. 31

iudicavit? sicut Gallos? Itaque iam in vicinia habemus hostem; iam armis vndiq; cingimur; iam hostilia experimur; iam plurimi adsunt spoliati, domo pulsi, in exilium acti, percussi, depauperati, ad incertas redacti, pleni lachrymis, pleni calamitatibus, viri dolorum, mulieres lamentabiles, infantes miserabiles. Quid faciemus? Hæc volentibus nolentibus æquè sunt patienda. Si simus impatientes, si blasphememus, si desperemus, rem non faciemus meliorem. Impatientia nullius doloris remedium est: sed omne malum reddit grauius, & duplicat; & insuper meritum tollit, ac infernum meretur. Quòd si omnia mala, tamquam flagella à Domino immissa, acceptemus, non augebimus illa, sed leuiùs sentiemus, quia ià non animo reluctante, sed volente patiemur; quin & diuinam iram placabimus, vt Rhemenses; & veniam impetrabimus; & peccata discemus detestari, quæ harum pœnarum causa fuerunt; denique & Christo, qui pro peccatis nostris satisfecit (ex quo omnis nostra sufficientia) si satisfaciendo patimur, conformes efficiemur, & spem nostram firmabimus. *Nam si compatimur, & conglorificabimur.*

Rom. 8. 17.

Cùm enim Christus Dominus passus sit pro peccatis nostris, iniquum esset, si nos ipsi pro peccatis nostris nihil pati vellemus. *Christus passus est pro nobis*, ait S. Petrus: *vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* Et S. Paulus promittit nos cohæredes fore Christi, si tamen compatimur, vt & conglorificemur. *Non omnia nostra Christus expleuit*, ait S. Gregorius. *Per crucem quidem suam omnes redemit, sed remansit, vt qui redimsi & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profectò residuum viderat, qui dicebat: Si compatimur, & conregnabimus: quasi dicat: Quod expleuit Christus, non valet nisi ei, qui id, quod remansit, adimplet.* Quapropter Apostolus ait: *Adimpleo ea, qua desunt Passionum Christi in corpore meo.* Quis autem cum Christo non velit pati? Si rex quispiam innocens, pro graui delicto serui sui, ita vellet satisfacere, vt diceret: ecce vnà ibimus, vnà cædemur, ita tamen vt tu seruus nocens non nisi vnum ictum sustineas, donec mihi mille infligantur, quis seruus eiusmodi pœnam detrectaret? Et tamen Christus hoc facit; rex tremendæ maiestatis, infinitæ potentæ, coram quo Angeli faciem suam tegunt, cæli & terræ moderator, coram quo om-

XII.

CHRISTO PATIENTI NOS ESSE CONFORMANDOS.

2. Pet. 1. 21.

Rom. 8. 17.

S. Greg. in c. 9. lib. 1. Reg.

Col. 1. 24.

N

nes

nes mundi Reges & Monarchæ nihil sunt. Ille patitur tormenta crudelissima, dolores, quibus non inueniuntur in hac vita pares; iniurias, quales nemo alius vñquam tolerauit. Et sanè pro seruo nequissimo, ingratisimo, pro mancipio rebelli, pro terræ vermiculo, cuius non indiget. Vt eum eripiat ex Oceano calamitatum, & omnis boni thesauris in cælo locupletet. Idq; summo amoris affectu. An nō & nos, hoc quidquid est, mali, quod ex bello germinat, pro peccatis nostris patiemur? & vel hoc temporis momento offeremus, dicentes: Accipe omnia Deus, pro peccatis meis? Iustus es, merui & hæc, & plura. Atque vel hinc agnoscemus, quantum oderis peccata, quæ in hac vita tam seuerè punis; immo quæ tam atrociter plectis in Filio tuo vnigenito: numquam enim manifestius ostendisti, quantum detesteris peccata, quàm quando illi, quem infinito amore prosequeris, & tamquam alterum te diligis, innocentissimo, qui te numquam offendit, sed tibi in omnibus obtemperauit, tantum malorum imposuisti, neque acquieuit, donec eum afflictissimum redderes, plenum plagis & doloribus inter duos latrones pendentem; non alia causa, quàm quòd in se suscepit pœnam nostrorum peccatorum. Quòd si tam immani odio atq; implacabili peccatum persequeris, vt illud in Filio tuo vnico, innocente, tam terribili modo punias, idcirco tantum, quia pro seruo inutili fideiussit, quanto odio peccatum in ipso peccante seruo persequeris? An non dignissimum est, vt ille quoque aliquid, immo multum patiatur? vt tibi satisfaciat? Vide eolumnæ alligatum & flagris concisum; vide spinis caput conuulneratum, vide, mi peccator, in infami ligno suspensum verum Deum, cæli & terræ Conditorem supremumq; omnium Dominum; tua peccata sunt causa tantorum cruciatuum, & tam diræ mortis. Omnia hæc perfert, vt te à peccatis tuis emundet, vt pœnam exoluat, quam tu ob illa diuinæ iustitiæ debebas, & vt tu eum tandem amando, ad beatitudinis tuæ fruitionem perducaris.

XIII.
 QVAM DVRI
 SINT, QVI
 EXEMPLO
 CHRISTI NON
 MOLLIVNTVR?

Iphis Anaxareten eum necquicquã amaret, ad fores eius se suspendisse fertur; quod funus cum illa siccis oculis aspexisset, fingitur in saxum esse commutata. Christus amore tui, ô anima peccatrix, quia eum redamare noluisti, in monte Caluarie suspensus est.

Cap. VII. Rhemensium exemplo demonstratur, quid possit satisfactio? 99

est. Et tu siccis eum oculis intueris? non erubescis? non doles? Ouid. lib. 14
Metam.
peccatorum tuorum veniam non petis? nec statuis scelera tua
pœnitentijs expiare? ô saxum! ô durum pectus! Diruptæ sunt
petræ in morte Saluatoris, & aperta sunt monumenta mortuo-
rum. Rumpere, & dirumpere etiam tu, ô adamantinum pectus,
quando vides, Conditorem ac Dominum tuum tua causa hæc
sustinuisse, æquissimum profectò est, vt & tu illius causa aliquid
patiaris; præsertim, cum ille ob tua, non sua mala patiat, par est
vtique, vt & tu aliquid conferas; alioqui meritò illud tibi erit
metuendum: *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Luc. 23. 31.
Si enim diuina iustitia, quæ nihil punit vltra meritum, tanto tor-
mentorum cruciatuumque excessu castigat aliena peccata hume-
ris innocentissimi Filij imposita, quo rigore illa puniet in reo de-
prehensa? Utinam hæc seria mente apprehenderemus! nulla no-
bis nimis grauis pœnitentia, vel sponte suscepta, vel à sacerdote
imposita, vel à Deo immissa videretur; nullum nimis asperum
vitæ aut mortis genus esset, quod non pro peccatorum no-
strorum satisfactione, & pro Redemptoris no-
stri honore ac nomine subi-

remus.

Omnia ad maiorem DEI gloriam, & con-
uersionem peccatorum.

N 2

INDEX

INDEX
CAPITVM ET PARAGRAPHORVM.

CAPVT I.

Qualibus potissimum remedijs, in publicis maximisq; necessitatibus, fit vtendum, exemplo Italorum? fol. 1.

- §. 1. Quale genus exemplorū huic tempori maximè conueniat? Ibid.
- §. 2. Authores, tempus, & occasio exempli. 1. 2.
- §. 3. Italia afflictio vnde? 2.
- §. 4. Belli in Italia mala. 3.
- §. 5. Inania Italarum belli remedia. 4.
- §. 6. Vera belli finiendi remedia. 6.
- §. 7. Hac non sine bona spe imitanda. 7.
- §. 8. Causa sperandi. 8.
- §. 9. Audiendos esse pœnitentia prædicatores. 9.
- §. 10. Exempla pœnitentium sequenda. 10.
- §. 11. Qualia opera pœnitentia exercenda? 11.

CAPVT II.

Icilini & Alberici, duorum fratrum, exemplo ostenditur, quàm iustus fit Deus, quando etiam grauissimas mortalibus clades immittit. fol. 14.

- §. 1. Culpa culpam non agnoscentium. Ibid.
- §. 2. Icilini miseria & mors. Ibid.
- §. 3. Alberici calamitas, & tragicus interitus. 16.
- §. 4. Ex huius tragœdia miseria, belli exitium posse æstimari. 18.

- §. 5. Alberici crudelitas. Ibid.
- §. 6. Alberico multos similes esse. 20.
- §. 7. Icilini immanitates. 22.
- §. 8. Quàm iuste à Deo his sua calamitas fuerit permessa? 23.
- §. 9. Nullus debet se innocentem putare. Ibid.
- §. 10. De mensura peccatis constituta. 25.
- §. 11. Quo modo hac mensura, non à nobis, sed ab aduersarijs sit implenda? 27.

CAPVT III.

Damnata Fæminæ exemplo ostenditur, sicut huius vitæ mala in bona, ita vicissim voluptates in æternas cruces conueri. 27.

- §. 1. Cur magis meriti minus pœnarum habeant in hac vita? Ibid.
- §. 2. Author, & autoritas historia. 29.
- §. 3. Qualis fuerit pater tam pia filia? Ibid.
- §. 4. Quàm impia fuerit optima filia mater? 30.
- §. 5. Boni patris mala, & mala matris bona in speciem mors. 32.
- §. 6. Virginis de vita instituenda deliberatio. 33.
- §. 7. Angeli Custodis apparitio, & patris ostensio. 34.
- §. 8. Pœne sensus in inferno. 35.
- §. 9. Damnata matris pœna filia ostensa. 36.
- §. 10. In-

INDEX

INDEX CAPITVM.

§. 10. *Infernū qui credit, aut non credit, quid faciat?* 39.

§. 11. *Impuros speculum habere in hoc exemplo.* 40.

CAPVT IV.

Marci Guterrii militis incomparabilis exemplo nos doceri, quo modo, in militia spiritali, anima contra peccatum sit defendenda: 42.

§. 1. *Milites nō omnes esse impios.* Ibid.

§. 2. *Author, & odij causa.* 43.

§. 3. *Arx inimici quam inuisa?* 44.

§. 4. *Marci Guterrii fidelitas tentata.* Ibid.

§. 5. *Arcis obsidio.* 47.

§. 6. *Marci incredibilis fides, & constantia.* 48.

§. 7. *Arx à nobis seruanda est Anima nostra.* Ibid.

§. 8. *Capitur arx, & Guterrius.* 49.

§. 9. *Quàm acerbè sentiant milites, si ingratos laboribus ac periculis suis dominos experiantur?* 50.

§. 10. *Guterrius à mundo contemptus, mundum vicissim contemnit.* 52.

§. 11. *Guterrii miranda fidelitas.* 53.

§. 12. *Anima, tamquam castrum, contra ipsum rationis dictamen prodita, Deo restituenda.* Ibid.

§. 13. *Quot, & Quanta iniuria Deo fi-
ant per peccatum?* 55.

§. 14. *Quot, & quanta damna Ani-
ma peccatum inferat?* 57.

§. 15. *A Guterrio pudesieri peccatores.* 58.

CAPVT V.

Exemplo Petri cuiusdam docetur, quanta sit diuinæ clementiæ bonitas, & misericordia, ad ignoscendum etiam desperatissimis; qua ipsa bonitate peccatores ad pœnitentiam alliciuntur. 60.

§. 1. *Petri fortuna, & desperata conscientia.* Ibid.

§. 2. *Qualis S. Dominico apparuerit Petrus ex curiositate adiens conuersionem?* 61.

§. 3. *Petri calamitas & status populo ostensus.* 62.

§. 4. *Admiranda Petri conuersio, & Dei misericordia.* 63.

§. 5. *Inter multa pœnitentia motina cur potissimum diuina bonitas?* 65.

§. 6. *Bonitas diuina in creando, ornando, redimendo homine.* 66.

§. 7. *Cur è Virgine nasci voluerit Deus?* 67.

§. 8. *Quàm sit immensa Dei misericordia?* 69.

§. 9. *Immensa misericordia allici homines ad pœnitentiam.* 70.

§. 10. *Sacramentorum abusus.* Ibid.

§. 11. *SS. Eucharistia abusus.* 71.

§. 12. *Infinita Dei ad ignoscendum clementia, qua boni vtuntur, mali abutuntur.* 72.

CAPVT VI.

In Iuene, chirographum suum à malo Genio recipiente, docetur, nullum esse tantum peccatorem, quem immensa Dei potentia non possit

INDEX CAPITVM.

- possit in gratiam recipere, si velit
agere poenitentiam. 73.
- §. 1. *Misericordiam & potentiam Dei
credendam esse poenitenti.* Ibid.
- §. 2. *Virginis consilium.* 74.
- §. 3. *Serui amor.* 75.
- §. 4. *Pactum magicum.* 76.
- §. 5. *Demonis in puellam potestas.* 77.
- §. 6. *Puella quali sit nupta marito in-
telligit.* 78.
- §. 7. *Deum Angelos bonos, immò & bo-
nos homines, diabolo esse longè po-
tentiores.* 78. 79.
- §. 8. *D. Basiliij contra diabolũ victoria.*
79. 80.
- §. 9. *Potentia Dei quanta?* 81.
- §. 10. *Potentia Dei etiam hominibus cõ-
municata.* 82.
- §. 11. *Hanc Confessarij potentiam non
esse negligendam.* 83.
- §. 12. *Non tantùm confitendum, sed re-
tè confitendum esse.* 84.
- §. 1. *Historia Authores, causa cladis.*
Ibid.
- §. 2. *Pramonitiones diuina.* 87.
- §. 3. *Per Attilam puniti Galli.* 88.
- §. 4. *S. Nicasius docet poenam meritã
in remedium Salutis conuerten-
dam.* 89.
- §. 5. *S. Nicasiij martyrium.* 90.
- §. 6. *S. Entropia & ciuium crudelis
mers.* 91.
- §. 7. *Etiã necessaria mala patienter
tolerata, à Deo pro satisfactione
acceptari.* Ibid.
- §. 8. *Nos quoq; pro peccatis nostris Deo
satisfactionẽ prestare debere.* 92.
- §. 9. *Quid, & quotuplex sit Satisfa-
ctio?* 94.
- §. 10. *Opera Satisfactoria, & à Sacerdo-
te, & sponte suscipienda.* 95.
- §. 11. *Quid in his bellicis miserijs facien-
dum?* 96.
- §. 12. *Christo patienti nos esse confor-
mandos.* 97.
- §. 13. *Quàm duri sint, qui exemplo
Christi non molliuntur?* 98.

CAPVT VII.

Rhemensium exemplo nos instrui,
quo modo pro peccatis nostris vel
satisfacere, vel satispati debea-
mus? fol. 86.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM.

Prior numerus Caput, alter Paragraphum designat.

- A** *Biurationem Dei & SS. exigit da-*
mon. 6. 4.
- Abrahamus Exonius qualis?* 1. 2.
- Abraham Patriarcha fuit miles.* 4. 1.
- Absoluendi à peccatis potestas cui data?*
6. 10.
- Abstinencia Virilitas.* 3. 4.
- Accusator sui iustus, excusator impius.*
2. 1.
- Achab se iunilians misericordiam obri-*
nuit. 7. 10.
- Acherontis auxilium inuocare impium.*
1. 5.
- Achisophel Indus fortuna fuit.* 4. 5.
- Adolescentibus cur Plato Vinum interdi-*
xerit? 3. 4.
- AEgrotus semper Vir quidam bonus. Cur?*
3. 3.
- Aër cur in funere improba mulieris fuerit*
serenatus, obscuratus viro probo defun-
cto? 3. 5.
- A Eternitas penarum inferus stupenda.*
3. 9.
- Africa Vrraca regina & Didaci fratris*
eius exilium. 4. 3.
- Agnitio Virilis miseria sua.* 5. 4.
- Albericus quantarum turbarum author?*
1. 3. *quo se receperit? quo modo se gesse-*
rit obsessus, captus, quã in suis seuerè
punitus? quã dira, sed pã morte
obierit? 2. 3. eius tyrannica immani-
tas. 2. 5. eius mors cur crudelior quã
Italini magis scelerati? 3. 1.
- Alfonsus IX. à nouerca malè tractatus quo*
modo id tulerit? quomodo vindicasset?
4. 2.
- Aman fortuna & Venti ludibrium.* 4. 2.
- Amicitia Dei contemnitur à peccatore.*
4. 13.
- Amor libidinosus occasione & familiari-*
tate incensus. 6. 3. ad insaniam & ma-
gicas artes adigit. 6. 4.
- Amorrhœorum iniquitas quando completat?*
2. 10.
- Anaxarete siccis oculis aspiciens Iphimê-*
nea facta. 7. 13.
- Angeli apparitio. 3. 7. potentia maior po-*
tentiã diabolorum. 6. 7.
- S. Antans lasa. 7. 1. oratio potens.* 7. 2.
- Anima nobis custodienda data. 4. 7. &*
4. 12. amissa Deo restituenda, & ar-
4. 12.
- Aunus generalis deuotionis quis, & vnde*
ditus? 1. 6.
- Apostolorum quanta fuerit potestas? 6. 10.*
- Armatu foris quis sit?* 4. 7.
- Arundinem baculus spes irrita.* 1. 5.
- Assyry affligentes afflicti.* 2. 11.
- Attala etiam Gallia flagellum grande,*
7. 3.
- Aurocastra munitissima expugnari.* 4. 4.
- Auxilia varia tempore belli. 1. 5. vnde pe-*
tenda, & non petenda? ibid.
- Azonis Marchionis consilia.* 2. 3.
- B** *Aculus arundineus quis?* 1. 5.
- Baptismi abusus in perniciem.* 5. 10.
- S. Basilij authoritas. 6. 2. modus liberan-*
di magum à demonis seruitute. 6. 7.
- Belli mala. 1. 1. effectus. 1. 4. causa. 1. 8.*
clades pœnitentia stimulus. 2. 1.
- Bellisarij fortuna inconstans.* 4. 2.
- Benefactori Deo ingratum esse, quã sit*
indignum? 4. 15.
- Bestiam ex homine facit peccatum.* 4. 12.
- Bisum Vita iuuenilis.* 3. 6.
- Bonitas infinita Dei, creantis eum à quo*
se sciebat esse toties & tam grauitè
offendendum. 5. 6.
- Bononia

INDEX RERVM

- Bononia exemplum penitentia facta.* 1. 6.
Brixia ad penitentiam adducta. 1. 6.
C *Acodamonum turba circa peccato-*
rem à se captum exultans. 5. 2.
Caci mente, suas miseras non vident. 2. 6.
 § 2. 9.
Calamitates belli, caussa sunt penitentia
agenda. 2. 3.
Canum curandorum curam suscipit infi-
gnis dux. 4. 10.
Capite dempto, inutilia cetera membra.
 1. 3.
Captus Iulinius, quàm miserè tractatus?
 2. 2.
Caslinates obsessi quantam famem passi?
 4. 5.
Castitas & ebrietas rarò simul habitant.
 3. 4.
Castri Guiar insidia. 4. 3.
Catenatus peccator D. Dominico ostensus.
 5. 2.
Catharina Senensis & ipsa penitens.
 1. 11.
Catholici ab haeticis ob peccata puniti.
 2. 11.
Chaldaei punientes puniti. 2. 11.
Chavan quam habuerit mensuram pecca-
torum? 2. 10.
Chartenses cum penitentibus penitentes.
 1. 6.
Charitas in Dei Matre quanta? §. 7. seqq.
Chirographum diabolo puella caussa da-
rum. §. 4. à diabolo ope S. Basilij resti-
tutum. 6. 8.
Chirurgi nostri sunt hostes nostri. 1. 8.
Christus morienti penitenti apparet. §. 4.
cur homo factus? §. 6. sua satisfactio-
ne ostendit rigorem iustitia diuina.
 7. 11 seqq.
Clamant ad calum peccata, & iudicium pe-
tant. 2. 11.
Claves castri è collo suspendit moriturus
arceus.
fideli miles. 4. 6.
Concionatorum vs. §. 1. argumenta con-
tra peccata. 5. 2.
Confessio peccatorum quàm vtilis? 1. 8.
cur sepius facienda? 1. 11. anutilia post
mortem. §. 9. per abusum violata. §. 10.
magni facienda. 6. 11. non negligenda.
ibid.
Confirmationis sacramentum neglectum.
 5. 30.
Confusio aliquando bona, aliquando mala
confitenti. 6. 12.
Conradinus hares regni Neapolitani. 3. 1.
Conradus, Friderico patre defuncto, re-
gnum Italia armis petit. 1. 3.
Constantia mira Ducis bellici. 4. 4.
Contemptor auri, Seruator fidei. 4. 4.
Contemptus prodest peccatori cum merito.
 4. 5. *Dei, quo modo insit peccator?* 4. 13.
Conuersione à peccato motiua. §. 2. & §. 5.
Corpora Sanctorum diuinitus illustrata.
 7. 7.
Creatorem à creatura per peccatum con-
temni. 4. 13.
Credentes haetici à quo iussu extirpari?
 1. 3.
Cruelitas inaudita Iulini. 2. 7.
Crux penitentibus prelatata. 1. 7. aduersus
Albericum indicta. 2. 5.
Cucumerario cur Ierusalem comparata?
 1. 5.
Culpa belli non in alios rejcienda. 2. 9.
Curiositas audiendi. 1. 5. subindo etiam
prodest. 2. 5.
Custode carens in omnem licentiam solui-
tur. 3. 5.
D *Annatorum pena. 3. 8. seqq. ibid.*
culpa & reatus per peccatum.
 4. 14.
Davidis peccatum & penitentia, vnde?
 6. 1.
Deploranda belli mala. 2. 4.
Derisionem

ET VERBORVM.

- De rehouem delata supplicantium processio.* 1. 6.
Desperantium tentationes. 3. 10. & 5. 1.
stem caussa. 5. 5. *de misericordia & potentia Dei.* 6. 1.
Deus est auxilium nostrum 1. 5. *per peccatum quo modo contemnatur?* 4. 13. *an satisfactionem pro peccato recipiat?* 7. 9. *seq.*
Deuoti qui in Italia dicti? 1. 6.
Diaboli malitia magos ad extrema perducentis. 6. 4. *pœnitentes tentantis.* 6. 8.
Didacus de Haro quis? 4. 2. *eius exilium.* 4. 3. *quo modo exceperit Guterrium?* 4. 9. *quàm ingratus? ibi. pro malo bonum recipit.* 4. 11.
Diuisio regni, regni perditio. 1. 3.
Diuisijs & vitijs magnam esse cognationem. 5. 1.
Ducis egregij mira constantia & fides. 4. 4.
Dolor cogit remedia quarere. 1. 1.
S. Dominicus quantus concionator? 5. 1. *Vidit miram peccatoris formam.* 5. 2. *fecit, & etiam ab alijs videretur.* 5. 3.
Domus supra domum cadens. 1. 3.
Duritia peccatoris. 5. 2. *Vnde?* 5. 5.
E *Brietas & castitas sibi aduersa.* 3. 4.
Ecclesia oppugnari, non expugnari potest. 1. 8.
Effectus peccatorum pessima. 4. 14.
Elemosyna satisfactis pro peccato. 7. 9.
Episcopi exemplo debent præire populo. 1. 11.
Exemta Italos ad pœnitentiam adhortantur. 1. 6.
SS. Eucharistia abusus, contemptus, Violatio. 3. 11. & 5. 11. *osor magus.* 6. 5.
S. Entropia heroicæ ad martyrium animam. 7. 5. *seq.*
Excusant peccata nocentes, accusant innocentes. 2. 1.
Excusationes non admittit, vel adhibet miles fidelis & generosus. 4. 6.
Exempla quid possint? 1. 6. sequenda 1. 10. *peccatorum conuersorum.* 5. 5.
Exilio multatus Didacus de Haro. 4. 2.
Exustio filiarum in conspectu patris. 2. 3.
Ezechia spes qualis? 1. 5.
F *Acies mala iudicandi caussa.* 5. 2.
Factiones Italica, vnde? 1. 2.
Famina pessima vitia. 3. 4. *heroicum factum.* 7. 6.
Fames obsessorum. 4. 5. & 4. 7.
Famula à Romano potentia & interitum. 2. 2. & 2. 7.
Febrientibus nocet refrigerari. 3. 10.
Felicitas duorum fratrum in extremam perniciem mutata. 2. 2.
Filia matris damnata frustra miserta. 3. 9. *Sancitè educata tentatione vitia.* 6. 2.
Filij contra matrem pugnantes 1. 3. *in conspectu parentum miserè truncantur.* 2. 3.
Finis peccatorum quibus, & quando constitutus? 2. 10. *seq.* *Vltimus à peccatore contemnitur.* 4. 13.
Flagellantes alij deuoti, alij hæretici. 1. 5. *eorum processio.* 1. 6.
Flagellum Dei quo modo acceptandum? 7. 4.
Fletus damnatorum. 3. 8.
Florentini in qua re spem habuerint? 1. 7.
Fortitudo admiranda Ducis. 4. 6.
Fortuna ludus in miserando casu 2. 5. *in principibus.* 4. 2. *in rota Imperij.* 4. 2. *fauor periculosus.* 5. 1.
S. Francisci templum à flagellantibus honoratum. 1. 6.

O

Frater

INDEX RERVM

- Fraterna charitatis exemplum.* 6. 9.
Fridericus mortem qua turba secuta in Italia? 1. 2.
Frustrillatim discerpit Albericus. 2. 3.
Fuga Philisthaorum Unde? 3. diuinitus hostibus immissa. 7. 7.
Fumus inferni. 3. 8.
G *Allia diuitijs & peccatis florens.* 7. 1. monetur, sed frustra. 7. 2.
S. Geminiani Ecclesia a penitentibus visitata. 1. 6.
Genueses quod initio reserunt penitentia exemplum, postea sunt imitati. 1. 6.
Gibellinorum factiones. 1. 3. *Victoria.* 1. 7.
Goliath terror Israelitarum. 1. 3.
Gomorrha finis, quando impletus? 2. 10.
Gratiam Dei per peccatum amitti. 4. 14.
Gregorio X. sedente, heretici Flagellantes orti. 1. 7.
Guelphorum factiones. 1. 3. *perstio, ib. causa melior.* 1. 7.
Guisar castrum quam munitum? quam generose defensum? 4. 3.
Guilielmus Suresinus quid Icilino promiserit? 2. 2.
H *Aeres regni Neapolitani Conradinum.* 1. 3. *calis esse desinit peccator.* 4. 14.
Heretici Credentes dicti, tumultuosi. 1. 3. *sunt flagellum, & flagellum merentur.* 2. 11. *grauiter puniuntur exemplo Icilini.* 2. 7.
Hannibal ad quantas angustias redegerit obsessos. 4. 5.
Hastensis inter penitentes. 1. 6.
Ierusalem quare cucumerario comparata? 1. 5.
Historia de Vita SS. PP. quanta sit fides? 3. 2.
Hohenwila, tempore belli, quam noxia? 4. 3.
Homini quanta absoluedi a peccatis potestas data? 6. 10.
Hoffes chirurgis similes. 1. 8. *quomodo a S. Nicasio admoniti?* 7. 5. *quo modo reseruit?* 7. 7.
Hubertus Palauicinus arceat supplicantes. 1. 6.
Huani penam intulerunt & culerunt. 2. 11.
I *Cilinus auctor tumultuum Italia.* 1. 3. *Sagitta ictus.* 2. 2. *in quantis angustijs fuerit? ib. sine penitentia obiit. ib. summe crudelis.* 2. 7. *sceleratior, cur habuerit mortem mitiorem?* 3. 1.
Iosunum in Ninive predicatum. 1. 9. *farris facit pro peccatis.* 7. 9.
S. Ignatium male iudicans, male perit. 5. 2.
Ignis panna in Inferno. 3. 9.
Imitatio penitentium Urbium. 1. 6.
Imola penitentiam aliorum imitata. 1. 6.
Impudicitia iugens. 3. 11.
Incendio etiam pietas similis. 1. 6.
Inclusus ad penitentiam magus a S. Basilio. 6. 8.
Incredulorum sentatio, & damna. 3. 10.
Indignatio populi in Tyrannum. 2. 5.
Inexcusabiles esse de misericordia & potentia Dei desperantes. 6. 11.
Infelix felicitas peccatorum. 3. 6.
Inferni panna ostensa puellam mouens. 3. 8.
Infinita Dei misericordia peccatores ad penitentiam inuitat. 5. 8. *seq.*
Ingratitudo erga benefactores. 4. 9. *erga milites Icilini.* 2. 7.
Innocentio Pontifice, qua turba in Italia? 1. 3.
Innocens nemo a se ipso putari debet. 1. 8. *nemo occiditur.* 2. 9. *cur a Deo occidit permittatur?* 2. 8.
Infamia

ET VERBORVM.

Insania amoris impuri. 6. 3. & 6. 5.
Interregnum Italia quàm diuturnum?
1. 2.

Io. Baptistæ penitentia opera fecit. 3. 1.
Ionas penitentia prædicator. 1. 9.

Ira Dei à peccatis provocata. 2. 6. in re-
gina Sindex est. 7. 3. *quantas in vobis*
causas inueniat? 2. 9. seq.

*Italia regnum quo modo ad nihilum reda-
ctum?* 1. 2. *quàm miram penitentiam*
mundo & Deo exhibuerit? 1. 6.

Iudas malè se peccasse confessus. 6. 12.

Iudex, Deus à peccatore contemnitur. 4.
*13. dum manus suam exercet, non de-
bet libere vinum.* 3. 4.

Iudicia Domini semper iusta. 1. 8. *non se-
cundùm faciem ferenda?* 5. 2.

Iuro celestis gloria præuat peccatum. 4.
14.

Iustitia Dei in puniendù impijs. 2. 8.

K *Tricelision in periculis à populo cla-
matum.* 6. 8.

L *Aus Dei ex confessione peccatoris.*
6. 11.

Legislator contemnitur, lege violata. 4.
13.

Longanimitas in miserijs necessaria. 3. 6.
mirifica Dei. 5. 9 & 5. 12.

Lot ebrius incestum commisit. 3. 4.

Ludouici Bononiensis fides. 2. 3.

*Lumina in aère Sanctorum corpora indi-
cant.* 7. 7.

Luxuria è vino. 3. 4. & *alijs irritamen-
tu.* 3. 11.

Luxuriosi non sunt boni milites. 4. 4.

M *Agdalena penitens.* 1. 11. *con-
uertitur.* 5. 5.

Magne amata possunda viam docet. 6. 4.
proditur per fugam SS. Euchariſta. 6.

5. quo modo ad confessionem adigendus?
6. 11.

Mala intrinseca peccatis. 4. 13. *extrinse-
ca.* 4. 14. *à Deo immissa posse offerri in
satisfactionem pro peccatis.* 7. 10.

Marchia pietatis amula. 1. 6.

Marcus Guterrus quantus miles? 4. 3.
seq. pro mortuo habitus. 4. 8. *malè re-
muneratus.* 4. 9. *mundum contemnit.*

*4. 11. iterum emergit, & amissam ar-
cem noua arte domino restituit.* 4. 11.

*S. Maria Dei Mater, tempore belli, inno-
cata.* 1. 6. *peccatori lachrymas impe-
trat.* 5. 4. *est misericordia Mater.* 7.
& *ad hoc à Deo electa.* ib.

S. Martha penitens. 1. 11.

Mater quadam mala & felix 3. 4.
damnata & isa filia & cilii. 3. 9.

Matrimonij abusus. 5. 10. *penitudo.* 6. 6.

S. Mattheus conuerso. 5. 5.

Maximè rei, minimè se reos agnoscunt.
1. 8.

*Medicinam corporum citius queri, quàm
animatorum.* 2. 9.

Mediolanum in partes distractum. 1. 3. *ex-
cludit penitentes.* 1. 6.

Meditatio Passionis Christi quàm & cilii?
7. 10.

Membra sine capite inefficacia. 1. 3. *poli-
tica inuicem participant commoda &
incommoda.* 2. 8.

Mensura peccatorum est apud Deum.
2. 10.

Meretrix fit mulier custode remoto. 3. 5.

Mertus omnibus præuat peccatum. 4. 14.

Mesa obsessi oratio, arcu traditis. 2. 3.

*Mexu Israelitarum ab hoste vnde? & quo
modo adeptus?* 1. 3. *ira diuina causa
est penitentiæ.* 2. 11.

S. Michael angelus miles fuit. 4. 1.

Milites indigne tractati, & mactati. 2. 7.
etiam sape boni sunt. 4. 1. & *complu-
res.*

INDEX RERVM

- res. *ibid.* rebus necessarijs iuuandi. 4. 9.
- Minu inferorum non esse fictas.* 3. 10.
- Misericordia Dei quo modo per penitentiam impetrata?* 1. 6. infinita vel lapidem debet mouere. 5. 6. seq. piscatoris. 2. 5.
- Monasteriorum visitandi mos antiquus.* 3. 2.
- Monstri mirabilis instar apparet peccator.* 5. 2. seq.
- Mores mali felicitis regni.* 7. 1.
- Mors peioris cur miror?* 3. 1. sancti in speciem mala. 3. 5. electa ab Eutropha, ne castitatem perderet. 7. 6.
- Mortalium mira cecitas.* 2. 6.
- Mulieres turpiter vestibus exuta.* 2. 5.
- Mundi contemptus ob ingratitude.* 4. 10.
- Mutabilitas femina.* 6. 2.
- Mutina à supplicantijs visitata.* 1. 6.
- N***ares quibus amputanda?* 2. 5.
- Neapolitani regni haeres quis?* 1. 3.
- Necessitas in virtutem vertenda.* 7. 4.
- Nequitia saeculi huius.* 2. 9.
- S. Nicasij Episcopi laus.* 7. 1. oratio efficax. 7. 2. sermo & consilium in re desperata. 7. 4. martyrium. 7. 5.
- Niniue ob penitentiam seruata.* 1. 9.
- Noe tempore impleta mensura peccatorum.* 2. 10. nuditas ex ebrietate. 3. 4.
- Novarienses cur non admisissent penitentes?* 1. 6.
- Noverca regia in Alfonsum animus.* 4. 2.
- Novissimorum memora, quàm Crili?* 3. 1. seq.
- Numerus certus peccatorum constitutus.* 2. 10.
- Nuntius Urbis capta suspensus.* 2. 7.
- O***bfessorum miseria.* 4. 5. & 2. 3.
- Obsidioni quo modo parandi ciues?* 7. 7.
- Occasio tentationis causa est.* 6. 3.
- Ostianus Cardinalis misericordia.* 2. 5.
- Oculis obiecta magis mouent quàm audita.* 3. 8. priuat hostem femina. 7. 6.
- Odia, tempore belli posita.* 1. 6. penitentibus ponenda. 1. 11.
- Omnipotencia Dei quanta?* 6. 9.
- Ope nullus indiget Deo.* 6. 10.
- Opera varia penitentia.* 1. 11. non in alteram vitam differenda. 3. 1. satisfactoria qua; & quot sint? 7. 9. seq.
- Oratio S. Dominici quàm efficax?* 5. 2. seq. satisfactorum opus. 7. 9.
- Oreb cur rota similis?* 4. 2.
- Ortonis Cardinalis de visitis dictum.* 1. 7.
- Oues sine pastore misera.* 1. 3. mala etiam bonos pastores habent. 7. 1.
- P***oenam missus in hac vita infertur.* 3. 1. damni & sensus in inferno. 3. 9. delectum debetur. 7. 8.
- Penitentia predicator, & inchoatores in Italia.* 1. 6. tempus nunc maxime est. 1. 9. Niniuitarum ib. adiuncta est pugna & tentationes. 6. 8. quanta olim data constantibus? 7. 10. quales nunc danda? *ibid.*
- Papa penitentes admittit.* 1. 6.
- Paradisi ostensio quàm delectabilis?* 3. 7.
- Parma à Gibellinis petita.* 1. 3. prohibet aditu penitentes. 1. 6. hauris à Regensibus pietatem. *ibid.*
- Passerum quoque cura Deo.* 2. 4.
- Passionis Christi meditatio quàm Crili?* 7. 10. peccati grauitatem ostendit. 7. 12. seq.
- Pastor ablatum ouium dispersio.* 1. 3. bonus ouium malorum. 7. 1.
- Patauini milites crudeliter interfecti.* 2. 7.
- Pater miser & bonus.* 3. 3. beatus filia eius Crili. 3. 7.
- Pati quanta debeamus animi causa?* 4. 7. 8. Pauli

ET VERBORVM.

<i>S. Pauli conuersio.</i>	5. 5.	<i>Propheta ad Penitentiam adhortans.</i>	
<i>Peccata puniendā. 2. 6. belli & cladum sunt causa.</i>	1. 8. sine quibus nemo. <i>ibid.</i>		1. 9.
<i>in bestiarum naturam homines vertunt.</i>	4. 12. <i>miserrimum ostendunt peccatorem S. Dominico.</i>	<i>Protectione Dei peculiari priuat peccatum.</i>	4. 14.
	5. 2. <i>seq. quā graua sint exausticia Dei & Passioe Christi docetur.</i>	<i>Proterū pietas.</i>	6. 2.
<i>Petrus cum contritione tundere, & cile.</i>	1. 11.	<i>Publicanus penitens pectus percussit.</i>	1. 11.
<i>Pecunia potentia.</i>	4. 4.	<i>Puella pugna contra procum.</i>	6. 3. <i>eiusdem insanū amor.</i>
<i>Pedemontana ciuitates exemplum bonum secuta.</i>	1. 6.	<i>Purgatorio an reseruanda penitentia opera?</i>	7. 10.
<i>Pedem alterum in mari, alterum in terra habere quid sit?</i>	6. 2.	Q <i>uantus fuerit Goliath?</i>	1. 2.
<i>Peregrinatio est opus penitentia.</i>	1. 11.	<i>Quies post pugnam mago data.</i>	6. 9.
<i>Peregrini an in Urbe debeant esse otiosi?</i>	1. 11.	R <i>absacis regis legatio ad Ezechiam.</i>	1. 5.
<i>Periculum in remedium vertendum docet S. Nicastus.</i>	7. 4.	<i>Ratio peccato laditur.</i>	4. 12.
<i>Petrus auctores inaudita penitentia.</i>	1. 6.	<i>Redemptori ingratus est peccator.</i>	4. 13.
<i>Petri diuitis fortuna, desperatio, curiositas, conuersio.</i>	5. 1. <i>seq.</i>	<i>Refugium obsessu turri.</i>	2. 2.
<i>Perturbatio ingens totius regni.</i>	1. 4.	<i>Regnum diuisum perditum.</i>	1. 3. <i>Neapolitanum receptum.</i>
<i>Pharao cecatus Aegyptum perdit.</i>	1. 3.		1. 3. <i>eius vicissitudo.</i>
<i>Piscatoris cuiusdam misericordia.</i>	2. 5.		1. 4. <i>felix cum infelicitate.</i>
<i>Populi Mediolanensis quis Prator?</i>	1. 3.	<i>Regiones stant pro Guelfis.</i>	1. 3. <i>quanta pietate fuerint?</i>
<i>Porta inferi Ecclesia non praualescentes.</i>	1. 8.		1. 6.
<i>Potentia Dei à desperatis in dubium vocatur.</i>	6. 1. <i>quā malè?</i>	<i>Reipublica miserandus status.</i>	1. 4.
	6. 7. <i>quanta sit?</i>	<i>Religionis causa iusta.</i>	1. 8.
	6. 9. <i>alijs quoque ex parte communitata.</i>	<i>Remedia quare docet dolor.</i>	1. 1.
<i>Pratores duo diuersi Mediolani.</i>	1. 3.	<i>Responsum ducis ad deditionem tentati.</i>	4. 4.
<i>Principum dissidia populū quā perniciosā?</i>	1. 3.	<i>Restitutio anima Deo faciendā.</i>	4. 12.
<i>Proborum penitentia in hac vita.</i>	3. 1.	<i>Rhemenfibus nos similes esse.</i>	7. 8.
<i>Processio flagellantisum.</i>	1. 6.	<i>Romanā penitentia amula.</i>	1. 6.
<i>Procorum mares.</i>	6. 3.	<i>Rofarsum B. V. peccatori subsidium.</i>	5. 4.
<i>Proditorum infamia.</i>	4. 4.	<i>Rota regnantium.</i>	4. 2.
<i>Promissiones Dei vera sunt.</i>	3. 10.	S <i>acerdotium multis esse in damnationem.</i>	5. 10.
		<i>Sacerdotum quanta potestas?</i>	6. 10.
		<i>Sacramentorum institutio quanta bonitatis diuina?</i>	5. 9. <i>Violatio quanta mortalia humana.</i>
			5. 10.
		<i>Sagitta in articulum pedis incidens.</i>	2. 2.
		<i>Sana semper cur fuerit mulier mala?</i>	3. 4.

INDEX RERVM.

<i>Sanctorum omnium festum quomodo à penitentibus celebratum?</i> 1. 6. <i>Vindicta.</i>	<i>Tempestat funus p̄ Viri impedit.</i> 3. 5.
2. 10. <i>preces pro peccatoribus.</i> 6. 8. & 7. 2.	<i>Tempestatne penitentia agenda.</i> 3. 11.
<i>Sanguinis missio prodest sanitati.</i> 1. 8.	<i>Temporum Visitatio Viriū.</i> 1. 11. <i>Visitatio suspecta.</i> 6. 6.
<i>Satisfactio necessaria penitentibus.</i> 7. 8.	<i>Tenebra Inferorum.</i> 3. 8.
<i>quid sit, & quoruplex?</i> 7. 9. <i>consecratur etiam esse meditatio Passionis Christi.</i>	<i>Tentationes desperantium.</i> 3. 10. <i>diaboli penitentibus superanda.</i> 6. 8.
7. 10. <i>an Passioni Christi aliquid addendum à nobis?</i> 7. 12.	<i>Terror populi, peccatoris deformitate inuenientis.</i> 5. 3.
<i>Scanzalam passa filia in diversa parentum morte.</i> 3. 6.	<i>Tres pueri in fornace quo animo fuerint?</i> 1. 8.
<i>Scelerum farrago huius seculi.</i> 3. 11.	<i>SS. Trinitas contemnitur à peccatore.</i> 4. 13.
<i>Securum neminem esse debere.</i> 6. 5.	<i>Turriani à qua parte steterint?</i> 1. 3. <i>penitentes à quibus exclasi?</i> 1. 6.
<i>Setani felicitas rotata.</i> 4. 2.	<i>Turris Vitisium Alberici refugium.</i> 2. 3.
<i>Sensum cruciatum in inferno.</i> 3. 11.	<i>Tuscia p̄terita.</i> 1. 6.
<i>Seruus apud quos vino abstinere debeat?</i> 3. 4. <i>amat perditè filiam heritem.</i> 6. 3. <i>seqq.</i>	<i>Tyrannicum Alberici factum.</i> 2. 5. & <i>liti liti.</i> 2. 7.
<i>Sicilia regnum inconstans.</i> 1. 4.	
<i>Signa pericula bellici.</i> 1. 1.	V <i>Assatio Urbis cur cucumerario par?</i> 1. 5. <i>hostilis.</i> 7. 3.
<i>Sinibaldi Opizons exemplum penitentia.</i> 1. 6.	<i>Peccata quoque peccata grauisimas peccatas mereri.</i> 2. 9.
<i>Societas beatorum, vel damnatorum.</i> 3. 8.	<i>Verberansum se sodalistas.</i> 1. 6.
<i>Sodalitas sese Verberansum.</i> 1. 6. <i>Rosary pro penitentibus S. Domusici.</i> 5. 4.	<i>Verbum Dei quo sine se audiendum?</i> 5. 2. <i>esui sui.</i> <i>ibid.</i>
<i>Sodomorum malicia finis impletus.</i> 2. 10.	<i>Verecundia prodest, & nocet in confessione.</i> 6. 11.
<i>Sora Clinici male casta.</i> 3. 4.	<i>Vermis damnatorum.</i> 3. 9.
<i>Spesvana arundinis par.</i> 1. 5. <i>Florentinorum unde?</i> 1. 7.	<i>Viccomitum Prator Mediolani.</i> 1. 3.
<i>Spiritu S. pruat peccatum.</i> 4. 14.	<i>Viti Virescentes Vincent. quis?</i> 1. 7.
<i>Sulphur Tartareum.</i> 3. 8.	<i>Valloria per penitentiam obtinenda.</i> 1. 11.
<i>Suresini à qua parte fuerint?</i> 1. 3.	<i>Vindicta barbaras.</i> 2. 7.
<i>Suspens & illusi Tarnisfni.</i> 2. 5.	<i>Vinea custodia peracta.</i> 1. 5.
<i>Suspensus munitus Urbis capta.</i> 2. 7.	<i>Vini malus fructus.</i> 3. 4. <i>interdictio.</i> <i>ibid.</i>
<i>Suspicio mala de bene moruo.</i> 3. 9.	<i>Virtutum nomina Vitis data.</i> 2. 6.
<i>Symphonia supra corpora Sanctorum.</i> 7. 7.	<i>Vita alterius consideratio, huius est consolatio.</i> 3. 10. <i>contemptus à milite pro gloria.</i> 4. 9.
T <i>Arnifnuorum populatio.</i> 2. 3. <i>suspensio innocensum.</i> 2. 5.	<i>Vitia pro Virtutibus haberi.</i> 2. 6.
<i>Taurinates & ipsi inter penitentes.</i> 1. 6.	<i>Vitio</i>

ET VERBORVM.

<i>Vulſio extrema quàm malè horreatur?</i>	<i>Vxor Alberici ob ſeruum exuſta.</i>	2. 3. <i>alia</i>
5. 10.	<i>stem punita propter maritos.</i>	2. 5.
<i>Vocatio Religioſa Virginis mirabilis.</i>	VV <i>Andali flagellum Dei flagello</i>	2. 11.
3. 3.	<i>diſguſ.</i>	2. 11.
<i>Voluntas & omnipotentiſſa in Deo ada-</i>		
<i>quantur.</i>		6. 9.
<i>Voluptatiſ illecebra quàm fallaces?</i>	Z <i>Achai conuerſo.</i>	5. 5.
3. 6.	<i>Zacharia ſanguis terminus pena.</i>	2. 10.
<i>ſeq. in inferno doloribus compenſanda</i>		
<i>reſtit.</i>		3. 11.
<i>Urbes à ſe inuicem pietatem diſcunt.</i>	<i>Zeb & Zebec rota ſimiles.</i>	4. 2.
1. 6.	<i>S. Zenonis caſtrum quàm munitum?</i>	2. 3.
<i>Urraca uenerca anomus in Alſonſum.</i>	<i>quo modo dirutum? ibid.</i>	
4. 2.		

FINIS.

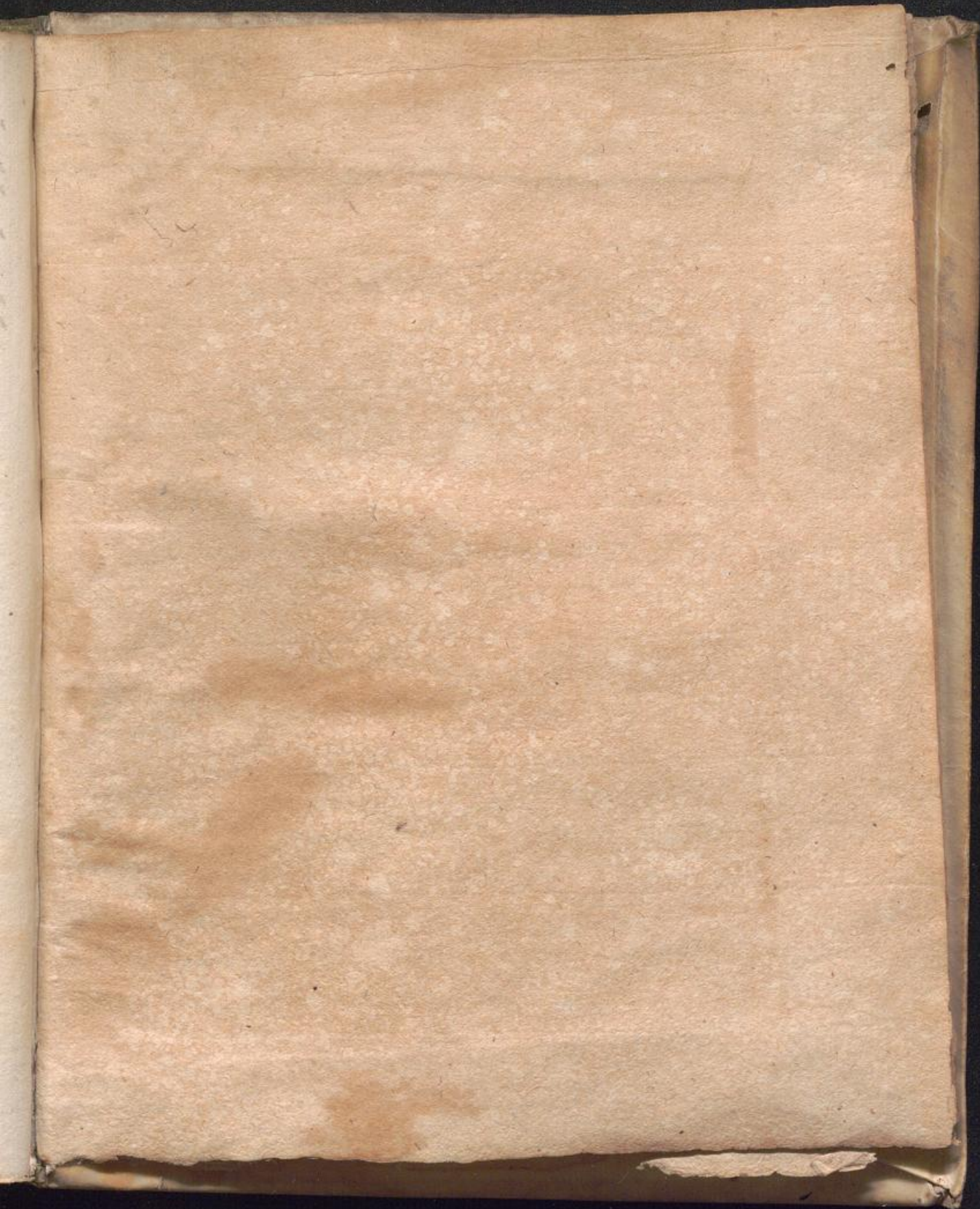

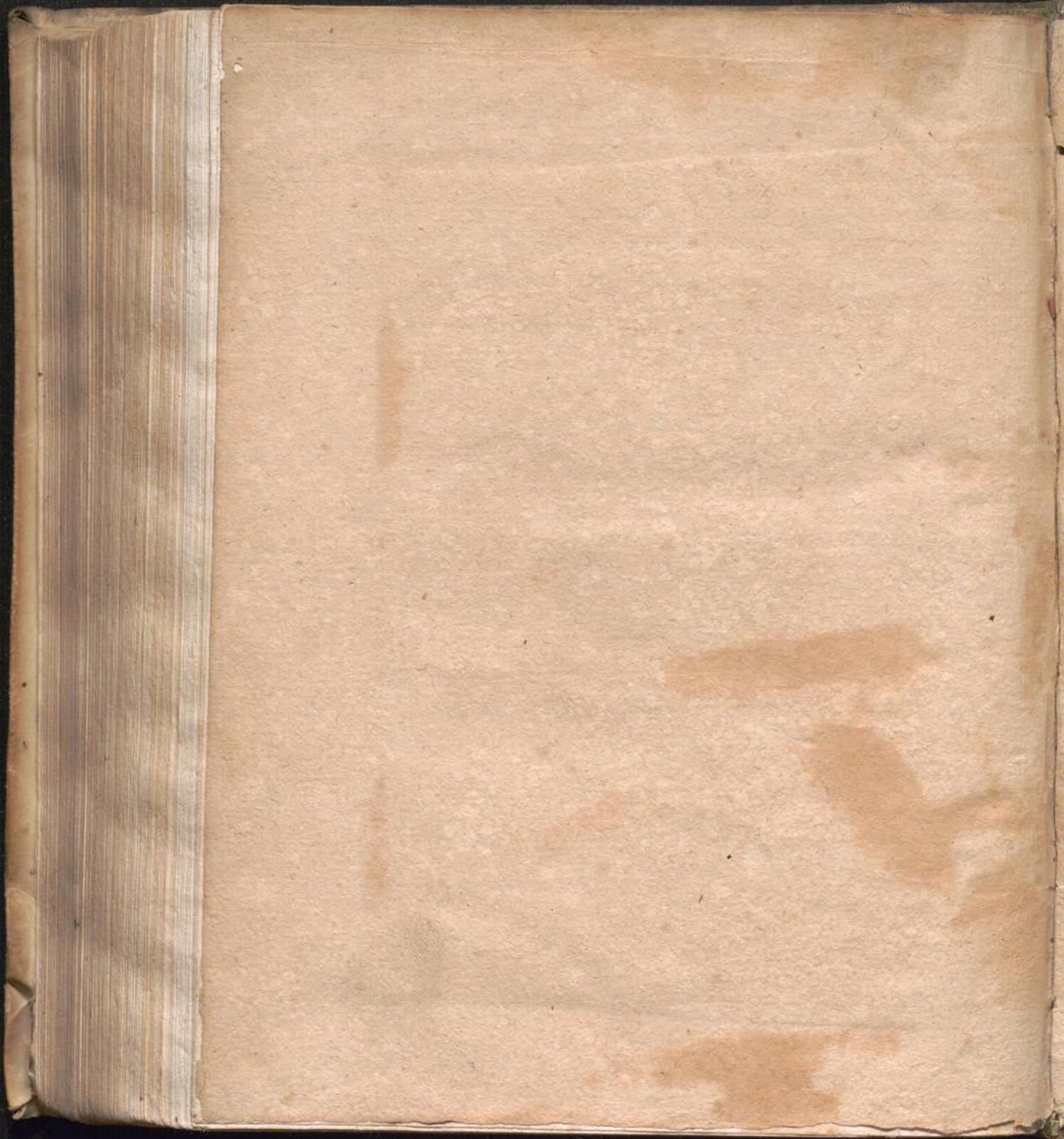
ET VERBORUM

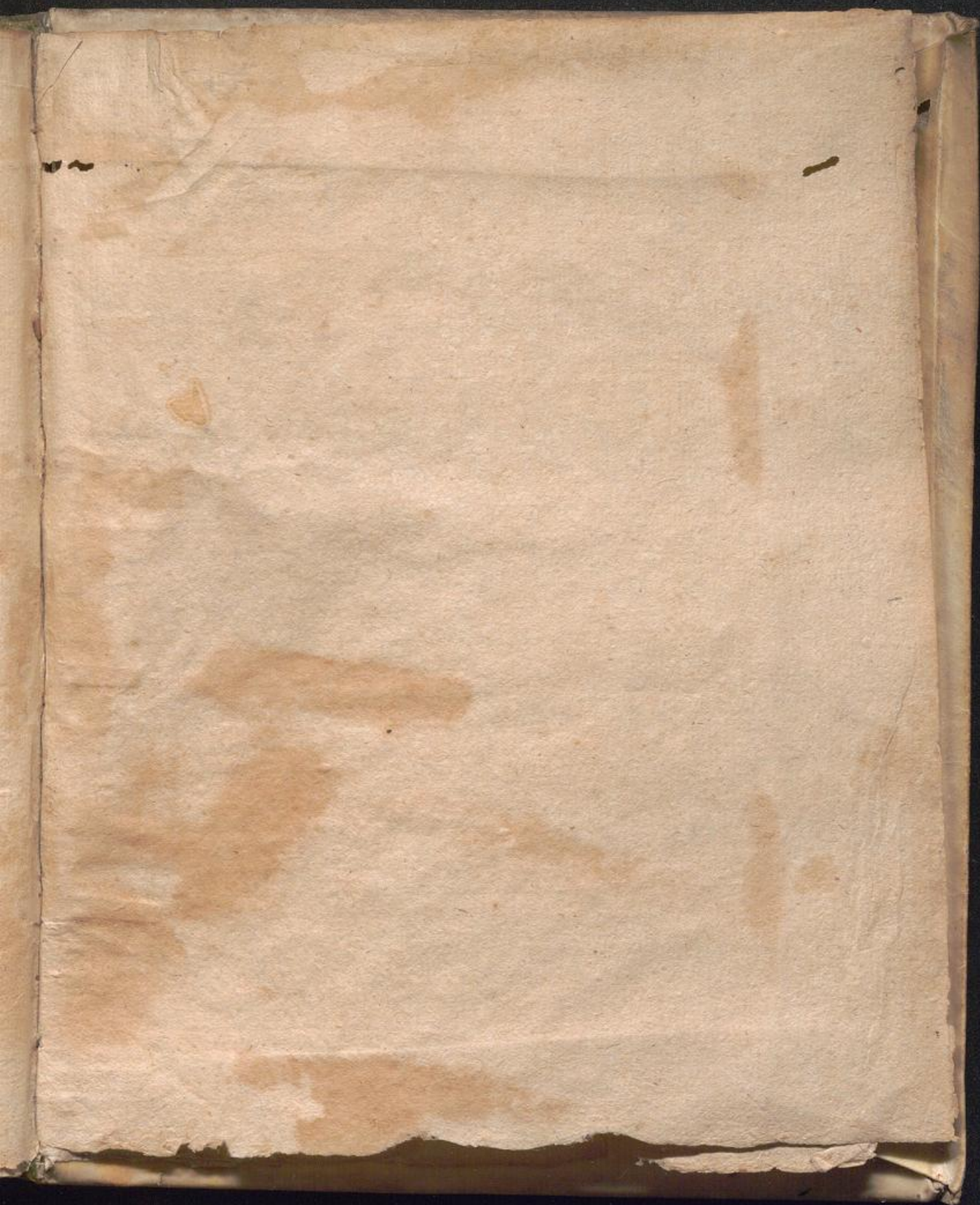
Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

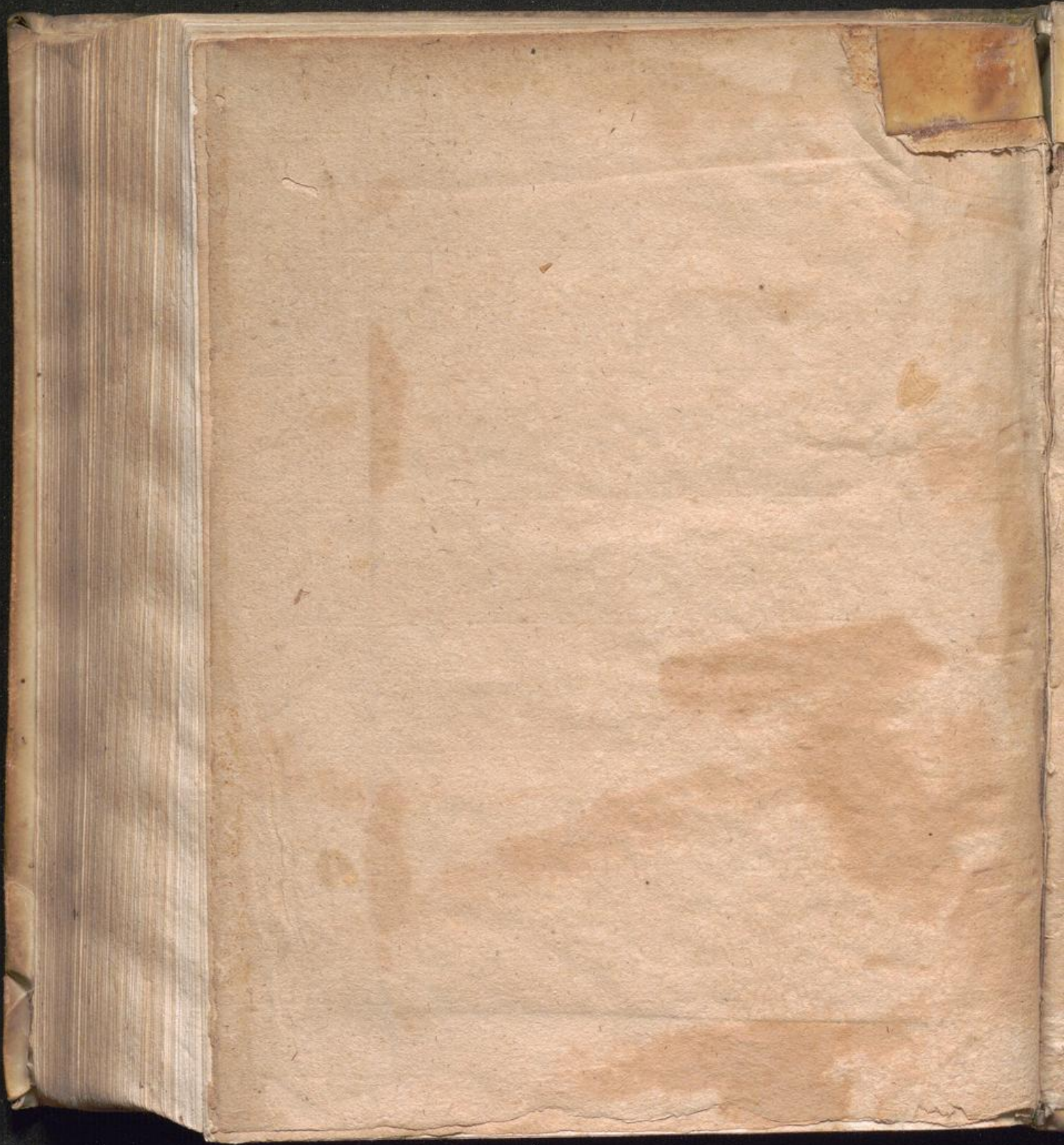
FINIS

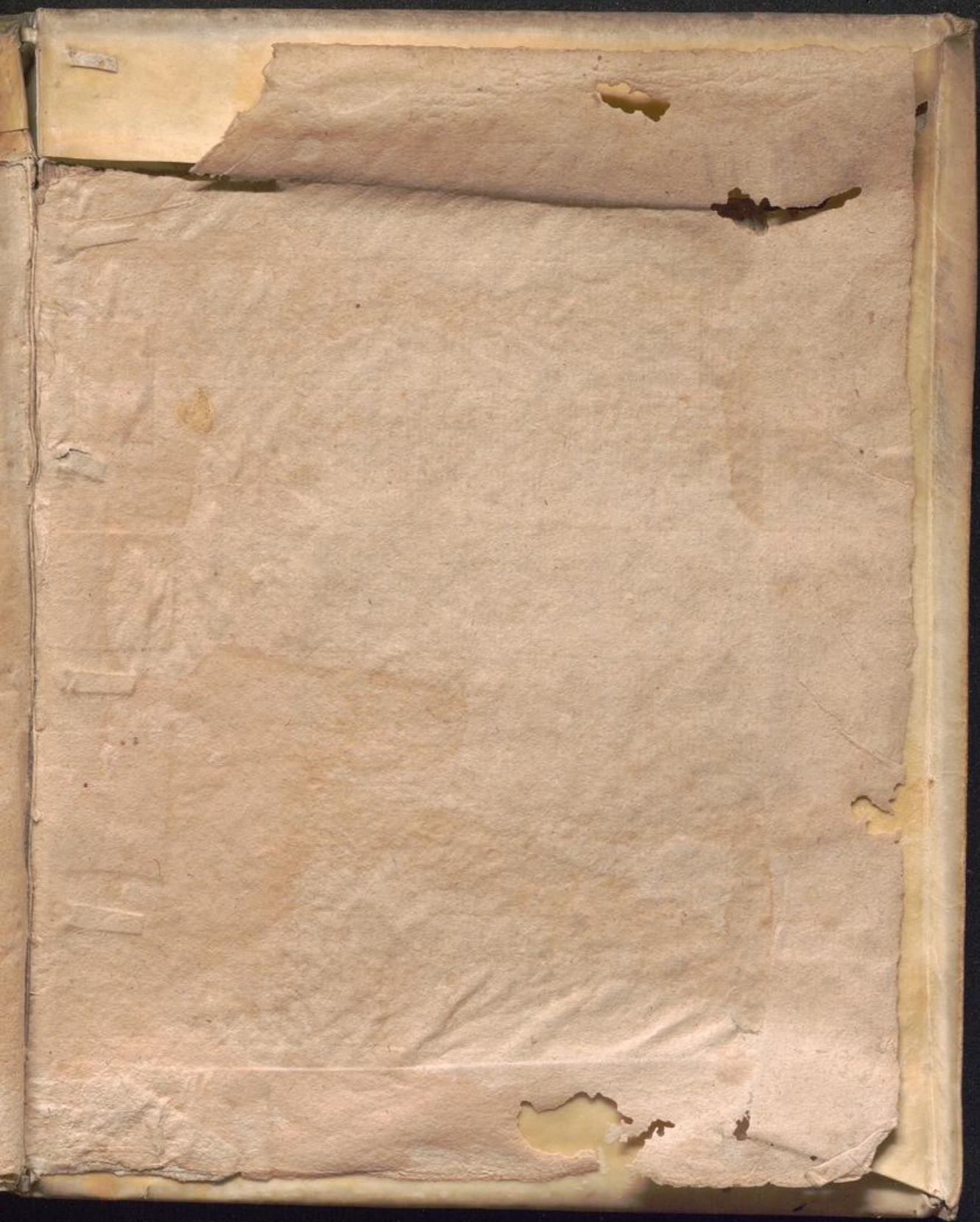

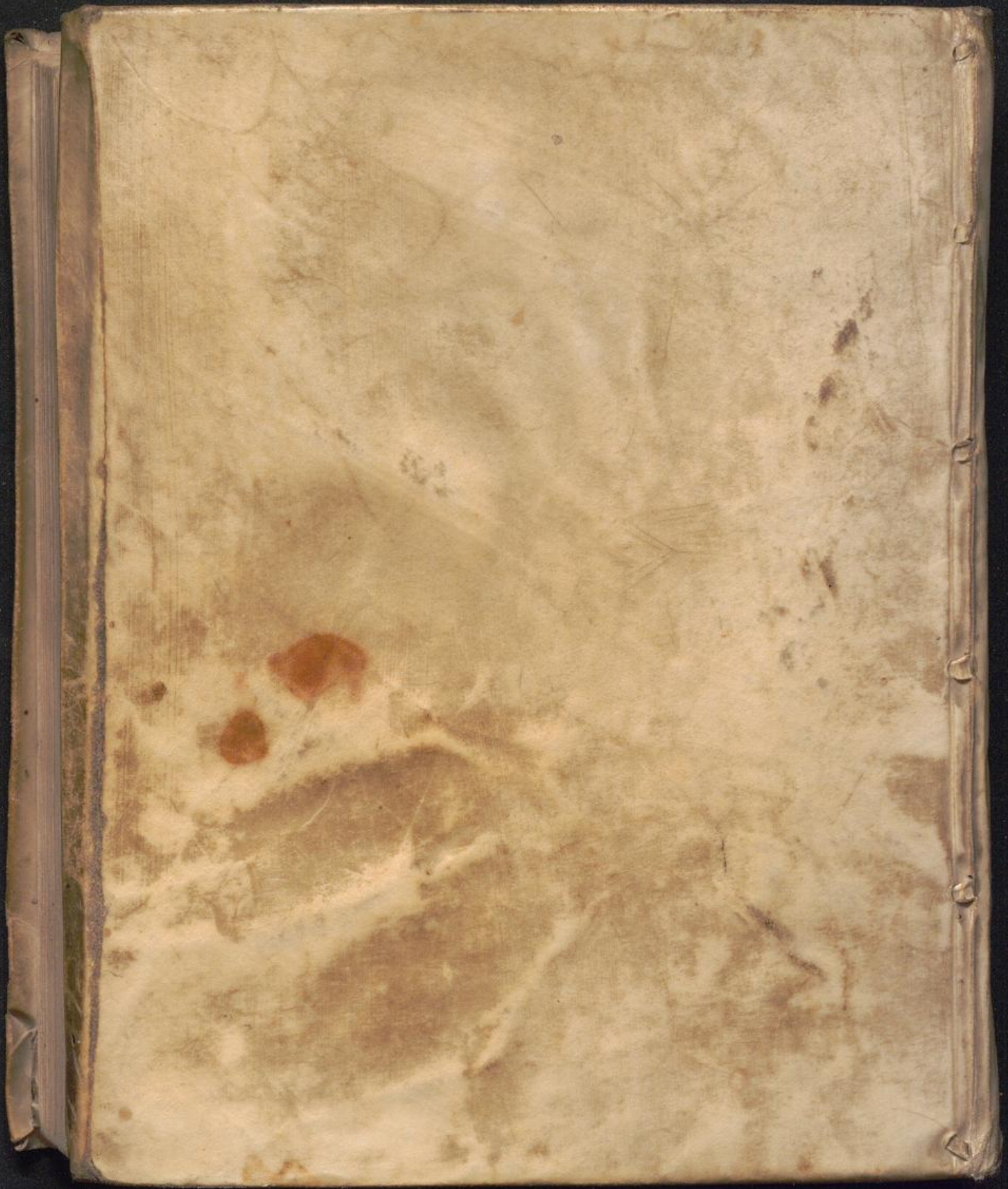

Stengelius

Th
2818